Âyetler ve Hadisler Işığında

HAYATIMIZ

Doç. Dr.
Muhittin Akgül

Âyetler ve Hadisler Işığında Hayatımız -3-

YAZARIN ÖZGEÇMİŞİ

Muhittin Akgül 1963 yılında Erzurum'un Çat ilçesinde doğdu. İlk ve orta tahsilini aynı yerde yaptıktan sonra, liseyi Erzurum ve İstanbul İmam-Hatip Lisesinde tamamladı. Fakülteyi Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, Yüksek Lisansını Dokuz Eylül Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Doktorayı ise Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Bir süre Diyanet İşlerinde vâiz olarak görev yaptıktan sonra Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesine girdi. Bir yıl Kâhire'de ilmî çalışmalarda bulundu. Hâlen Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde yardımcı doçent olarak görev yapmaktadır.

Yayınlanmış eserleri:

1. Kur'ân, İnsan ve Toplum (Işık Yay.)
2. Kur'ân'a Yeni Yaklaşımlar (Tercüme) (Işık Yay.)
3. Kur'ân'ı Kerim'de Hz.Muhammed'in (s.a.s.) Özellikleri (Işık Yay.)
4. Kur'ân-ı Kerim'de Hz.Peygamber (s.a.s.) (Işık Yay.)
5. Ayetler ve Hadisler Işığında Hayatımız. 1-2 (Işık Yay.)

muhittinakgul@hotmail.com

ÂYETLER ve HADİSLER IŞIĞINDA HAYATIMIZ

(3)

Yard. Doç. Dr. MUHİTTİN AKGÜL

2004/İstanbul

IŞIK
YAYINLARI ©

Âyetler ve Hadisler Işığında Hayatımız -3

ISBN: 975-278-061-X

Yayın Numarası: 323

Bulgurlu Mah. Bağlar Cad. No:5

34696 Üsküdar/İstanbul

Tel : 0 (216) 522 11 88

Faks: 0 (216) 522 11 99

www.isikyayinlari.com

BASKI: ÇAĞLAYAN A.Ş.

Sarnıç Yolu No: 7 35410

Tel: 0 (232) 252 20 97/98

Gaziemir/İzmir

Baskı Tarihi

Mayıs 2004

İçindekiler

41. İMANIN FAZİLETİ

Mü'minlerin Dünya ve Âhirette Güvende Olması

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعاً فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِنِّي هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

"Dedik ki: "İnin oradan hepiniz! Artık ne zaman Ben'den size doğru yolu gösteren rehber gelir de kim ona uyarsa, onlara hiçbir korku olmayacak, hiç üzülmeyecekler de." (Bakara 2/38)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

"İman edenler, Yahudiler, Hıristiyanlar, Sabiîler... Her kim Allah'a ve âhiret gününe (gerçekten) iman eder ve amel-i salih işlerse, elbette onların Rab'leri yanında mükafatları vardır. Onlar için herhangi bir korku olmadığı gibi kendilerini üzecek bir şeyle de karşılaşmazlar." (Bakara 2/62)

Âyetin ilk kelimesindeki "İman edenler" den maksat, birçok müfessire göre, dış görünüşte iman ettiklerini söyleyen münafıklardır. Zira daha sonraki kısımda gerçek iman edenlerin bulunması, bu tefsire bir karine teşkil etmektedir. Âyetteki "Her kim Allah'a ve âhiret gününe iman eder ve amel-i sâlih işlerse" cümlesiyle beyan buyurulan gerçek iman edenlerin, Hz. Muhammed (a.s.)'ın peygamber olarak gönderilmesinden sonrakiler diye tefsir edilmesi lâzım geldiğinde hiç şüphe yoktur.

Hz. Muhammed'in nübüvvetinden önce Allah'a ve âhirete iman eden ve iyi amel işleyenler bile, Tevrat ve İncîl hükmünce geleceğin büyük Peygamberine iman ile yükümlü idiler. Böyle iken Hz. Muhammed'in peygamberliğinden sonra onu inkâr edenler arasında gerçek iman ehli bulunduğu varsayımına imkân kalır mı?

Âyette zahirî îman sahipleri, Yahudi, Sabiî ve Hıristiyanlarla bir tutulmuş ve hepsinin kurtuluşu, Kur'ân'da bildirilen rükünleriyle kâmil iman ve salih amel şartına bağlı kılınmıştır. Böylece İslâm dininin dâvet ve hidâyetinde, bütün insanlara açık evrensel bir din olduğu âşikâr olmaktadır. Demek doğumla ilgili olan, ırk gibi bir din anlayışı değil, tahkikî bir iman esastır.

Yahûd: Arapçada bu kelime "tövbe etmek" veya "Yahudi olmak" anlamına gelir. Yahut cins ismi olup kavmin veya boyun adıdır. Tekili ise Yahûdi olup o kavme mensup olan kişiye denilir.

Nasârâ: Tekili nasrânî olup, Hıristiyanlar mânasına gelir. Hz. Îsâ (a.s.)'ın yaşadığı Nâsıra şehrine mensubiyeti belirtir.

Sabiîn: Dilde "Sabie" "bir dinden çıkıp başka dine girmek" demektir. Bazı Tefsirler İslâm, Yahudi ve Hıristiyanların dışında kalan diğer dinlerin mensupları diye açıklarlar. Ayrıca meleklere veya yıldızlara tapan insanlar olduğu söylenmiştir. Âlemin tek Yaratıcısına inanmakla birlikte, dünyanın ve insanların yönetiminin gök cisimlerine bırakıldığını ileri sürerler. Hz. İbrâhim (a.s.) bunları irşad için gönderilmişti. Günümüzde yıldız falına inanma ve yıldızların gücüne sığınma bunlardan kalmadır.

بَلٰى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"Hayır, iş öyle değil! Kim hâlis olarak kendisini Allah'a teslim edip güzel davranışlarda bulunursa Rabbinin nezdinde onun mükafatı olacaktır. Onlar ne korkuya mâruz kalacak ve ne de üzüntü duyacaklardır." (Bakara 2/112)

Cibril hadisi diye meşhur olan ve Cebrâil (a.s.)'ın İslâm'ı mükemmel bir özetlemesini ihtiva eden hadîs-i şerîfe göre İhsan: "Senin Allah'ı görüyormuşcasına O'na ibadet etmendir. Çünkü sen O'nu göremiyorsan da O seni görüyor" Burada bu anlamda veya geniş mânası ile ihsan (iyilik yapmak, iyi davranışlarda bulunmak) kasdedilebilir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُواْ الصَّلاَةَ وَآتَوُاْ الزَّكَاةَ
لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

"İman eden, makbul ve güzel işler yapanların, namazı hakkıyla ifa eden, zekât verenlerin... İşte onların, Rab'leri nezdinde mükâfatları vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (Bakara 2/277)

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ
مِن فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَاباً أَلِيماً وَلاَ
يَجِدُونَ لَهُم مِن دُونِ اللهِ وَلِيّاً وَلاَ نَصِيراً

"İman edip iyi ve yararlı işler yapanların mükâfatlarını Allah, tam tamına ödeyecek, hatta lütfundan onlara hak ettiklerinden daha fazlasını da verecektir. Kulluktan kaçınıp kibirlenenleri ise can yakıcı bir azaba sokacak ve onlar Allah'tan başka ne bir koruyucu, ne de bir yardımcı bulamayacaklardır." (Nisâ 4/173)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِؤُونَ وَالنَّصَارَى مَنْ آمَنَ
بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وعَمِلَ صَالِحاً فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ
يَحْزَنُونَ

"İman edenler, Yahudiler, Sabiîler, Hıristiyanlar... Bunlar içinden her kim Allah'a ve âhiret gününe iman edip makbul ve güzel işler yaparsa, onlara hiçbir korku yoktur ve onlar asla üzülmezler." (Mâide 5/69)

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلاَّ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلاَ
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

"Biz peygamberleri sadece müjdeci ve uyarıcı olarak gönderiyoruz. O halde kim iman eder, kendini ve işlerini düzeltirse onlara asla korku yoktur. Onlar hiçbir üzüntüye de mâruz kalmayacaklardır." (En'âm 6/48)

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلاَ تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللّهِ مَا لَمْ
يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَاناً فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالأَمْنِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ
الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُواْ إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَـئِكَ لَهُمُ الأَمْنُ وَهُم
مُهْتَدُونَ

"(Hz.İbrahim) Hem siz, Allah'ın size tanrı oldukları hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri O'na ortak saymaktan korkmuyorsunuz da, nasıl ben sizin O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkarım?" Şimdi biliyorsanız söyleyin, bu iki taraftan hangisi korkudan emin olmakta haklıdır?"

Hz. İbrâhim putlara ve yıldızlara tapmanın aklen tutarsız olduğunu ispatlayınca, öyle anlaşılıyor ki, müşrikler bu sefer, onların Allah nezdinde şefaatçi olabileceklerini söylediler. Bu ancak nakil yolu ile bilinecek bir şey olunca Hz. İbrâhim: "Onların şefaatçiliği hakkında Allah'ın hiçbir delil bildirmediğini" söyledi. Son olarak hürafeci müşrikler, "bizim bu gizemli ilahlarımız seni çarparlar" deyip, psikolojik bir yaklaşımla insanın zaaf damarlarından biri olan korkusunu harekete geçirmeye çalıştılar. O da pek kuvvetli ilzamî bir delille onları susturdu: "Allah'ın kudreti ve birliği kesin. Sizin tanrılarınızın ise zihninizden başka yerde varlıkları yok. Allaha şirkiniz sebebiyle, asıl korkması gereken siz iken, benim ise korkacak hiç bir yanlışım yok iken, ne diye ben korkayım? İyi düşünün: güven istiyorsanız, o sadece tevhid inancındadır."

“İman edip imanlarına zulüm bulaştırmayanlar var ya, işte korkudan emin olma onların hakkıdır, doğru yolda olanlar da onlardır.” (En’âm 6/81-82)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لاَ نُكَلِّفُ نَفْساً إِلاَّ وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِنْ غِلٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ للهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلا أَنْ هَدَانَا اللهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَن تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

“İman edip makbul ve güzel işler yapanlar ise -ki hiç kimseye Biz gücünün yetmeyeceği yük yüklemeyiz- cennetlik olup, orada ebedî kalacaklardır. Öyle bir halde ki içlerinde kin kabilinden ne varsa hepsini söküp çıkarırız, önlerinden ırmaklar akar. “Hamdolsun bizi bu cennete eriştiren Allah’a! Eğer Allah bizi muvaffak kılmasaydı, biz kendiliğimizden yol bulamazdık. Rabbimizin elçilerinin gerçeği bildirdikleri bir kere daha kesinlikle anlaşılmıştır” derler. Kendilerine de: “İşte güzel işlerinize karşılık, karşınızda duran şu muhteşem cennete vâris kılındınız, buyurun!” diye nida edilir.” (A’râf 7/42-43)

Cennetliklerin bu başarıyı kendilerinden değil, sırf Allah’ın lütfundan bilerek hamdetmelerinden sonra Allah tarafından onların bu başarılarına dünyadaki güzel davranışlarının vesile olduğunun bildirilmesinde pek latif bir durum vardır. Hem kulluk âdabı öğretiliyor, hem de Allah’ın, az ameli büyük bir takdir ve teşekkürle karşılamasındaki ilahî lütfu tecelli ediyor. Şu halde insan çalışmalı, fakat işlerine güvenmeyip daima ilahî hidâyete sığınmalıdır. Amel cennete girmeye sebep olur, fakat Allah’ın yardımı ile!

Âyetteki vâris kılınma kavramını, Peygamberimiz (a.s.m) şu hadisle açıklamıştır: “Cehenneme girenlerin her biri iman etmiş olması halinde, cennette kendisine ayrılan konağı görecek ve diyecek ki: “Keşke Allah bizi hidâyet etseydi!” Böylece bu görmeleri onlar için pişman-

lık olur. Cennete girenlerden her biri de iman etmemiş olması halinde cehennemde varacağı yeri görüp diyecek ki: "Allah bizi hidâyet etmemiş olsaydı halimiz ne olurdu! İşte bu da onların şükürleri olur."

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَلَـكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

"Eğer o ülkelerin ahalisi iman edip Allah'a karşı gelmekten sakınsalardı, elbette Biz üzerlerine gökten, yerden nice bereket ve bolluk kapılarını açardık. Fakat onlar peygamberleri yalancı saydılar, Biz de işledikleri kötülükler sebebiyle kendilerini cezaya çarptırdık." (A'râf 7/96)

أَلا إِنَّ أَوْلِيَاء اللهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ لاَ تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"İyi bilesiniz ki Allah'ın velîlerine korku yoktur, onlar üzüntüye de uğramazlar. Velîler o kimselerdir ki O'na iman edip, emirlerine aykırı hareketlerden sakınırlar. Dünya hayatında da âhirette de müjde vardır onlara. Allah'ın hükümlerinde olsun, verdiği sözlerde olsun, asla değişiklik olmaz. İşte bu müjdeler en büyük mutluluktur." (Yûnus 10/62-64)

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ حَقّاً عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ

"Sonra Biz, resûllerimizi ve iman edenleri kurtarırız. Böylece müminleri kurtarmak üzerimize düşen bir borçtur." (Yûnus 10/103)

يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاءُ

"Allah iman edenleri hem dünyada hem âhirette o sabit söz üzerinde sağlam bir şekilde tutar. Zalimleri ise şaşırtır. Allah elbette dilediğini yapar." (İbrahim 14/27)

مَنْ عَمِلَ صَالِحاً مِن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Erkek olsun kadın olsun, kim mümin olarak güzel işler yaparsa, elbette ona güzel bir hayat yaşatacak ve onları işledikleri en güzel işleri esas alarak ödüllendirecek, kötülüklerini bağışlayacağız." (Nahl 16/97)

وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُم فِي الأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْناً يَعْبُدُونَنِي لاَ يُشْرِكُونَ بِي شَيْئاً وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"Allah içinizden iman edip makbul ve güzel işler işleyenlere kesin olarak vaad buyurur ki: Daha önce müminleri dünyada hakim kıldığı gibi kendilerini de hakim kılacak, kendileri için beğenip seçtiği İslâm dinini tatbik etme gücü verecek ve yaşadıkları korkulu dönemin arkasından, kendilerini tam bir güvene erdirecektir. Çünkü onlar, yalnız Bana ibadet edip hiçbir şeyi Bana şerik yapmazlar. Artık bundan sonra kim küfrana saparsa, işte onlar yoldan çıkıp Allah'a karşı gelmiş olurlar." (Nûr 24/55)

وَيُنَجِّي اللهُ الَّذِينَ اتَّقَوا بِمَفَازَتِهِمْ لاَ يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

"Allah, Kendisine karşı gelmekten sakınan takvâ ehlini ise, iman ve takvâları sayesinde, o cehennemden kurtarıp muratlarına kavuşturur. Onlara hiçbir fenalık dokunmaz. Onlar asla üzülmezler de." (Zümer 39/61)

يَا عِبَادِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلاَ أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ

"Allah müttakilere şöyle buyurur: "Ey Benim kullarım! Bugün size herhangi bir endişe yoktur. Sizi üzen bir durum da olmayacaktır." Ne mutlu onlara ki onlar, âyetlerimize inanmış ve Allah'a itaat etmişlerdir." (Zuhruf 43/68-69)

Mü'minlerin Allah'ın himayesinde olması

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Eğer onlar da sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse doğru yolu bulmuş olurlar. Yok yüz çevirirlerse, mutlaka size karşı bir ayrılık ve düşmanlık içindedirler. Bu takdirde ise onların hakkından gelmek için Allah sana yeter. O hakkıyla işitir ve bilir." (Bakara 2/137)

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللهَ مُبْتَلِيكُم بِنَهَرٍ فَمَن شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَن لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلاَّ مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلاَّ قَلِيلاً مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُواْ لاَ طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُم مُلاَقُو اللهِ كَم مِن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللهِ وَاللهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

"Tâlut ordusunu harekete geçirip sefere çıkınca askerlerine şöyle dedi: "Allah sizi, bir ırmakla imtihan edecektir. İmdi onun suyundan içen benden sayılmayacak; sadece avucuyla aldığı miktar muaf olmak üzere, kim onun suyunu tatmazsa o da benden sayılacaktır." Derken onların pek azı hariç, varır varmaz ondan içtiler.

Tâlut ile yanındaki müminler ırmağı geçince O vakit beri yanda kalanlar "Bugün bizim Câlut ve ordusuna karşı duracak takatimiz yoktur" dediler. Ölümden sonra diriltilip Allah'ın huzuruna çıkacaklarını bilenler ise şöyle dediler: "Nice küçük topluluklar vardır ki, Allah'ın izniyle, büyük cemaatlere galip gelmiştir. Doğrusu Allah sabredenlerle beraberdir." (Bakara 2/249)

اللهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَآؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَـئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Allah iman edenlerin yardımcısıdır, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlerin dostları ise tağutlar olup onları aydınlıktan karanlıklara götürürler. İşte onlar cehennemlik kimselerdir ki orada ebedî kalacaklardır." (Bakara 2/257)

قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَاللهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لأُولِي الأَبْصَارِ

"Birbiriyle karşılaşan iki toplulukta size büyük bir ibret vardı: Bunlardan biri Allah yolunda vuruşuyordu. Diğeri ise kâfir idi. O kâfirler müslümanları, bizzat gözleriyle kendilerinin iki misli görüyorlardı. Allah, dilediği kimseleri nusratıyla destekler. Elbette bunda görecek gözleri olanlar için alınacak ibret vardır." (Âl-i İmrân 3/13)

Burada iki ihtimal vardır: 1. Kâfirler, müminleri kendilerinin iki misli görüyorlardı. 2. Mü'minler kâfirleri, kendilerinin iki misli görüyorlardı. Allah böyle yapmakla kâfirlerin müminlerle savaşmalarını önlemek istiyordu. Meali, daha kuvvetli olan birinci tefsire göre verdik.

إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُواْ بِهَا وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لاَ يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئاً إِنَّ اللهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

"Size bir ferahlığın, bir nimetin ulaşması onları tasalandırır. Bir fenalığın gelmesine ise, âdeta bayılırlar. Şayet siz sabreder ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, onların tuzakları size hiçbir zarar veremez. Çünkü Allah, elbette onların yaptıklarını ilmiyle, kudretiyle kuşatmıştır." (Âl-i İmrân 3/120)

وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُؤْمِنِينَ

“Sakın yılmayın, üzüntüye kapılmayın, eğer iman ediyorsanız mutlaka üstün gelirsiniz.” (Âl-i İmrân 3/139)

> Muhtemel başka mânalar: “Eğer mümin iseniz, yılmayınız üzüntüye kapılmayınız. Çünkü siz hep üstünsünüz.”
>
> Şu mâna da mümkündür: “Siz, konum bakımından daha üstün iken yılmayın, üzüntüye kapılmayın. Zira siz, Allah rızası gibi yüce bir gaye ile, O’nun dinini yüceltmek için savaşıyorsunuz. Onlar ise şeytan yolunda savaşıyorlar. Hem sizden olanlar cennette, onlardan olanlar cehennemdedirler.” (Nesefî).

وَاللّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللّهِ وَلِيّاً وَكَفَى بِاللّهِ نَصِيراً

“Allah düşmanlarınızı pek iyi bilir. İşlerinizi üstlenen bir veli olarak da, bir yardımcı olarak da elbette Allah yeter!” (Nisâ 4/45)

إِن تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ وَإِن تَنتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِن تَعُودُوا نَعُدْ وَلَن تُغْنِيَ عَنكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْئاً وَلَوْ كَثُرَتْ وَأَنَّ اللّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ

“Ey müşrikler! Siz zafer mi istiyordunuz? İşte zafer geldi!

Siz müminlere hücumdan vazgeçerseniz bu, sizin için daha iyi olur; yok döner yine savaşa başlarsanız, Biz de başlarız! Askeriniz çok da olsa size hiç fayda vermez, çünkü Allah müminlerle beraberdir.” (Enfâl 8/19)

وَإِن يُرِيدُوا أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللّهُ هُوَ الَّذِيَ أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي الأَرْضِ جَمِيعاً مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَـكِنَّ اللّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Eğer birtakım hilelerle seni aldatmak isterlerse, hiç endişe etme. Allah sana yeter. O'dur ki seni yardımıyla ve bir de müminlerle destekledi. Müminlerin kalplerini birbirine ısındırıp bir araya getirdi. Şayet sen dünyada bulunan her şeyi sarf etseydin bile yine de onların kalplerini birleştire-

mezdin, fakat Allah onları birleştirdi. Çünkü O azizdir, hakîmdir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir). (Enfâl 8/62-63)

> Bu âyet-i kerime, aralarında düşmanlık olan, birbirlerinin kanlarını akıtan çeşitli kabilelerin, İslâm sayesinde kaynaşmalarına işaret etmektedir. Allah'ın bu lütfunun en bariz örneklerinden biri, 120 yıl öncesinden beri sürekli olarak birbirini kırıp geçiren, hatta âyetin inişinden daha birkaç sene önce Bu'as savaşını yapan Evs ve Hazrec kabilelerinin birbirleriyle kardeş haline gelmesidir.

قُل لَن يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا هُوَ مَوْلاَنَا وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

"De ki: "Allah bizim hakkımızda ne takdir etmiş, ne yazmışsa başımıza ancak o gelir. Mevlamız, sahibimiz O'dur. Onun için müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler." (Tevbe 9/51)

يُثَبِّتُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللهُ مَا يَشَاءُ

"Allah iman edenleri hem dünyada hem âhirette o sabit söz üzerinde sağlam bir şekilde tutar. Zalimleri ise şaşırtır. Allah elbette dilediğini yapar." (İbrahim 14/27)

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى بِرَبِّكَ وَكِيلاً

"Benim gerçek kullarıma senin asla bir hakimiyetin olamayacaktır. Rabbinin onları koruyucu olması yeter de artar!" (İsrâ 17/65)

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ

"Biz resullerimize ve iman edenlere, hem dünya hayatında, hem de şahitlerin çağırılıp dinlendiği günde, elbette yardım ederiz." (Mü'min 40/51)

وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

"İman edip de Allah'a karşı gelmekten sakınanları da kurtardık." (Fussilet 41/18)

إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللهِ شَيئاً وإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

"Çünkü Allah'tan gelecek herhangi bir cezayı önleme hususunda, onlar sana hiçbir fayda veremezler. Zalimler birbirinin dostudur. Allah ise müttakilerin dostudur." (Câsiye 45/19)

ذَلِكَ بِأَنَّ اللهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لاَ مَوْلَى لَهُمْ

"Bu böyledir, çünkü iman edenlerin yardımcısı Allah'tır, kâfirlerin ise mevlâları, dostları yoktur." (Muhammed 47/11)

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِن بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وكَانَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيراً

"Mekke vâdisinde size kâfirlere karşı zafer nasib ettikten sonra, onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çeken O'dur. Allah bütün yaptıklarınızı görür." (Fetih 48/24)

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

"Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret. Çünkü sen Bizim himayemiz altındasın." (Tûr 52/48)

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِباً إِلاَّ آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُم بِسَحَرٍ نِعْمَةً مِنْ عِندِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَن شَكَرَ

"Biz de Lût'un ailesi dışında, hepsinin üzerine taş savuran bir fırtına gönderdik. Onları ise, tarafımızdan bir nimet olarak seher vakti kurtardık. İşte şükredenleri Biz böyle ödüllendiririz." (Kamer 54/34-35)

لاَ تَجِدُ قَوْماً يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءهُمْ أَوْ أَبْنَاءهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي

“Allah’a ve âhiret gününe iman eden hiçbir milletin, Allah’ın ve Resûlünün karşısına çıkan kimseleri, isterse o kimseler babaları, evlatları, kardeşleri ve sülaleleri olsun, sevip dost edindiklerini göremezsin. İşte Allah onların kalplerine imanı nakşetmiş ve Kendi tarafından bir ruhla onları desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan cennetlere, hem de ebedî kalmak üzere yerleştirecektir. Allah onlardan, onlar da O’ndan razıdırlar. İşte onlar Allahın tarafında olanlardır. Ve iyi bilin ki, felaha erenler, Allah’ın tarafında yer alanlar olacaklardır.” (Mücâdele 58/22)

Allah’ın mü’minlere yardımı

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُم مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللهِ أَلاَ إِنَّ نَصْرَ اللهِ قَرِيبٌ

“Yoksa siz, daha önce geçmiş ümmetlerin başlarına gelen durumlara mâruz kalmadan cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlar öyle ezici mihnetlere, öyle zorluklara dûçar oldular, öyle şiddetle sarsıldılar ki, Peygamber ile yanındaki müminler bile “Allah’ın vaad ettiği yardım ne zaman yetişecek?” diyecek duruma geldiler. İyi bilin ki Allah’ın yardımı yakındır.” (Bakara 2/214)

Bu âyet, ilahî terbiye metodunu açıklamaktadır. Allah’ın rızası ve cenneti ucuz değildir. Gayret, sabır ve sebat imtihanlarından geçmek, böylece pişip bir kıvama ermek gerekir. Allah bu dünyaya sa’y (çalışma) kanununu koymuştur, atalete ve gevşemeye yer yoktur. İşlemeyen demir pas tutar çürür, işleyen demir ışıldar. Dünya rahat yeri değil, hizmet yeridir. Mükâfat yurdu ise âhirettir. Rahat yeri olsaydı Allah en seçkin kulları olan Peygamberlerini burada rahat ettirirdi. Âyet başta Asr-ı saadette-

ki ashab olarak, kıyamete kadar gelecek müminlerin himmetlerini kamçılamaktadır.

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن يَكْفِيكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلاَثَةِ آلاَفٍ مِنَ الْمَلآئِكَةِ مُنْزَلِينَ بَلَى إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ آلافٍ مِنَ الْمَلآئِكَةِ مُسَوِّمِينَ وَمَا جَعَلَهُ اللهُ إِلاَّ بُشْرَى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلاَّ مِنْ عِندِ اللهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

"Gerçekten, sizler birkaç biçare iken, Bedir'de Allah sizi yardımına mazhar etmişti. O halde Allah'a karşı gelmekten sakının ki şükretmiş olasınız."

Bedir, Medine'nin 120 km. güneybatısında, Kızıldeniz sahiline 20 km. uzaklıkta, Mekke-Suriye yolu üzerinde bir köydür. Hicrî 2. yıl ramazan ayında vuku bulan savaş Müslümanların kesin zaferleriyle sonuçlanmıştı.

"O vakit sen müminlere: "Rabbinizin, indirdiği üç bin melek ile size imdad göndermesi yetmez mi?" diyordun. Evet, eğer sabreder ve itaatsizlikten sakınırsanız, -düşmanlarınız da hemen üzerinize geliverirlerse- Rabbiniz, formalı formalı tam beş bin melek göndererek size yardım edecektir. Allah bu imdadı sırf size müjde olsun ve kalpleriniz bununla müsterih olsun diye yaptı. Nusret ve zafer, ancak (mutlak galib, tam hüküm ve hikmet sahibi), azîz ve hakîm olan Allah tarafından gelir." (Âl-i İmrân 3/123-126)

إِن يَنصُرْكُمُ اللهُ فَلاَ غَالِبَ لَكُمْ وَإِن يَخْذُلْكُمْ فَمَن ذَا الَّذِي يَنصُرُكُم مِن بَعْدِهِ وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

"Eğer Allah size yardım ederse, size üstün gelecek hiç kimse olamaz. Şayet o sizi yardımsız bırakırsa, artık O'ndan sonra kim size yardım edebilir ki? Öyleyse müminler yalnız Allah'a güvenmelidirler." (Âl-i İmrân 3/160)

الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُن مَعَكُمْ وَإِن كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُم مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَن يَجْعَلَ اللهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً

"Münâfıklar sizinle ilgili olayları çok yakından izler, devamlı olarak havayı yoklarlar: Şayet Allah size bir zafer lütfederse:

"Biz de sizinle beraber değil miydik?" derler. Eğer kâfirler zaferden yana bir pay elde ederlerse onlara: "Bizim taraf size galip durumda iken sizi kollamadık mı, müminlerin size karşı savletini içten içe engellemedik mi?" derler. Kıyamet günü Allah, sizinle onlar arasında hükmünü verecek ve Allah kâfirlere müminler aleyhinde asla fırsat vermeyecektir." (Nisâ 4/141)

Delil ve ispat bakımından, hakikat açısından küfür, İslâm'a üstünlük sağlayamaz. Allah buna fırsat vermez. Fakat dünyada Allah'ın tekvînî şeriatının koyduğu kanunlara göre çalışma, sabır, cesaret, teşebbüs, başarı vasıtalarını kullanma hususlarını Müslümanlar ihmal ederlerse, o şeriata uygun hareket eden gayr-ı müslimler başarı sağlayabilirler.

Mümin batıl vasıtayı kullanır, mesela tembellik eder dürüst olmazsa, hak vasıtayı kullanıp çalışkan ve dürüst olan bir kâfir dünyada ona galip gelebilir. Bu, küfrün imana galibiyeti olmayıp kâfirdeki Müslüman sıfatın mümindeki kâfir sıfata üstün gelmesidir. Allah, müminleri bütün sıfatlarıyla Müslüman kılmak ve saklı kalan bazı kabiliyetlerini geliştirmek gibi hikmetler için, kâfirlere fırsat verebilir.

Fakat bu bir yol ve kanun değil ârızî, geçici bir durumdur. Hakkın üstünlüğü, (vasıtalar bakımından değil) zâtî değeri yönünden ve bir de sonuç ve ebedî hayat yönündendir.

İmanın Mükafatı

وَبَشِّرِ الَّذِين آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا الأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِن ثَمَرَةٍ رِزْقاً قَالُوا هَـذَا الَّذِي
رُزِقْنَا مِن قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهاً وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ

"İman edip makbul ve güzel işler yapanları müjdele: Onlara içinden ırmaklar akan cennetler vardır. Öyle cennetler ki ne zaman, meyvelerinden kendilerine birşey ikram edilirse: "Bu, daha önce de dünyada yediğimiz şey!" diyecekler. Oysa bu, onların aynısı olmayıp, benzeri olarak kendilerine sunulacaktır. Orada onların tertemiz eşleri de olacak ve onlar orada devamlı kalacaklardır." (Bakara 2/25)

Cennetlikler için, cennetlerde tertemiz, pampâk eşler, yani erkekler için hanımlar, hanımlar için kocalar vardır. Bunlar sadece temiz değil, her yönden temizlenmiştirler. Hem her türlü maddî pisliklerden hem de ahlâksızlık, geçimsizlik gibi manevî kirlerden. Dünyada da bu mutlulukların benzeri bulunabilir. Fakat başta gelen önemli fark, dünyanın geçiciliğine karşı, cennetin daimî olmasıdır. Birtakım kimseler, bu gibi müjdelerde, bilhassa yemek, içmekten, kadınlardan bahsedilmesine itiraz etmek istiyorlar ve: "Dine ait duygular, insanı bunlardan kesip, yalnız ruhanî lezzetler ile uğraştırmalı" diyorlar. Fakat şurası gariptir ki, böyle diyenlerin hepsi bedene ait bu iki çeşit zevk için can verenlerin yanında ortaya çıkıyor. Halbuki bu müjdeler, görüldüğü üzere, her yönü kapsayan eksiksiz zevkleri bir araya getirmektedir. Ve âhiret zevklerinde dünyadaki zevklerden hiçbirinin benzerinin eksik olmadığını ve bunun karşısında dünyaya ait şehvetlerin âdiliğini, çirkinliğini de gösteriyor.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ

“İman edip makbul ve güzel işler yapanlar ise, işte onlar da cennetliktir. Hem de orada ebedî kalacaklardır.” (Bakara 2/82)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ أُوْلَـئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللهِ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Onlar ki iman ettiler, sonra hicret ettiler ve onlar ki Allah yolunda cihad ettiler, işte onlar Allah’ın rahmetini umarlar. Allah çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur.” (Bakara 2/218)

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللهُ لاَ يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“İman edip makbul ve güzel işler yapanların ise mükâfatlarını tam tamına ödeyecektir. Allah zalimleri sevmez.” (Âl-i İmrân 3/57)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً وَعْدَ اللهِ حَقّاً وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللهِ قِيلاً

“İman edip makbul ve güzel işler yapanları, ebedî kalmak üzere içinden ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğiz. Bu Allah’ın gerçek vâdidir. Allah’tan daha doğru sözlü kim olabilir.” (Nisâ 4/122)

إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ للهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْراً عَظِيماً

“Ancak tövbe edip hallerini düzeltenler ve Allah’a sımsıkı sarılanlar ve bütün samimiyetleriyle sırf Allah’a itaat edenler müstesna. İşte bunlar müminlerle beraberdir. Allah müminlere de büyük mükâfat verecektir.” (Nisâ 4/146)

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللهُ غَفُوراً رَحِيماً

"Allah'a ve resullerine iman edip o resuller arasında hiçbir ayrım yapmayanların mükâfatlarını ise Allah ileride verecektir. Allah gafurdur, rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur)." (Nisâ 4/152)

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطاً مُسْتَقِيماً

"Allah'a iman edip ona sımsıkı sarılanları ise O, tarafından bir rahmet ve geniş bir nimet içine yerleştirecek ve onları, Kendisine varan doğru yola koyacaktır." (Nisâ 4/175)

وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُم مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

"Allah iman edip makbul ve güzel işler yapanları affedip kendilerine büyük mükâfat vermeyi vâd etmiştir." (Maide 5/9)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِينَ آوَوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقّاً لَهُم مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

"İman edip hicret edenler, Allah yolunda cihad edenlerle onlara kucak açıp yardım eden Ensar var ya, İşte gerçek müminler bunlardır.

Bunlara bir mağfiret, pek değerli bir nasip vardır." (Enfâl 8/74)

وَعَدَ اللهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"Allah mümin erkeklere de, mümin kadınlara da, ebedî kalmak üzere girecekleri, içinden ırmaklar akan cennetler vaad etti. Hem Adn cennetlerinde hoş hoş konaklar! Hepsinden âlası ise Allah'ın kendilerinden razı olmasıdır. İşte en büyük mutluluk, en büyük başarı budur." (Tevbe 9/72)

وَأُدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلاَمٌ

"İman edip makbul ve güzel işler yapanlar, içlerinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirilecekler, Rab'lerinin izniyle orada devamlı kalacaklardır. Orada karşılaştıklarında iyi dilek temennileri "selam" olacaktır." (İbrâhim 14/23)

Selam: güvenlik, esenlik, her türlü zarardan kurtulma, barış anlamlarına gelip en kapsamlı bir temenni olduğundan, kaynağını da Allah'ın es-Selam ism-i şerifinden aldığından dünyada müminlere bahşedilen bir İslâm nimeti olarak cennette de devam edecektir.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لاَ نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلاً أُولَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَاباً خُضْراً مِن سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى ٱلأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقاً

"İman edip güzel ve yararlı işler yapanlara gelince, şu bir gerçek ki Biz güzel iş yapanların işlerini asla zayi etmeyiz. İşte onlara, içlerinden ırmaklar akan Adn cennetleri vardır. Orada tahtlar üzerine kurularak kendilerine altın bilezikler takılacak, ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler giyecekler. Tahtlara kurulacaklar. Ne güzel mükâfattır bunlar ve ne güzel bir meskendir o cennet!" (Kehf 18/30-31)

وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُ جَزَاءً الْحُسْنَى وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْراً

"Fakat iman edip makbul ve güzel davranışlar içinde olana, en güzel karşılık verilir ve ona kolay olan buyruklarımızı emrederiz, kolaylık gösteririz." (Kehf 18/88)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلاً خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلاً

"İman edip makbul ve güzel işler yapanlara gelince, onlara da konak olarak Firdevs cennetleri hazırlandı. Onlar orada devamlı kalacak, usanmadıklarından ötürü, başka tarafa geçmeyi arzu etmeyeceklerdir." (Kehf 18/107-108)

إِلاَّ مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحاً فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلاَ يُظْلَمُونَ شَيْئاً جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيّاً لاَ يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْواً إِلاَّ سَلاَماً وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيّاً تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَن كَانَ تَقِيّاً

"Ancak tövbe eden, iman edip makbul ve güzel işler yapanlar cennete girecekler ve asla haksızlığa uğramayacaklardır. Evet, onlar Rahman'ın kullarına gıyabî olarak vâd ettiği, dünyada iken görmeksizin inandıkları Adn cennetlerine gireceklerdir. Allah'ın vâdi muhakkak ki yerini bulacaktır. Orada onlar boş ve anlamsız söz işitmezler, sadece selam ve selamet sözleri duyarlar. Orada ziyafetleri sabah akşam kendilerine sunulacaktır." İşte bu cennetlere kullarımızdan, Allah'ı sayıp fenalıklardan sakınanları vâris kılacağız." (Meryem 19/60-63)

Müslim (müslüman) ile selam aynı köktendir. Selam: Selamet, esenlik, barış demektir. Müslim; hem Rabbi, hem kendi nefsi, hem de başkaları ile barış içinde yaşayıp âhirette de adı Daru's-selam (selam ülkesi) olan cennete girer.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدّاً

"İman edip, makbul ve güzel işler yapanlar için, Rahman insanların gönüllerinde sevgi yaratır." (Meryem 19/96)

Bu âyet indirildiğinde Mekke'de müminlere işkence ediliyordu. Âyet onlara müjde verip müminlerin yakında sempati göreceklerini bildiriyor. Bu âyeti açıklayan bir hadis meali: Yüce Allah bir kulunu sevince Cebrail'e: "Ben falanı sevdim, sen de sev" der. Bunun üzerine Cebrail (a.s.) da onu sever ve gökte olan melekler: "Allah falanı sevmiştir, siz de seviniz!" diye nida eder. Artık gök-

lerdekiler de onu sever. Sonra yeryüzünde de onun için bir sevgi yerleşmiş olur.”

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِناً قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى
جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاؤُا
مَن تَزَكَّى

“Her kim de makbul ve güzel işler yapmış mümin olarak gelirse, onlara da pek yüksek mevkiler vardır. Zemininden ırmaklar akan Adn cennetleri var. Onlar oraya ebedi kalmak üzere girecekler. İşte kötülüklerden arınanların mükâfatı budur.” (Tâhâ 20/75-76)

وَمَن يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلاَ يَخَافُ ظُلْماً وَلاَ
هَضْماً

“Mümin olarak güzel ve makbul işler işleyen ise, ne zulümden, ne de haklarının çiğnenmesinden korkmaz.” (Tâhâ 20/112)

إِنَّ اللهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن
تَحْتِهَا الأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤاً وَلِبَاسُهُمْ
فِيهَا حَرِيرٌ وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ
الْحَمِيدِ

“İman edip makbul ve güzel işler yapanları ise Allah, içinden ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. Orada altın bilezikler ve incilerle bezenirler. Orada giyim kuşamları da ipekten olacak.” (Hac 22/23)

Kırallar ve zenginler altın ve kıymetli taşlardan yapılmış zinetler takınırlardı. Bu âyet, bu tasvirle, cennetliklere verilecek büyük ödülü, insanlara anlatma gayesine yöneliktir.

“Çünkü onlara sözlerin en güzelini söylemek nasib edilmiş, bütün güzel övgülere lâyık olan Allah’ın yoluna hidâyet edilmişlerdir.” (Hac 22/24)

“En güzel söz” kelime-i şehadettir. Yahut: “Hamd, bize yaptığı vâdi gerçekleştiren Allah’a mahsustur” sözüdür.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفاً تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

“İman edip güzel ve makbul işler yapanları, cennetin yüksek köşklerine yerleştireceğiz. İçinden ırmaklar akan o cennetlere, onlar devamlı kalmak üzere gireceklerdir. İyi iş yapanların mükâfatları ne güzel!” (Ankebût 29/58)

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ

“İman edip güzel ve makbul işler yapanlar cennet bahçelerinde ağırlanıp neşelenirler.” (Rûm 30/15)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللهِ حَقّاً وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“İman edip, güzel ve makbul işler yapanlara naim cennetleri vardır. Ebedî kalmak üzere oralara girerler; Allah’ın vâdi haktır, gerçektir. O, azîz ve hakîmdir (mutlak galiptir, tam hüküm ve hikmet sahibidir).” (Lokman 31/8-9)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ

“İman edip güzel ve makbul işler yapanlar ve Rab’leri tarafından gerçeğin ta kendisi olarak Muhammed’e indirilen vahye iman edenlerin ise günahlarını örtüp, hallerini düzeltir.” (Muhammed 47/2)

Gerçi “İman etme” vasfından sonra ayrıca “Muhammed’e indirilene iman edenler” demeye ihtiyaç yoktur. Zira iman, onun tebliğ ettiği şeylere inanmayı zaten kapsamaktadır. Bundan maksat şunu vurgulamaktır: Hz. Muhammed (a.s.)’ın risaletinden sonra, herhangi bir kimsenin, onun getirdiği dinin hükümlerine iman etmeden inançları geçerli değildir. Onun peygamberliğine ve getirdiklerine inanmak şarttır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ جَزَاؤُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

"Ama iman edip, makbul ve güzel işler yapanlar ise bütün yaratıkların en hayırlı olanlarıdır. Bunların Rab'leri nezdindeki ödülleri, içinden ırmaklar akan, hem de devamlı kalmak üzere girecekleri, Adn cennetleridir. Allah onlardan, onlar da Allah'tan râzı olmuşlardır. İşte bu rıza makamı da Rabbine saygı duyanlarındır." (Beyyine 98/7-8)

Mü'minin Ölüm Anı

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

"Onlar ki melekler canlarını tatlılıkla alırlar: "Selam size! Yaptığınız işlerden dolayı buyurun cennete!" derler." (Nahl 16/32)

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلائِكَةُ أَلاَّ تَخَافُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ نُزُلاً مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ

"Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da istikamet üzere, doğru yolda yürüyenler yok mu, işte onların üzerine melekler inip: "Hiç endişe etmeyin, hiç üzülmeyin ve size vâd edilen cennetle sevinin!" derler. Dünya hayatında da, âhirette de biz sizin dostunuzuz. Orada sizin canınızın çektiği her şey gafur ve rahîm'den (affı, merhamet ve ihsanı bol olan Allah tarafından) bir ikram olarak sizindir. Hem orada siz bütün istediklerinize kavuşacaksınız." (Fussilet 41/30-32)

Meleklerin inmesi sırasında müminlerin onları görmeleri gerekmez. Melekler onları cesaretlendirmek, teselli etmek için gelir ve kalplerine kuvvet verirler.

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقاً وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطاً وَالسَّابِحَاتِ سَبْحاً فَالسَّابِقَاتِ سَبْقاً فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْراً

“Bütün kuvvetleriyle koşanlar, neş’e ve şevkle yürüyenler, yüzüp yüzüp gidenler, yarışıp geçenler işleri düzenleyip yönetenler, hakkı için ki: kıyamet gerçektir, hepiniz ölümden sonra diriltileceksiniz.” (Nâziât 79/1-5)

İlk iki ayette geçen nez’i, gark, neşt kelimeleri, farklı mânaları gösteren “müşterek lafızlar”dandır. Çeşitli mânalar muhtemel olduğundan, mealde bir tek mâna ile tercüme etme imkânı yoktur. Bu sebeple, imkân ölçüsünde tefsir sûretiyle anlamaya çalışmak gerekir. Tefsirler bu ihtimalleri nakletmiş, yenilerini eklemişlerdir. Özet olarak şöyle denilebilir:

1. İlk beş ayetteki gruplar, meleklerdir. Meleklere de çeşitli işler yönünden uygulanabilir. En meşhuru, can alma işidir. Naziat (kâfirlerin ruhlarını şiddetle söküp alan), naşitat (yumuşak şekilde can alan), sabihat (can alırken nefislerde dalgıç gibi yüzen), sabikat (müminlerin ruhlarını cennete, kâfirlerinkini cehenneme götürmek için yarışan), müdebbirat (Allah’ın görevlendirdiği işlerde, işleri yöneten melekler olabilir). 2. Bu beş kısım insanların nefisleridir. Burada da iki yorum vardır. a. Bedenlerinden ayrılan erdemli ruhların, ruhlar âlemine dönüşlerindeki çeşitli durumlarını tasvir etmektedir. b. Dünya hayatında, nefsini arındırma yoluna giren ruhların nefis mücadelesi yaparak içlerini dışlarını temizleme, şehevî arzularından sıyrılma, olgunluklara yükselme, sonra kusurlu nefisleri terbiye etme işiyle meşgul olmalarını bildirir. 3. Cihada katılan gaziler veya onların atlarının çeşitli işleri olabilir. 4. Gökteki yıldızların çeşitli hareketleri olabilir.

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً
فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

“Ey gönül huzuruna ermiş ruh! Sen Rabbinden razı, O senden razı olarak dön Rabbine! Sen de katıl has kullarımın içine, gir cennetime!” (Fecr 89/27-30)

Âyetteki “Nefs-i mutmainne” tabiri: Allah’ı tek İlah kabul edip O’nun peygamberleri vasıtasıyla gönderdiği bütün buyruklara bütün gönlü ile inanan, tam bir teslimiyetle imanının gereğini yapan mümindir. Bu söz, ona, rûhunu teslim edeceği sırada söylenecektir.

İMAN VE İSLAMIN FAZİLETİYLE İLGİLİ HADİSLER

1. Ubade İbnu’s-Sâmit el-Ensarî (ra) hazretleri demiştir ki: “Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdular: “Kim Allah’tan başka ilâh olmadığına Allah’ın bir ve şeriksiz olduğuna ve Muhammed’in sas O’nun kulu ve Resûlü (elçisi) olduğuna, keza Hz. İsâ’nın da Allah’ın kulu ve elçisi olup, Hz. Meryem’e attığı bir kelimesi ve kendinden bir ruh olduğuna, keza cennet ve cehennemin hak olduğuna şehâdet ederse, her ne amel üzere olursa olsun Allah onu cennetine koyacaktır.”

Buhârî, Enbiya 47; Müslim, İmân 46.

Müslim’in başka bir rivayetinde şöyle buyrulmuştur: “Kim Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın elçisi olduğuna şehâdet ederse Allah ona ateşi haram kılacaktır.”

2. Ebu Sa’îd İbnu Mâlik İbni Sinân el-Hudrî (r.a) hazretleri demiştir ki: “Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurdular: “Kalbinde zerre miktarı iman bulunan kimse ateşten çıkacaktır.”

Ebu Sa'îd der ki: "Kim (bu ihbarın ifade ettiği hakikatten) şüpheye düşerse şu âyeti okusun: "Allah şüphesiz zerre kadar haksızlık yapmaz..." (Nisa, 40).

Tirmizî Sıfatu Cehennem 10.

3. Yine Ebu Sa'îd (r.a) hazretleri der ki: "Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdular: "Kim: 'Rab olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, Resûl olarak Hz. Muhammed'i seçtim (ve onlardan memnun kaldım)' derse cennet ona vâcip olur".

Ebu Dâvud, Salât 361.

4. Yine Ebu Sa'îd (r.a.) hazretleri der ki: "Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdular: "Bir kul İslâm'a girer ve bunda samimi olursa, daha önce yaptığı bütün hayırları Allah, lehine yazar, işlemiş olduğu bütün şerleri de affeder. Müslüman olduktan sonra yaptıkları da şu şekilde muâmele görür: Yaptığı her hayır için en az on misli olmak üzere yediyüz misline kadar sevap yazılır. İşlediği her bir şer için de, -Allah affetmediği takdirde- bir günah yazılır."

Buharî, İman 31, Nesâî, İman 10.

5. Ebu Hüreyre (r.a) hazretleri anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: "Sizden biri içiyle dışıyla Müslüman olursa, yaptığı herbir hayır en az on mislinden, yedi yüz misline kadar sevabıyla yazılır. İşlediği her bir günah da sâdece misliyle yazılır. Bu hâl, Allah'a kavuşuncaya kadar böyle devam eder."

Buharî, İman 31; Müslim, İman 205.

6. Muâz İbnu Cebel el-Ensârî (ra) hazretleri anlatıyor. Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: "Kimin (hayatta söylediği) en son sözü Lâ ilâhe illallah olursa cennete gider"

Ebu Dâvud, Cenâiz 20.

7. Ebu Zerr (Cündeb İbnu Cünâde el-Gıfârî) (ra) hazretleri anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: "Bana Cebrâil (s.a.s) gelerek "Ümmetinden kim Allah'a herhangi

bir şeyi ortak kılmadan (şirk koşmadan) ölürse cennete girer" müjdesini verdi" dedi. Ben (hayretle) "zina ve hırsızlık yapsa da mı?" diye sordum. "Hırsızlık da etse, zina da yapsa" cevabını verdi. Ben tekrar: "Yani hırsızlık ve zina yapsa da ha!" dedim. "Evet, dedi, hırsızlık da etse, zina da yapsa!"

Hz. Peygamber (s.a.s) dördüncü keresinde ilâve etti: "Ebu Zerr patlasa da cennete girecektir".

Buhârî, Tevhid 33; Müslim, İman 153.

8. Câbir İbnu Abdillah el-Ensârî (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: "İki şey vardır gerekli kılıcıdır" Bir zat: -Ey Allah'ın Resûlü! gerekli kılan bu iki şeyden maksad nedir? diye sordu: Hz. Peygamber (s.a.s):

"Kim Allah'a herhangi bir şeyi ortak kılmış olarak ölürse bu kimse ateşe girecektir. Kim de Allah'a hiçbir şeyi ortak kılmadan ölürse o da cennete girecektir" cevabını verdi."

Müslim, İman 151.

9. Ebu Hüreyre (ra) hazretleri anlatıyor: "Hz. Peygamber (s.a.s)'e "Ey Allah'ın Resûlü**,** Kıyamet günü senin şefaatinle en ziyâde saadete erecek olan kimdir?" diye sormuştum. Bana: "Hadis'e karşı sende olan aşkı görünce, bu hususta senden önce bana bir başkasının sualde bulunmayacağını tahmîn etmiştim" açıklamasını yaptıktan sonra şu cevabı verdi: "Kıyamet günü benim şefaatimle en ziyade saadete erecek olan kimse, samimi olarak ve içinden gelerek 'Lâ ilâhe illallah' diyen kimsedir"

Buhârî, İlm 34, Rikak 50.

10. Süheyb İbnu Sinân (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdular: "Mü'min kişinin durumu ne kadar şaşırtıcıdır! Zira her işi onun için bir hayırdır. Bu durum, sâdece mü'mine hastır, başkasına değil: Ona memnun olacağı birşey gelse şükreder, bu ise hayırdır; bir zarar gelse sabreder bu da hayırdır".

Müslim, Zühd 64.

11. Ebu Hüreyre (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: "Muhammed'in nefsini kudret eliyle tutan zâta yemîn ederim ki, bu ümmetten her kim -Yahudî olsun, Hristiyan olsun- beni işitir, sonra da bana gönderilenlere inanmadan ölecek olursa mutlaka cehennem ehlinden olacaktır".

Müslim, İman 240.

12. Vehb İbnu Münebbih'in anlattığına göre kendisine: "Lâilâhe illallah cennetin anahtarı değil mi? dendi de: "Evet, öyledir ama dişsiz anahtar olur mu? Dişleri olan anahtarın varsa kapın açılır, yoksa kapalı kalır, açılmaz" cevabını verdi.

Buhârî, Cenâiz 1.

13. Abdullah İbnu Mes'ud el-Hüzelî (ra)'nin anlattığına göre, bir adam kendisine "Sırat-ı müstakim (doğru yol) nedir?" diye sordu. Ona şu cevabı verdi:"Muhammed (s.a.s), bizi sırat-ı müstakimin bir başında bıraktı. Bunun öbür ucu ise cennete ulaşmaktır. Bu ana yolun sağında ve solunda başka tali yollar da var. Bunlardan her birinin başında bir kısım insanlar durmuş oradan geçenleri kendilerine çağırıyorlar. Kim bu dış yollardan birine sülûk ederse yol onu ateşe götürecektir. Kim de sırat-ı müstakîme sülûk ederse o da cennet'e ulaşacaktır." İbn Mes'ud bu açıklamayı yaptıktan sonra şu âyeti okudu: "İşte bu benim sırat-ı müstakimimdir, buna uyun. Başka yollara sapmayın, sonra onlar sizi Allah'ın yolundan ayırırlar...." (En'âm 152)

Rezîn İbnu Muâviye'nin ilâvesidir.

İmânın Hakikati

14. Abdullah İbn Ömer İbni'l-Hattâb (ra)'ın anlattığına göre, bir adam kendisine: Gazveye çıkmıyor musun?" diye sorar. Abdullah şu cevabı verir: "Ben Hz. Peygamber (s.a.s)'i işittim, şöyle buyurmuştu: "İslâm beş esas üzerine

bina edilmiştir: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, oruç tutmak, Kâbe'ye haccetmek, Ramazan orucu tutmak".

Buhârî, İman 1; Müslim, İman 22.

15. Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor: "Basra'da kader üzerine ilk söz eden kimse Ma'bed el-Cühenî idi. Ben ve Humeyd İbnu Abdirrahmân el-Himyerî, hac veya umre vesîlesiyle beraberce yola çıktık. Aramızda konuşarak, Ashab'tan biriyle karşılaşmayı temenni ettik. Maksadımız, ondan kader hakkında şu heriflerin ettikleri laflar hususunda soru sormaktı. Cenâb-ı Hakk, bizzat Mescid-i Nebevî'nin içinde Abdullah İbnu Ömer (r.a)'la karşılaşmayı nasib etti. Birimiz sağ, öbürümüz sol tarafından olmak üzere ikimiz de Abdullah (ra)'a sokuldu. Arkadaşımın sözü bana bıraktığını tahmîn ederek, konuşmaya başladım: "Ey Ebu Abdirrahmân, bizim taraflarda bazı kimseler zuhur etti. Bunlar Kur'ân-ı Kerîm'i okuyorlar. Ve çok ince meseleler bulup çıkarmaya çalışıyorlar." Onların durumlarını beyan sadedinde şunu da ilâve ettim: "Bunlar, 'kader yoktur, herşey hâdistir ve Allah önceden bunları bilmez' iddiasındalar." Abdullah (r.a): "Onlarla tekrar karşılaşırsan, haber ver ki ben onlardan berîyim, onlar da benden berîdirler." Abdullah İbnu Ömer sözünü yeminle de te'kîd ederek şöyle tamamladı: "Allah'a kasem olsun, onlardan birinin Uhud dağı kadar altını olsa ve hepsini de hayır yolunda harcasa kadere inanmadıkça, Allah onun hayrını kabul etmez."

Sonra Abdullah dedi ki: Babam Ömer İbnu'l-Hattâb (ra) bana şunu anlattı:

"Ben Hz. Peygamber (s.a.s)'in yanında oturuyordum. Derken elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah bir adam yanımıza çıkageldi. Üzerinde, yolculuğa delalet eder hiçbir belirti yoktu. Üstelik içimizden kimse onu tanımıyordu da. Gelip Hz. Peygamber (s.a.s)'in önüne oturup dizlerini diz-

lerine dayadı. Ellerini bacaklarının üstüne hürmetle koyduktan sonra sormaya başladı: Ey Muhammed! Bana İslâm hakkında bilgi ver! Haz. Peygamber (s.a.s) açıkladı: “İslâm, Allah’tan başka ilâh olmadığına, Muhammed’in O’nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmen, namaz kılman, Zekât vermen, Ramazan orucu tutman, gücün yettiği takdirde Beytullah’a haccetmendir.” Yabancı: “-Doğru söyledin” diye tasdîk etti. Biz hem sorup hem de söyleneni tasdik etmesine hayret ettik.

Sonra tekrar sordu: “Bana iman hakkında bilgi ver?”

Hz. Peygamber (s.a.s) açıkladı: “Allah’a, meleklerine, kitablarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna da inanmandır.” Yabancı yine: “Doğru söyledin!” diye tasdik etti. Sonra tekrar sordu: “Bana ihsan hakkında bilgi ver?”

Hz. Peygamber (s.a.s) açıkladı: “İhsan, Allah’ı sanki gözlerinle görüyormuşsun gibi Allah’a ibadet etmendir. Sen O’nu görmesen de O seni görüyor.”

Adam tekrar sordu: “Bana kıyamet(in ne zaman kopacağı) hakkında bilgi ver?”

Hz. Peygamber (s.a.s) bu sefer: “Kıyamet hakkında kendisinden sorulan, sorandan daha fazla birşey bilmiyor!” karşılığını verdi.

Yabancı: “Öyleyse kıyametin alâmetinden haber ver!” dedi. Hz. Peygamber (s.a.s) şu açıklamayı yaptı:

“Köle kadınların efendilerini doğurmaları, yalın ayak, üstü çıplak, fakir -Müslim’in rivayetinde fakir kelimesi yoktur- davar çobanlarının yüksek binalar yapmada yarıştıklarını görmendir.”

Bu söz üzerine yabancı çıktı gitti. Ben epeyce bir müddet kaldım. -Bu ifade Müslim’deki rivayete uygundur. Diğer kitaplarda “Ben üç gece sonra Hz. Peygamber (s.a.s)’la karşılaştım” şeklindedir- Hz. Peygamber (s.a.s) Ey Ömer, sual soran bu zatın kim olduğunu biliyor musun? dedi.

Ben: “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” deyince şu açıklamayı yaptı: “Bu Cebrail (s.a.s) dı. Size dininizi öğretmeye geldi.”

Müslim, İman 1; Nesâî, İman 6.

Ebu Dâvud’un bir başka rivayetinde şu ziyâde vardır: “Müzeyne veya Cüheyne kabilesinden bir adam sordu: “Ey Allah’ın Resûlü, hangi işi yapıyoruz, olup bitmiş (levh-i mahfuza kaydı geçmiş) bir işi mi, yoksa (henüz levh-i mahfuza geçmemiş) şu anda yeni başlanacak olan bir işi mi?” Resûlüllah (s.a.s.): “Olup biten bir işi” dedi.

Adamcağız -veya cemaatten biri- yine sordu: Öyleyse niye çalışılsın ki? Hz. Peygamber (s.a.s.) şu açıklamada bulundu: “Cennet ehli olanlara cennetliklerin ameli müyesser kılınır, ateş ehli olanlara da cehennemliklerin ameli müyesser kılınır.”

16. Enes İbnu Mâlik (ra) anlatıyor: Biz mescidde Hz. Peygamber (s.a.s)’le birlikte otururken, devesine binmiş olarak bir adam girdi ve mescidin avlusuna devesini ıhtırıp bağladıktan sonra: “Muhammed hanginizdir?” diye sordu. Biz: “Dayanmakta olan şu beyaz kimse” diye gösterdik. –Nesâî’deki Ebu Hüreyre (ra)’ın rivayetinde: “Şu dayanmakta olan hafif kırmızıya çalan renkteki kimse” diye tasvîr mevcuttur.-

Adam: “Ey Abdulmuttalib’in oğlu! diye seslendi.

Resûlullah (s.a.s): “Buyur seni dinliyorum” dedi.

Adam: “Sana birşeyler soracağım. Sorularımda aşırı gidebilirim, sakın bana darılmayasın” dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s): “Haydi istediğini sor!”

Adam: “Rabbin ve senden öncekilerin Rabbi adına soruyorum: Seni bütün insanlara peygamber olarak Allah mı gönderdi?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Kasem olsun evet!”

Adam: “Allahu Teâla adına soruyorum: Gece ve gündüz beş vakit namaz kılmanı sana Allah mı emretti?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Allah’a kasem olsun evet!”

Adam: “Allah adına soruyorum, senenin şu ayında oruç tutmanı sana Allah mı emretti?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Allah’a kasem olsun evet!”

Adam: “Allahu Teâla adına soruyorum: Bu sadakayı zenginlerimizden alıp fakirlerimize dağıtmanı Allah mı sana emretti?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Allah’a kasem olsun evet!”

Bu soru-cevaptan sonra adam şunu söyledi: “Getirdiklerine inandım. Ben geride kalan kabîlemin elçisiyim. Adım: Dımâm İbnu Sa’lebe’dir. Benu Sa’d İbni Bekr’in kardeşiyim.” (Bunu beş kitap rivayet etmiştir. Metin Buhârî’den alınmıştır).

Müslim’in rivayetinde şöyle denir: “Bir adam geldi ve şöyle dedi:

“Bize senin gönderdiğin elçi geldi ve iddia etti ki sen Allah tarafından gönderildiğine inanmaktasın.”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Doğru söylemiş” dedi.

Adam tekrar: “Öyleyse semayı kim yarattı?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Allah!” dedi.

Adam: “Peki bu dağları kim dikti ve içindekileri kim koydu?” dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s): “Allah!” dedi.

Adam: Peki semayı yaratan, arzı yaratan ve dağları diken Zât adına söyler misin, seni peygamber olarak gönderen Allah mıdır?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Evet!” dedi.

Adam: “Elçin iddia ediyor ki biz gece ve gündüz beş vakit namaz kılmalıyız, bu doğru mudur?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “Doğru söylemiştir!”

Adam: "Seni gönderen adına doğru söyle. Bunu sana Allah mı emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s): "Evet!" dedi.

Adam sonra zekâtı, arkasından orucu, daha sonra da haccı zikretti ve bu şekilde sordu.

Râvi der ki: Hz. Peygamber (s.a.s) de her sualde "Doğru söylemiş" diye cevap veriyordu. Adam (son olarak) sordu: "Seni gönderen adına doğru söyle. Bunu sana Allah mı emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s): "Evet!"

Adam sonra geri döndü ve ayrılırken şunu söyledi: "Seni hakla gönderen Zât'a kasem olsun, bunlar üzerine hiç bir şey ilâve etmem, bunları eksiltmem de."

Hz. Peygamber (s.a.s): "Bu kimse sözünde durursa cennetliktir!" buyurdu.

Buhârî, İlm 6; Müslim, İman 10; Tirmizî, Zekât 2.

17. Talha İbnu Ubeydillah haber veriyor: Hz. Peygamber (s.a.s)'e Necid ahâlisinden bir adam geldi. Saçları karışıktı. Kulağımıza sesinin mırıltısı geliyordu, ancak ne dediğini anlayamıyorduk. Hz. Peygamber (s.a.s)'e iyice yaklaşınca gördük ki, İslâm'dan soruyormuş.

Hz. Peygamber (s.a.s): "Gece ve gündüzde beş vakit namaz" demişti ki adam tekrar sordu:

"Bu beş dışında bir borcum var mı?"

Hz. Peygamber (s.a.s): "Ramazan orucu da var" deyince adam: Bunun dışında oruç var mı? diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.s): "Hayır!" Ancak dilersen nâfile tutarsın" dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s) ona zekâtı hatırlattı. Adam: "Zekât dışında borcum var mı?" dedi. Hz. Peygamber (s.a.s): "Hayır, ama nâfile verirsen o başka!" dedi.

Adam geri döndü ve gider ayak: "Bunlara ilâve yapmayacağım gibi noksan da tutmayacağım" dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s) da: "Sözünde durursa kurtuluşa ermiştir" buyurdu. Veya "Sözünde durursa cennetliktir" buyurdu.

Ebu Dâvud'da "Kasem olsun kurtuluşa erer, yeter ki sözünde dursun" şeklinde te'kidli olarak gelmiştir.

Buhârî, İman 34; Müslim, İman 8; Ebu Dâvud, Salât 1.

18. Abdullah İbnu Abbas'ın rivayetine göre, bir kadın, kendisine küpte yapılan şıra (nebîz) hakkında sordu. Kadına şu cevabı verdi: "Abdulkays kabilesinin heyeti Hz. Peygamber (s.a.s)'e geldiği vakit: "Bu gelenler kimdir?" diye sordu. "Rebîalılar" diye kendilerini tanıttılar. Hz. Peygamber (s.a.s): "Merhaba, hoş geldiniz. İnşaallah bu ziyaretten memnun kalır, pişman olmazsınız" buyurdu.

Misafirler: "Biz uzak bir yerden geliyoruz. Sizinle bizim aramızda şu kâfir Mudarlılar var. Bu sebeple, size ancak haram ayında uğrayabiliyoruz. Öyle ise, bize kesin, açık bir amel emret, onu geride bıraktıklarımıza da öğretelim. Ve bizi cennete götürsün" dediler.

Hz. Peygamber (s.a.s) de onlara dört emir ve dört yasakta bulundu: Önce tek olan Allah Teâla'ya imanı emretti ve sordu:

"İman nedir biliyor musunuz?"

"Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dediler. Açıkladı: Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, Zekât vermek, Ramazan orucu tutmak, harpte elde edilen ganimetten beşte birini ödemenizdir."

Resûlullah (s.a.s) onlara şu kapları (şıra yapmada) kullanmalarını yasakladı: Hantem (topraktan mâmul küp), dübbâ (su kabağından yapılmış testiler), nakîr hurma kö-

künden ayrılan çanak, müzeffet -veya mukayyer- (içi ziftle -katranla- cilalanmış kap).

Buhârî, İman 40, İlm 25, Mevâkîtu's-Salât 2, Zekât 1; Müslim, İmân 23, 24, 25.

19. Hz. Ali (kerremallahu vechehu) diyor ki: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu: "Kişi dört şeye inanmadıkça mü'min olmuş sayılmaz: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah'ın kulu ve elçisi Muhammed olduğuma, beni (bütün insanlara) hakla göndermiş bulunduğuna şehâdet etmek, ölüme inanmak, tekrar dirilmeye inanmak, kadere inanmak"

Tirmizî, Kader 10.

20. eş-Şerrîd İbnu's-Süveyd es-Sakafî (ra) anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü, dedim, annem bana kendisi adına mü'mine bir cariye âzad etmemi vasiyet etti. Benim yanımda, Sûdanlı (nûbi) siyah bir cariye var, onu âzad edeyim mi?" Hz. Peygamber (s.a.s): "Çağır, onu (göreyim)" dedi. Çağırdım ve geldi. Cariyeye sordu: "Rabbin kim?" Cariye: "Allah!" dedi, tekrar sordu: "Ben kimim?" Cariye: "Allah'ın elçisisin!" cevabını verince Hz. Peygamber (s.a.s): "Bunu âzad et, zira mü'minedir" buyurdu.

Ebu Dâvud, Eymân 19; Nesâî, Vesâya 8.

21. Muâviye İbnu'l-Hakem es-Sülemî anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelip: "Bir cariyem var, çoban olarak çalıştırıyor, koyunlarımı otlatıyordum. Yakınlarda bir koyunumu yitirdi. Ne oldu? diye sorunca, kurt kaptı dedi. Koyunun kaybolmasına üzüldüm. İnsanlığım icabı câriyenin suratına bir tokat vurdum. Bu davranışımın kefareti olarak bir köle azad etmeyi adadım. Onu âzad edebilir miyim?" diye sordum. Hz. Peygamber (s.a.s) cariyeye: "Allah nerede?" diye sordu O:

"Göktedir" deyince, "Pekâlâ ben kimim? dedi. Cariye: "Sen Allah'ın Resûlüsün" cevabını verince, Hz. Peygamber

(s.a.s) bana yönelerek: “Bunu âzad et, zira mü’minedir” buyurdu.

Müslim, Mesâcid 33; Muvatta, Itk 8

22. Abbâs İbnu Abdilmuttalib (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s)’in şöyle söylediğini işittim: “İmanın tadını, Rabb olarak Allah’ı, din olarak İslâm’ı, peygamber olarak Muhammed’i seçip râzı olanlar duyar.”

Müslim, İman 56; Tirmizî, İmân 10.

23. Abdullah İbnu Muâviye el-Gâzirî (ra) anlatıyor: “Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu: “Üç şey vardır. Kim onları yaparsa imanın tadını alır: Sadece Allah’a kulluk eden, Allah’tan başka ilâh olmadığını bilen, her yıl gönül hoşluğuyla zekâtını veren! Zekâtını da yaşlı, uyuzlu, hasta, değersiz, küçük hayvanlardan vermez, aksine mallarının orta hâllilerinden verir. Zira Cenab-ı Hakk ne en iyisinden vermenizi emretmiştir, ne de en adisinden olana râzı olmuştur.”

Ebu Dâvud, Zekât 4.

24. Behz İbnu Hakîm İbni Mu’âviye İbni Hayde el-Kuşeyrî babası tarikiyle dedesinden şunu rivayet ediyor: “Dedim ki: Ey Allah’ın Resûlü, ben sana gelirken, seni ve dinini benimsemeyeceğim diye şunların (ellerinin parmaklarını göstererek) adedinden fazla yemin ettim. Meğerse, Allah ve Resûlünün öğrettiği dışında hiçbir şey anlamayan bir kimseymişim. Şimdi Allah rızası için senden soruyorum. Allah seninle bizlere ne gönderdi?”

Hz. Peygamber (s.a.s): “İslâm”ı dedi. “Pekâla, dedim, İslâm’ın alâmetleri nedir?” Şu cevabı verdi: “Kendimi Allah’a teslim ettim, başka şeyleri terkettim” demen, namaz kılman, Zekât vermendir. Her Müslüman bir başka Müslümana haramdır. İki Müslüman birbiriyle kardeştir ve birbirlerine yardımcıdırlar. Bir kimse Müslüman olduktan sonra müşrikleri terkedip, Müslümanlara karışmadıkça hiçbir ameli (Allah katında) makbul değildir.”

Nesâî, Zekât 72.

25. Süfyan İbnu Abdillah es-Sakafî (ra) anlatıyor: "Ey Allah'ın Resûlü, bana İslâm hakkında öyle bir bilgi ver ki, bana yetsin ve sizden başka kimseye İslâm'dan sormaya hacet bırakmasın" dedim. Şu cevabı verdi: "Allah'a inandım de, sonra da doğru ol" buyurdu.

Müslim, İman 62.

26. Enes (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: "Kim bizim namazımızı kılar, bizim kıblemize yönelir, bizim kestiğimizi yerse işte o, Müslümandır".

Buhârî, Salat 28; Nesâî, İman 9.

Kelime-i Şehâdet ve Onun Dil ile İkrarının Hükmü

37. İbn-i Ömer (r.a) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s): "Ben insanlar Allah'tan başka ilâhın olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet edinceye, namaz kılıncaya, Zekât verinceye kadar onlarla savaş etmekle emrolundum. Bunları yaptılar mı, kanlarını, mallarını bana karşı korumuş (emniyet altına almış) olurlar. İslâm'ın hakkı hâriç. Artık (samimi olup olmadıklarına dair) durumları Allah'a kalmıştır".

Buhârî, İmân 17; Müslim, İman 36.

38. Ubeydullah İbnr Adiy İbnu'l-Hıyâr (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) ashabıyla otururken bir adam gelerek gizlice bir şeyler fısıldadı. Ne gibi bir sır tevdi etmişti bilmiyorduk. Nihayet Hz. Peygamber (s.a.s) onu açıkladı. Meğerse o zat, münafıklardan birini öldürmek için izin istiyormuş. Adama: "Peki o Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın elçisi bulunduğuna şehâdet etmiyor mu?" diye sordu. Adam: "Hayır o şehâdeti ikrâr etmiyor" dedi. Hz. Peygamber (s.a.s): "Namaz kılıyor mu?" diye sordu. Adam: "Hayır namaz da kılmıyor" deyince, Hz.

Peygamber (s.a.s); “Allah’ın öldürmekten beni men ettiği kimseler işte böyleleri” buyurdu”

Muvatta, Kasru’s-Salât 84.

39. Târik el-Eşca’î (r.a) Resûlüllah (s.a.s)’ın şöyle söylediğini haber verdi:

“Kim Lâilâhe illallah der ve Allah’tan başka mâbudları reddederse, Allah onun malını ve kanını haram kılar. (Samimî olup olmadığı meselesi Allah’a aittir.)

Müslim, İman, 37.

Resûlullah’a Biatla İlgili Hükümler

40. Ubadetu’bnu’s-Sâmit (ra) anlatıyor: Biz, bir seferinde Hz. Peygamber (s.a.s)’le aynı cemaatte beraber oturuyorduk ki: “Allah’a hiçbir şey ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina suçunu işlememek, Allah’ın haram ettiği cana meşrû bir sebep olmaksızın kıymamak şartları üzerine bana biat edin” buyurdu.

Bir diğer rivayette “...Çocuklarınızı öldürmemek, şimdi ve istikbalde iftirada bulunmamak, meşru dairedeki emirlerde -ne bana ne de vazifelilere- isyan etmemek üzere biat edin. Kim vereceği bu sözlere sâdık kalır, ahdine vefa gösterirse karşılığını Allah’tan alacaktır. Kim de bu yasaklardan birini işleyecek olursa artık işi Allah’a kalmıştır, dilerse affeder, dilerse azab verir, cezalandırır” buyurdu. Biz de bu şartlarla biat ettik.”

Buhârî, İman 11; Müslim, Hudud 41; Nesâî, Bey’a 17.

Nesâî, bir başka rivayette “...karşılığını Allah’tan alacaktır” ifadesinden sonra şu ziyadeyi kaydeder: “Kim bunlardan birini işler, sonra da dünyada cezalandırılırsa, çektiği bu ceza onun için kefaret ve o günahtan temizlenme olur.”

Buhârî, Müslim, Muvatta ve Nesâî’de gelen bir diğer rivayette şu ifade mevcuttur: “Hz. Peygamber (s.a.s)’e zor durumlarda olsun, kolay durumlarda olsun, hoş şartlarda

olsun nâhoş şartlarda olsun, aleyhimize kayırmaların yapılıp, hakkımızın çiğnendiği hallerde olsun itaat etmek, idareyi elinde tutanlara karşı iktidar kavgası yapmamak, nerede olursak olalım hakkı söylemek, Allah'ın emrini yerine getirmede kınayanların kınamalarından korkmamak üzere biat ettim."

Bir başka rivayette şu ifadeye rastlanmaktadır: "...İktidar sahibine karşı onda, Allah'ın kitabında gelmiş bulunan bir delil sebebiyle te'vil götürmeyen açık bir küfür görülmedikçe iktidar kavgası yapmamak..."

41. Avf İbnu Mâlik el-Eşca'î (r.a) anlatıyor: "Biz Hz. Peygamber (s.a.s)'in huzurunda yedi veya sekiz veyahut dokuz kişiydik. "Allah Resûlü'ne biat etmiyor musunuz?" dedi. Ellerimizi uzatarak: "Hangi şarlara uymak üzere biat edeceğiz ey Allah'ın Resûlü?" dedik. Şu cevabı verdi:

"Allah'a ibadet etmek ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak, beş vakit namazı kılmak (verilen emirlere) kulak verip itaat etmek -ve bu sırada gizli bir kelime fısıldayarak devamla- "Halktan hiçbir şey istemeyin" buyurdu. Avf İbnu Malik ilâveten der ki, Hz. Peygamber (s.a.s)'i benimle dinleyen o cemaatten öylelerini biliyorum ki, bineğinin üzerinde iken kazara kamçısı düşse kimseye "Şunu bana verir misin?" diye talebde bulunmaz (iner kendisi alır)dı."

Müslim, Zekât 108; Ebu Dâvud, Zekât 27.

42. İbnu Ömer (r.a) anlatıyor: "Biz Hz. Peygamber (s.a.s)'e kulak vermek ve itaat etmek şartıyla biat ederken "Gücünüzün yettiği şeylerde" diyordu.

Buhârî, Ahkam 42; Müslim, İmâret 90; Tirmizî, Siyer 37.

43. Ümeyme bintu Rukayka (ra) dedi ki: "Ensâr'dan bir grup kadınla Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelip kendisine: "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, çalmamak, zina etmemek, çocuklarımızı öldürmemek, şimdi ve istikbalde iftira atmamak, sana meşrû emirlerinde isyan etmemek şartları

üzerine biat ediyoruz” dedik. Hemen ilâve etti: “Gücünüzün yettiği ve takatınızın kâfi geldiği şeylerde”. Biz: “Allah ve Resûlü bize karşı bizden daha merhametlidir, haydi biat edelim” dedik.

Süfyan merhum der ki: Kadınlar, biatı (erkekler gibi) musâfaha ederek yapmayı kastetmişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.s): “Ben kadınlarla müsâfaha etmem, benim yüz kadına toptan söylediğim söz her kadın için ayrı ayrı söylenmiş yerine geçer” buyurdu.

Muvatta, Bey’a 2; Tirmizî, Siyer 37.

İmân ve İslâm’la İlgili Değişik Hadisler

48. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Mü’min, mütemadiyen rüzgarın eğici tesirine mâruz bir bitkiye benzer. Mü’min, devamlı belalarla başbaşadır. Münâfığın misali de çam ağacıdır. Kesilip kaldırılıncaya kadar hiç ırgalanmaz.”

Buhârî, Mardâ 1; Tirmizî, Emsâl 4.

49. İbnu Ömer (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştu: “Mü’min, yaprağını hiç dökmeyen yeşil bir ağaca benzer.” Halk falanca ağaç, fişmekânca ağaç diye tahminde bulundular, (fakat isabet ettiremediler). Ben, “Bu, hurma ağacıdır” demek istedim, ancak (yaşım küçük olduğu için) utandım. Sonra Hz. Peygamber (s.a.s): Bu hurma ağacıdır” diyerek açıkladı.”

Buhârî, İlm 4, Edeb 79; Müslim, Sıfatu’l-Münâfıkûn 64.

50. Nevvâs İbnu Sem’ân (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdular ki: “Allah, bize iki tarafında iki ev bulunan bir doğru yolu misal veriyor. -Bir rivayette iki ev değil “İki sur” denmiştir- Bu evlerin açık olan kapıları vardır. Kapıların üzerine de perdeler çekilmiştir. Biri yolun başında, biri de onun yukarısında durmuş iki dâvetçi (gelip geçenlere) şu dâveti okuyorlar: “Allah cennete çağırır, dilediğini doğru yola eriştirir” (Yunus, 25).

Yolun iki yakasındaki kapılar ise Allah'ın hududu (yani yasakları)dur. Hiç kimse perdeyi açmadan bu yasaklara düşmez. Kişinin yukarısındaki davetçi, Rabbisinin vâiz'idir"

Tirmizî, Emsâl 1.

Rezîn, bu temsili, İbnu Mes'ûd tarafından rivayet edilen bir hadisle açıklar: Doğru yol; "İslâm'dır, kapılar; Allah'ın haramlarıdır, perdeler; Allah'ın hudududur (yasaklar); yolun başındaki dâvetçi; Kur'ân-ı Kerîm'dir. Bunun yukarısındaki davetçi; her mü'minin kalbinde yerleştirilmiş olan (bazan vicdan, bazan sağ duyu diye ifade edilen) hakkâniyet duygusu -ki, buna bazı hadislerde lümme-i melekiye de denmiştir- vâizullah'tır."

51. Ebu Hüreyre (ra) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu: "İslâm garib olarak başladı, tekrar başladığı gibi garîb hâle dönecektir. Gariblere ne mutlu!"

Müslim, İmam 232; Tirmizî, İman 13.

42. KÜFRÜN ÇİRKİNLİĞİ

Kâfirlerin Bazı Hususiyetleri

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ
خَتَمَ اللهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ
عَذَابٌ عَظِيمٌ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللهِ وَبِالْيَوْمِ الآخِرِ وَمَا
هُم بِمُؤْمِنِينَ يُخَادِعُونَ اللهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلاَّ أَنفُسَهُم
وَمَا يَشْعُرُونَ فِي قُلُوبِهِم مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضاً وَلَهُم عَذَابٌ
أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ تُفْسِدُوا فِي الأَرْضِ قَالُوا
إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ أَلا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لاَ يَشْعُرُونَ
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ
أَلا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لاَ يَعْلَمُونَ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا
آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَى شَيَاطِينِهِمْ قَالُواْ إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ
اللهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ
اشْتَرُوُا الضَّلاَلَةَ بِالْهُدَى فَمَا رَبِحَت تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ
مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَاراً فَلَمَّا أَضَاءتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللهُ
بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لاَ يُبْصِرُونَ صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لاَ
يَرْجِعُونَ أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ
أَصْابِعَهُمْ فِي آذَانِهِم مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ واللهُ مُحِيطٌ
بِالْكافِرِينَ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُم مَشَوْا فِيهِ
وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ
اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"İnkâra saplananları ise ister uyar ister uyarma onlar için birdir, imana gelmezler." İnkâra saplananlardan burada maksat, Ebû Cehil, Ebû Leheb gibi imana gelmeyeceklerini Allah'ın bildiği muayyen kâfirlerdir. Bütün kâfirler değildir. "Allah onların kalblerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerine de bir perde inmiştir. Bunların hakkı büyük bir azaptır."

> Bakara sûresinin ilk beş âyeti müminlerin, müteakip üç âyeti kâfirlerin, gelecek 8. âyetten itibaren onüç âyet ise münafıkların bariz sıfatlarını anlatmaktadır.

"Öyle insanlar da vardır ki "Allah'a ve âhiret gününe inandık" derler; Oysa iman etmemişlerdir. Akılları sıra Allah'ı ve iman edenleri aldatmayı kurarlar. Kendilerinden başkasını aldatamazlar da farkında değiller. Kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını daha da ilerletti. Bu yalancılıkları, bu samimiyetsizlikleri sebebiyle bunlara gayet acı bir ceza vardır. Ne zaman onlara: "Yeryüzüne fesat saçmayın!" denilse "Biz sadece barışçıyız, ortalığı düzeltmekten başka işimiz yok!" derler. Gözünüzü açın, bunlar bozguncuların ta kendileridir, lâkin şuurları yok, farkında değiller. Ne zaman onlara: "Şu güzel insanların iman ettiği gibi siz de iman edin" denilse "Yani o beyinsizlerin inandıkları gibi mi inanalım?" derler. Asıl beyinsizler kendileridir de farkında değiller. Bunlar iman edenlerle karşılaştıkları vakit "Biz de müminiz" derler. Fakat şeytanlarıyla başbaşa kaldıklarında da: "Emin olun biz sizinle beraberiz, biz onlarla alay ediyoruz" derler."

Şeytan: "Azgınlıkta, şer ve kötülükte kendi benzerlerini çok geçmiş kötü, inatçı" anlamında cins ismi olup cinlerden olduğu gibi insanlardan da olabilir. Cin şeytanlarının ataları İblis olup, bazan özel isim olarak İblîs yerine eş-Şeytan kullanılır.

> "Allah da kendileriyle alay eder ve azgınlıklarında onlara mühlet verir; böylece onlar bir müddet başıboş dolaşırlar."

Allah’ın alay etmesinden maksat, münafıkların alay etmelerinin karşılığını vermesidir. Müşâkele babından olarak, benzer lafızla, tamamen farklı mâna kasdetme söz konusudur. Mesela haylazlık ederken sinsice gülen çocuğunu tehdid eden annesi “Sen gül, ben de sana gülerim!” derken, onun gülmesinin tamamen farklı şekilde olması gibi.

Kalbinde iman etmediği halde müslüman görünen kimseye münafık denir. Bunlara İslâm toplumunda Müslüman muamelesi yapılır. Böylece:

1. İslâmın sabır ve müsamahası uygulanır.

2. Onların nesillerinden gerçek müminlerin yetişmesine imkân hazırlanır.

“İşte onlar hidâyeti alacaklarına, dalâlete müşteri oldular. Ama bu, kârlı bir ticaret olmadı. Çünkü kâr yolunu tutmadılar. Bunların hali, o kimsenin haline benzer ki aydınlanmak için bir ateş yakar. Ateş çevresini aydınlatır aydınlatmaz Allah onların gözlerinin nurunu giderir ve karanlıklar içinde bırakır, onlar da göremez olurlar. Sağır, dilsiz ve kördürler onlar, Onun için hakka dönmezler. Yahut onların durumu gökten sağnak halinde boşanan ve içinde yoğun karanlıklar, gök gürlemeleri ve şimşekler bulunan yağmura tutulmuş kimselerin durumuna benzer. Yıldırımların verdiği dehşetle, ölüm korkusundan, parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Fakat Allah kâfirleri çepeçevre kuşatır. Şimşek nerdeyse gözlerini köreltecek. Önlerini aydınlattı mı ışığında yürürler, karanlık çökünce de dikilir kalırlar. Allah dileseydi kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Allah gerçekten her şeye kadirdir.” (Bakara 2/6-20)

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ شَيْئاً وَلاَ يَهْتَدُونَ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لاَ يَسْمَعُ إِلاَّ دُعَاءً وَنِدَاءً صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ

“Onlara: “Gelin Allah’ın indirdiği buyruklara tâbi olun!” denildiğinde:“Hayır, biz babalarımızı ne durumda bulduysak ona uyarız” derler. Babaları bir şeye akıl erdirememiş ve doğruyu bulamamış olsalar da mı onlara uyacaklar? İnkârcıları hakka çağıranın durumu, tıpkı bağırıp çağırmadan başka bir şey işitmeyen hayvanlara haykıran kimsenin durumu gibidir. Onlar sağır, dilsiz ve kördürler. Bundan ötürü akıllarını kullanıp gerçeği anlayamazlar.” (Bakara 2/170-171)

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً أُولَـئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقّاً وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَاباً مُهِيناً

“O kimseler ki ne Allah’ı tanırlar ne resullerini, ve o kimseler ki Allah’ı tanıdığını iddia edip resullerini tanımayarak, Allah ile resullerini birbirinden ayırmak isterler Ve o kimseler ki “resullerin bazısına iman ederiz, bazısını reddederiz” derler, ve böylece iman ile küfür arasında bir yol tutmak isterler. İşte bunlar gerçek kâfirlerin ta kendileridir. Biz de kâfirler için zelil ve perişan eden bir ceza hazırladık.” (Nisâ 4/150-151)

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لاَ يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لاَ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلاً وَإِن يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلاً ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ

“Dünyada haksız yere büyüklük taslayanları, âyetlerimi gereği gibi anlamaktan uzaklaştırırım. O kibirlenenler her türlü mûcizeyi bile görseler yine de onlara iman etmezler. Doğru yolu görseler o yolu tutmazlar. Ama sapıklık yolunu görseler o yola girerler. Öyle! Çünkü onlar âyetlerimizi yalan saymayı âdet haline getirmiş ve onlardan gafil olagelmişlerdir.” (A’raf 7/146)

Kibirliler kalplerini dışardan gelecek aydınlığa öylesine kapatmışlar, Allah da onların bütün varlıklarıyla istedikleri bu sonucu yaratıp kalplerini mühürlemiştir ki gerek tekvinî, gerek tenzilî yani gerek Allah'ın kâinat kitabına koyduğu, gerek indirdiği Kur'ân'a dercettiği ilahî âyetlerin ifade ettiği gerçekleri göremeyecekler, o şan ve şerefi, o mutluluğu tadamayacaklardır. Kur'ân vahiyle indirildiği gibi, onun makbul yorumu da vahiy sırrına mazhardır. Kur'ân, tevazu ve teslimiyetten uzak olan kibirlilere, gizli hazinelerini açmaz.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لاَ يَتَّقُونَ

"Allah indinde bütün canlı mahlûkat içinde en kötü olanlar, inkârcılıkta ısrar edenlerdir ki onlar imana gelmezler. Onlar kendileriyle anlaşma yaptığında hiç çekinmeden her defasında anlaşmayı bozan kimselerdir." (Enfâl 8/55-56)

إِن يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ

"Eğer size karşı ellerine bir fırsat geçerse, size düşman kesilirler. Ellerini de, dillerini de size fenalık etmek için uzatırlar ve sizin de kâfir olmanızı cân-u gönülden isterler." (Mümtehine 60/2)

قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ

"Onlar şöyle cevap verecekler: Biz namaz kılanlardan değildik. Fakirleri doyurmaz, onların ihtiyaçlarıyla ilgilenmezdik. Batıl sözlere dalanlarla beraber biz de dalardık. Bu hesap gününü yalan sayardık. Ölüm bizi yakalayıncaya kadar hep böyle idik." (Müddessir 74/43-47)

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ وَلاَ يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ

“Baksana şu dini, mahşer ve hesabı yalan sayana! O, yetimi şiddetle itip kakar. Muhtacı doyurmayı hiç teşvik etmez.” (Mâûn 107/1-3)

Kâfirlerin Kıyamet Günü Dünyaya Dönme İstekleri

وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلاَ نُكَذِّبَ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

“Onlar ateşin karşısında durdurulup da “Ah n’olurdu, dünyaya bir geri döndürülsek de Rabbimizin âyetlerini inkâr etmesek, mü’minlerden olsak!” dedikleri zaman bir görsen, neler olacak neler!” (En’âm 6/27)

هَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَل لَنَا مِن شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

“Fakat onlar: “Hele bakalım nereye varacak?” diye sadece bu kitabın dâvetinin âkıbetini gözlüyorlar. O’nun haber verdiği müthiş âkibet geldiği gün, daha önce onu unutup bir tarafa bırakanlar şöyle diyecekler: “Gerçekten Rabbimizin elçileri bize hakkı tebliğ etmişlermiş. Acaba burada bize şefaat edecek birisi bulunur mu. Yahut geri döndürülmemiz imkânı olur mu ki bu sefer yaptığımız kötü işlerin yerine güzel güzel işler yapabilelim?” Muhakkak ki onlar, kendilerini hüsrana uğrattılar. Uydurdukları sahte tanrıları da kendilerinden uzaklaşıp ortadan kayboldular.” (A’raf 7/53)

قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ تَاللهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلاَلٍ مُبِينٍ إِذْ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ الْعَالَمِينَ وَمَا أَضَلَّنَا إِلاَّ الْمُجْرِمُونَ فَمَا لَنَا مِن شَافِعِينَ وَلاَ صَدِيقٍ حَمِيمٍ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

"Orada putlarıyla çekişirken şöyle derler "Vallahi de, tallahi de biz besbelli bir sapıklık içinde imişiz!" "Çünkü biz sizi Rabbülâlemin ile bir tutuyorduk. Ama bizi saptıranlar da, o mücrimler oldu. "Şimdi artık ne şefaatçimiz var bizim, ne candan bir dostumuz!" "Ah! Ne olurdu, imkân olsa da dünyaya bir dönsek ve müminlerden olsaydık!" (Şuara 26/96-102)

Azaplarının Ebedî Oluşu

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَاراً كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُوداً غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللهَ كَانَ عَزِيزاً حَكِيماً

"Âyetlerimizi inkâr edenleri yarın cehenneme sokacağız. Derileri kızarıp yandıkça, yerine taze deri yaratacağız, ta ki cezaları olan azabı iyice tatsınlar. Şüphesiz ki Allah azîz ve hakîmdir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir). (Nisâ 4/56)

إِنَّهُ مَن يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِماً فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لاَ يَمُوتُ فِيهَا وَلاَ يَحْيَى

"Doğrusu kim Rabbine kıyamette suçlu olarak gelirse onun yeri cehennemdir. Orada ne ölür kurtulur, ne de yaşamı hayat sayılır." (Tâ Hâ 20/74)

سَيَذَّكَّرُ مَن يَخْشَى وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ثُمَّ لاَ يَمُوتُ فِيهَا وَلاَ يَحْيَى

"Allah'a saygı duyacak olan, nasihatı düşünüp ders alır. Ama pek bedbaht olan ise ondan kaçınır. Böyle olanlar âhirette, en büyük ateşe girer. Orada artık ne ölür, ne de rahat yüzü görür." (A'la 87/10-13)

Kâfirleri Bekleyen Acı Âkibet

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللهِ أَن يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَن يَدْخُلُوهَا إِلاَّ خَآئِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"Allah'ın mescidlerinde Allah'ın adının anılmasını engelleyip oraların ıssız ve harap hale gelmesine çalışanlardan daha zalim kim olabilir? Bunlar oralara ancak korka korka girebilirler. Onlar için dünyada zillet, âhirette ise müthiş bir azap vardır." (Bakara 2/114)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللهِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلاَ هُمْ يُنظَرُونَ

"İnkâr edenler ve inkârcı olarak da ölenler var ya! İşte Allah'ın, meleklerinin ve bütün insanların lâneti hep onların üstünedir. Onlar bu lânet içinde ebedî olarak kalırlar. Onların azapları hafifletilmeyeceği gibi, kendilerine yeni bir mühlet de verilmez." (Bakara 2/161-162)

الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الِّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

"Allah'ın âyetlerini inkâr edenleri, haksız yere peygamberleri öldürenleri, adaleti isteyip yaymak isteyenlerin canlarına kıyanları, can yakıcı bir ceza ile müjdele!" (Âl-i İmrân 3/21)

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَاباً شَدِيداً فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَمَا لَهُم مِن نَاصِرِينَ

"Hasılı, inkâr edenleri hem dünyada, hem âhirette şiddetli bir azap ile cezalandıracağım. Onları bu azaptan kur-

tarabilecek yardımcılar da bulunmayacaktır.” (Âl-i İmrân 3/56)

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ

“Gün gelecek, birtakım yüzler ağaracak, bir takım yüzler ise kararacak. Yüzleri kararanlara: “Siz misiniz denecek, imanınızdan sonra inkâra sapanlar? Tadın bakalım inkârınız sebebiyle bu acı azabı!” (Âl-i İmrân 3/106)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُم مِنَ اللهِ شَيْئاً وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

“Kâfir olanların ne malları ne de evlatları, kendilerini Allah’ın cezasından asla kurtaramaz. Onlar cehennemlik olup orada ebediyyen kalacaklardır.” (Âl-i İmrân 3/116)

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُم مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“Kâfirler, kıyamet günü cezaları olan azaptan kurtulmaları için, dünyada olan her şeyi, bir misli fazlasıyla verseler dahi kendilerinden kabul edilmez. Onlara can yakıcı bir azap vardır.” (Mâide 5/36)

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِباً أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعاً ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَآؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلاَّ أَن قَالُوا وَاللهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ انظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ وَمِنْهُم مَن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَن يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْراً وَإِن يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لاَ يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّى إِذَا جَآؤُوكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلاَّ أَسَاطِيرُ الأَوَّلِينَ وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِن يُهْلِكُونَ إِلاَّ أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ وَلَوْ تَرَى إِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلاَ

“Allah adına yalan uydurandan veya O’nun âyetlerini yalan sayandan daha zalim kim olabilir ki? Şu muhakkak ki o zalimler felah bulamayacak, muratlarına eremeyeceklerdir. Gün gelecek, hepsini bir yere toplayıp sonra o müşriklere: “Nerede Allah’ın ortağı olduğunu iddia ettiğiniz tanrılarınız?” diye soracağız. Sonra onların şirklerinin vardığı son nokta, (sığınacakları tek yalancı özrü) “Rabbimiz Allah hakkı için, vallahi biz müşrik değildik!” demekten ibaret olacaktır. İşte bak, nasıl da kendi vicdanlarına karşı yalan söylediler! Uydurdukları o tanrılar da kendilerinden uzaklaşıp ortada görünmez oldular. Onlardan seni Kur’ân okurken dinleyenler de vardır. Fakat Biz onu lâyık olduğu şekilde anlamalarına mani olmak için, onların kalplerine kat kat örtüler gerdik. Kulaklarının içine de, gereği gibi işitmelerini engelleyen ağırlıklar koyduk. Artık onlar her türlü mûcize ve belgeyi de görseler yine iman etmezler. O kadar ki yanına geldikleri zaman seninle münakaşaya girişerek “Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir” derler. Onlar hem halkı Kur’ân’dan ve Peygamberden uzaklaştırırlar, hem de kendileri ondan geri dururlar. Böylece yalnız kendilerini mahvederler de farkına varmazlar. Onlar ateşin karşısında durdurulup da “Ah n’olurdu, dünyaya bir geri döndürülsek de Rabbimizin âyetlerini inkâr etmesek, mü’minlerden olsak!” dedikleri zaman bir görsen, neler olacak neler! Hayır! Öteden beri gizledikleri utandırıcı çirkin halleri, münafıklıkları yüzlerine vuruldu da ondan böyle söylüyorlar. Yoksa geri gön-

derilseler bile, yine kendilerine yasaklanan kötülükleri yapmaya dönecek ve diyeceklerdi ki: "Hayat, sırf dünya hayatımızdan ibaret, biz bir daha diriltilecek de değiliz!" Onlar, hiç şüphesiz yalancıdırlar. Hem onları Rab'lerinin huzuruna getirilip hesap meydanında durduruldukları zaman bir görsen! Hak Teâla: "Nasıl, diyecek, şu gördüğünüz diriliş gerçek değil miymiş?" Onlar da: "Evet, Rabbimiz hakkı için gerçekmiş!" diyecekler. Allah Teâla buyuracak: "Öyle ise, kâfirliğinizden ötürü şimdi tadın azabı!"Allah'a kavuşmayı yalan sayanlar, gerçekten en büyük hüsrana uğramışlardır. Nihayet kıyamet saati kendilerini bastırıverince onlar, günah yüklerini sırtlarına yüklenerek: "Eyvah! Dünyada işlediğimiz kusurlarımızdan dolayı yazıklar olsun bize!" diyecekler. Dikkat edin: Ne fena yükler götürüyorlar!" (En'âm 6/20-31)

أَوَ مَن كَانَ مَيْتاً فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُوراً يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلاَّ بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ وَإِذَا جَاءتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَن نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللهِ اللهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِندَ اللهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ فَمَن يُرِدِ اللهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلإِسْلاَمِ وَمَن يُرِدْ أَن يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقاً حَرَجاً كَأَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِي السَّمَاء كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ

"Ölü iken kendisini dirilttiğimiz ve insanlar arasında yürümesi için kendisine bir ışık (iman nûru) verdiğimiz kişi, karanlıklarda kalıp çıkamayan kimse gibi olur mu hiç? Olmaz ama kâfirlere, yapmakta oldukları işler böyle güzel gösterilir. Mekke'de olduğu gibi her şehirde de ileri gelen mücrimleri, yüksek mevkilerde bulundururuz ki oralarda hîleler çevirsinler. Onlar böyle yapmakla kendilerini aldatırlar da farkında olmazlar. Bir âyet gelip de bu kâfirlere tebliğ

edilince “Allah’ın resullerine verilen risaletin benzeri bize verilmedikçe, sana asla iman etmeyiz.” derler. Allah peygamberliği kime vereceğini pek iyi bilir. Yaptıkları hîleler sebebiyle, suç işleyenlere, Allah tarafından bir zillet ve şiddetli bir azap erişecektir. Hasılı Allah kimi doğru yola koymak isterse, onun kalbini İslâm’a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun göğsünü sanki o kişi gökte yükseliyormuşcasına dar ve tıkanık yapar. İşte Allah böylece, imana gelmeyenlere rüsvaylık verir.” (En’âm 6/122-125)

İnkâr zihniyeti ile rûhu kirlenmiş kimse Allah’ın birliğinin delillerini düşünmeye dâvet edilince, göğe çıkarcasına zorlanır, göğe yükselen kimsenin nefesinin tıkanması gibi göğsü tıkanır. Mânen böyle olduğu gibi, âyet bunun maddî tezahürüne de işaret etmektedir. Zira yükseğe çıktıkça oksijen azalır ve solunum güçlüğü çekilir. Her yüz metre yükseldikçe hava basıncı bir derece düşer. Basınç düştükçe nefes almak zorlaşır. Çok yüksekte uçan pilotların özel teneffüs cihazları kullanmaları şart olur. Aksi halde o pilotlar nefessizlikten ölürler.

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لاَ تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلاَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ لَهُم مِن جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِن فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ

“Âyetlerimizi yalan sayanlara ve onları kabule tenezzül etmeyenlere gök kapıları açılmayacak ve deve iğne deliğinden geçmedikçe onlar da cennete giremeyeceklerdir. İşte Biz, suçlu kâfirleri böyle cezalandırırız! Onlara cehennem ateşinden bir döşek ve üzerlerinde de yine ateşten örtüler var. İşte Biz zalimleri böyle cezalandırırız!” (A’raf 7/40-41)

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلآئِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُواْ الَّذِينَ آمَنُواْ سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللهَ

“Rabbin meleklere vahyediyordu ki: “Muhakkak Ben sizinle beraberim, haydi siz de müminlere sebat ve cesaret verin. Kâfirlerin kalplerine korku salacağım. Haydi vurun onların boyunlarına, vurun onların parmaklarına!” Evet böyle! Çünkü onlar Allah’a ve Resûlüne karşı çıktılar. Kim Allah’ın ve Resûlünün karşısına çıkarsa bilmeli ki Allah’ın cezası çetindir. İşte ey kâfirler! Bunu gördünüz ya, şimdi tadın bakalım onu! Kâfirlere ayrıca bir de cehennem azabı var!” (Enfâl 8/12-14)

وَلَوْ تَرَى إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلآئِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللّهَ لَيْسَ بِظَلاَّمٍ لِلْعَبِيدِ كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللّهِ فَأَخَذَهُمُ اللّهُ بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ذَلِكَ بِأَنَّ اللّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّراً نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ وَأَنَّ اللّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ كَدَأْبِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُم بِذُنُوبِهِمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَونَ وَكُلٌّ كَانُوا ظَالِمِينَ

“Melekler o kâfirlerin yüzlerine ve arkalarına vurarak “Tadın bakalım cayır cayır yanmanın acısını!” diyerek canlarını alırken bir görmeliydin! “İşte bu, sizin ellerinizin işleyip öne sürdüğü işlerin karşılığıdır; yoksa Allah asla kullarına zulmetmez.” Bunların tutumu ve gidişi, tıpkı Firavun hanedanının ve onlardan öncekilerin tutumu gibi oldu: Allah’ın âyetlerini inkâr ettiler, Allah da günahları sebebiyle onları bastırıverdi. Çünkü Allah pek kuvvetli, azabı da çok şiddetlidir. Bu cezanın sebebi şudur: Bir millet kendilerinde bulunan güzel ahlâk ve meziyetleri değiştirmedikçe Allah da onlara verdiği nimeti, güzel durumu değiştirmez. Bir de şundan ki: Allah her şeyi hakkıyla işitir ve bilir (dolayısıyla herkese neye lâyıksa onu verir). Evet,

tıpkı Firavun hanedanının ve onlardan öncekilerin tutumu gibi: Rab'lerinin âyetlerini yalan saydılar. Biz de günahları sebebiyle onları imha ettik. Firavun ve beraberindekileri de denizde boğdu. Doğrusu, bunların hepsi de zalim idiler." (Enfâl 8/50-54)

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً وَعْدَ اللهِ حَقّاً إِنَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

"Hepinizin dönüşü O'nadır. Bu, Allah'ın gerçek olarak verdiği sözdür. Mahlûkları ilkin O yaratır. Yoktan yaratan yaratıcı, öldükten sonra onları haydi haydi diriltir. Diriltir ki iman edip makbul ve güzel işler yapanları, adaletleri sebebiyle ödüllendirsin. Kâfirlere ise, dini inkâr ettikleri için, içecek olarak kaynar su ve gayet acı bir azap vardır." (Yunus 10/4)

إِنَّ اللهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيراً خَالِدِينَ فِيهَا أَبَداً لاَ يَجِدُونَ وَلِيّاً وَلاَ نَصِيراً يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولاَ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلاَ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْناً كَبِيراً

"Allah kâfirlere lânet etmiş ve onlara harlı bir ateş hazırlamıştır. Onlar onun içinde devamlı kalacak ve kendileri için ne bir koruyucu ne de bir yardımcı bulamayacaklardır. Yüzleri ateşte gâh bu yana, gâh öbür yana çevirileceği gün:"Ah! derler, ah ne olurdu! Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Peygambere itaat etseydik!" "Ey ulu Rabbimiz! derler, sözün doğrusu, biz önderlerimizin ve büyüklerimizin dediklerine uyduk, ama onlar bizi yoldan saptırdılar." "Ey ulu Rabbimiz! Onlara azabın katmerlisini ver, en dehşetli lânetle lânet et onlara!" (Ahzâb 33/64-68)

وَيْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ يَسْمَعُ آيَاتِ اللهِ تُتْلَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِراً كَأَن لَمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئاً اتَّخَذَهَا

“Yalana, sahtekârlığa, günaha dadanan her kimsenin vay haline! Böylesi, Allah’ın kendisine okunan âyetlerini işitir de sonra kibrine yediremeyip büyüklük taslayarak, sanki onları hiç işitmemiş gibi inkârında direnir. Ona gayet acı bir azabı müjdele! Âyetlerimizden öğrendiği bir şeyler olursa, onları alaya alır. İşte onlara hor ve zelil edecek bir azabın geleceğini müjdele! Peşlerinde de cehennem onları beklemektedir. Ne kazandıkları servetler, ne de Allah’tan başka edindikleri dostlar ve hâmiler, kendilerine fayda vermez. Onlara müthiş bir azap vardır. Bu Kur’ân, hidâyet rehberidir. Rab’lerinin âyetlerini reddedenlere ise, en fenasından gayet acı bir azap vardır.” (Câsiye 45/7-11)

Dünyada Kâfirlere Bazı Fırsatların Verilmesi

اللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

“Allah da kendileriyle alay eder ve azgınlıklarında onlara mühlet verir; böylece onlar bir müddet başıboş dolaşırlar.” (Bakara 2/15)

Allah’ın alay etmesinden maksat, münafıkların alay etmelerinin karşılığını vermesidir. Müşâkele babından olarak, benzer lafızla, tamamen farklı mâna kasdetme söz konusudur. Mesela haylazlık ederken sinsice gülen çocuğunu tehdid eden annesi “Sen gül, ben de sana gülerim!” derken, onun gülmesinin tamamen farklı şekilde olması gibi.

Kalbinde iman etmediği halde Müslüman görünen kimseye münafık denir. Bunlara İslâm toplumunda müslüman muamelesi yapılır. Böylece:

1. İslâm'ın sabır ve müsamahası uygulanır.

2. Onların nesillerinden gerçek müminlerin yetişmesine imkân hazırlanır.

وَلاَ يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لأَنفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْماً وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

"O kâfirler kendilerine mühlet vermemizin kendileri hakkında hayır olduğunu sanmasınlar. Onlara mühlet vermemiz, günahlarının artması içindir. Onlara zelil ve perişan eden bir azap vardır." (Âl-i İmrân 3/178)

لاَ يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلاَدِ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ

"Hakkı inkâr edenlerin diyar diyar, refah içinde gezip durmaları sakın seni aldatmasın. Pek kısa bir zevk ve eğlenme! Sonra varacakları yer ise cehennem! Orası ne fena bir yataktır!" (Âl-i İmrân 3/196-197)

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُبْلِسُونَ

"Kendilerine verilen öğütleri terkedip unutunca üzerlerine her şeyin, her zevk ve nimetin kapılarını açtık. Nihayet kendilerine verilen bu genişlik ve serbestlikle tam ferahlandıkları sırada, ansızın onları kıskıvrak yakaladık da bir anda bütün ümitlerini kaybediverdiler!" (En'âm 6/44)

Bu refah onlara istidrac olarak verilmiştir. Hz. Peygamber (a.s.), bu âyeti açıklamak üzere şöyle buyurur: "İsyanına devam ettiği halde, Allah'ın böyle bir kuluna dünyadan arzu ettiği şeyleri verdiğini görürsen, bil ki bu sadece istidraçtan ibarettir. Sonra da felemma nesû... (bu âyeti) sonuna kadar tilavet etti."

فَلاَ تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلاَ أَوْلاَدُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُعَذِّبَهُم بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ

"Onların ne mallarının ne de çocuklarının çokluğu seni imrendirmesin. O hiç de önemli değil! Çünkü Allah bunlar

sebebiyle dünya hayatında onlara sıkıntı çektirmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını dilemektedir.” (Tevbe 9/55)

Nifaklarının şiddeti, kalplerinde samimî imana yer bırakmamaktadır. Kendileri bunu istedikleri için, Allah da böyle dilemiştir.

مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

“Olsa olsa dünyada az bir zevk alır, ama sonunda Bizim huzurumuza dönerler. Sonra Biz de inkâr ve nankörlüklerinden ötürü o çok şiddetli azabı onlara tattırırız.” (Yûnus 10/70)

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِن قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

“Senden önce de nice peygamberlerle alay edildi. Fakat Ben, o kâfirlere akıllarını başlarına toplamaları için bir süre mühlet verdim. Ama onlar akıllanmayınca sonra da onları azabımla kıskıvrak yakaladım, cezam nasılmış, gördüler.” (Ra’d 13/32)

وَلاَ تَحْسَبَنَّ اللهَ غَافِلاً عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الأَبْصَارُ

“Sen, o zalimlerin işlediklerinden, sakın Rabbinin habersiz olduğunu zannetme! O, sadece onların, dehşetinden gözlerinin donup kalacağı bir güne ertelemektedir.” (İbrahim 14/42)

ذَرْهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ وَمَا أَهْلَكْنَا مِن قَرْيَةٍ إِلاَّ وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ

“Bırak onları, yesin içsinler, zevklerine düşsünler, arzu ve emelleri kendilerini oyalaya dursun. Yakında bilecekler!

Bizim imha ettiğimiz her memleket hakkında mutlaka daha önce kararlaştırılmış, malum bir vâde vardır. Hiç bir ümmet vâdesini ne öne alabilir, ne erteleyebilir.” (Hicr 15/3-5)

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِم مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِن دَآبَّةٍ وَلَكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لاَ يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلاَ يَسْتَقْدِمُونَ

“Eğer Allah zulümleri yüzünden insanları cezalandıracak olsaydı dünyada tek canlı bile bırakmazdı. Fakat onları takdir ettiği bir vâdeye kadar bekletir. Vâdeleri gelince ne bir an öne alabilir, ne bir an geriye bırakabilirler.” (Nahl 16/61)

مَن كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَن نُرِيدُ ثُم جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلاهَا مَذْمُوماً مَدْحُوراً

“Kim şu peşin dünya zevkini isterse, Biz de dilediğimiz kimse hakkında ve dilediğimiz miktarda olmak kaydıyla, o dünya zevkini ona veririz. Ama sonra ona cehennemi mekân kılarız, O da yerilmiş ve kovulmuş olarak oraya atılır.” (İsrâ 17/18)

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسَى فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُم أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

“Eğer onlar seni yalancı sayıyorlarsa sen bil ki onlardan önce Nuh, Âd ve Semûd halkı da, İbrâhim’in halkı da, Lut’un halkı da, Medyen ahalisi de resulleri yalanlamışlardı. Mûsâ da yalancı sayılmıştı. Ben de şöyle yaptım: Her seferinde inkârcılara mühlet verdim. Sonra da tuttuğum gibi işlerini bitirdim. Onların inkârına mukabil nasıl olurmuş Benim inkârım, cümle âlem görüp bildi!” (Hacc 22/42-44)

Yalnız Hz. Mûsâ (a.s.) hakkında meçhul (edilgen) fiil kullanılması, yalancı sayanların kendi milleti değil de, başkaları olduğu içindir. Onu kıbtiler tekzip etmişlerdi. “Benim inkârım, yani nimeti mihnete, hayatı helâke, imar ve bayındırlığı harabeye dönüştürmem nasıl olurmuş!” anlamınadır.

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلاَ تَسْتَعْجِل لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلاَّ سَاعَةً مِن نَّهَارٍ بَلاَغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلاَّ الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ

“O halde ey Resûlüm! O üstün azim sahipleri olan peygamberler nasıl sabrettilerse, sen de öyle sabret. Onlar hakkında azap gelmesi için acele etme! Onlar, tehdit edildikleri azabı gördükleri gün, dünyada gündüzün, sadece bir saatinden daha fazla kalmadıklarını düşüneceklerdir. Bu bir duyurudur. Sözün kısası: “Allah’ın yolundan çıkmış güruhtan başkası helâk edilmez.” (Ahkâf 46/35)

43. SÖZÜNDE DURMAMA

الَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِن بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللهُ بِهِ
أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ أُولَـئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

"Bu fâsıklar o kimselerdir ki Allah'a kesin söz verdikten sonra sözlerinden dönerler. Allah'ın riayet edilmesini emrettiği ilişkileri keserler ve yeryüzünde fitne ve fesat çıkarırlar. İşte bunlar ziyana uğrayanların ta kendileridir." (Bakara 2/27)

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَناً قَلِيلاً أُولَئِكَ لاَ خَلاَقَ
لَهُمْ فِي الآخِرَةِ وَلاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ وَلاَ يَنظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ
يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Önemsiz bir menfaat karşılığında, Allah'a verdikleri ahdi ve yeminlerini bozanların âhirette hiçbir nasipleri yoktur. Kıyamet günü Allah onlarla konuşmayacak, onların yüzlerine bakmayacak ve onları temize çıkarmayacaktır. Onların hakkı çok acı bir azaptır." (Âl-i İmrân 3/77)

فَبِمَا نَقْضِهِم مِيثَاقَهُمْ لَعنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ
عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظّاً مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلاَ تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىَ
خَآئِنَةٍ مِنْهُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِنْهُمُ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ
الْمُحْسِنِينَ

"İşte o Yahudileri, verdikleri kesin sözü bozduklarındandır ki lânetledik, onların kalplerini katılaştırdık. Böylece onlar kelimeleri yerlerinden oynatarak tahrif ederler. Kendilerine tebliğ edilen hususlardan pek çoğunu unuttular. Onların pek azı hariç olmak üzere, onlar tarafından

devamlı olarak hainlik görürsün. Yine de sen onları affet, aldırma. Çünkü Allah iyilik edenleri sever." (Mâide 5/13)

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِندَ اللهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لاَ يُؤْمِنُونَ الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لاَ يَتَّقُونَ

"Allah indinde bütün canlı mahlûkat içinde en kötü olanlar, inkârcılıkta ısrar edenlerdir ki onlar imana gelmezler. Onlar kendileriyle anlaşma yaptığında hiç çekinmeden her defasında anlaşmayı bozan kimselerdir." (Enfâl 8/55-56)

وَالَّذِينَ يَنقُضُونَ عَهْدَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللهُ بِهِ أَن يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الأَرْضِ أُوْلَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

"Ama Allah'a verdikleri sözü iyice pekiştirdikten sonra bozanlar ve Allah'ın gözetilmesini emrettiği şeyleri terkedenler ve yeryüzünde fesat çıkarıp nizamı bozanlar yok mu, işte onlara sadece lânet vardır. En kötü yurt olan cehennem vardır." (Ra'd 13/25)

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ إِذَا عَاهَدتُّمْ وَلاَ تَنقُضُوا الأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلاً إِنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ۝ وَلاَ تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِن بَعْدِ قُوَّةٍ أَنكَاثاً تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلا بَيْنَكُمْ أَن تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

"Bir de sözleşme yaptığınızda Allah'ın huzurunda verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah'ı kefil ederek bağlandığınız yeminleri te'kid ettikten sonra bozmayın. Hiç şüphe yok ki Allah yaptığınız her şeyi bilir. Bir topluluk, diğer bir topluluktan sayıca, nüfuzca veya malca daha çok olduğu için, yeminlerinizi aranızda bir aldatma ve işi bozma sebebi kılıp da ipliğini sağlamca büküp eğirdikten sonra çözen, böylece bütün emeğini boşa çıkaran ahmak kadının durumuna düşmeyin. Gerçekten Allah sizi bununla (sözünüzü

yerine getirmekle veya nüfuz ve servet çokluğu ile) imtihan eder. Kıyamet günü de hakkında ihtilafa düşmüş olduğunuz şeyleri size açıklayacaktır.” (Nahl 16/91-92)

وَلاَ تَتَّخِذُواْ أَيْمَانَكُمْ دَخَلاً بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَن سَبِيلِ اللهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ وَلاَ تَشْتَرُواْ بِعَهْدِ اللهِ ثَمَناً قَلِيلاً إِنَّمَا عِندَ اللهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

“Yeminlerinizi aranızda bir aldatma ve fesat aleti yapmayın ki sonra ayağınız sapasağlam bastıktan sonra kayabilir, insanları Allah yolundan alıkoymanız sebebiyle kötülüğün cezasını tadarsınız, âhirette de size pek büyük bir azap olur. Allah’a verdiğiniz sözü değersiz bir menfaat karşılığında satmayın. Zira âhirette Allah nezdinde olan nimet, eğer bilirseniz, sizin için elbette daha hayırlıdır.” (Nahl 16/94-95)

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللهَ يَدُ اللهِ فَوْقَ أَيْدِيهِم فَمَن نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْراً عَظِيماً

“Sana biat edenler, gerçekte Allah’a biat etmektedirler. Allah’ın eli, hepsinin ellerinin üstündedir. Kim sözünden dönerse, kendi aleyhine olarak döneklik eder. Ama kim Allah’a verdiği sözünde durursa, Allah ona pek büyük mükâfat verir.” (Fetih 48/10)

Hz. Peygamber (a.s.)’ın Mekke müşriklerine elçi olarak gönderdiği Hz. Osman (r.a)’ın öldürüldüğü haberi gelince, Hz. Peygamber sefere katılan 1400 kadar sahâbîden, ölünceye kadar savaştan kaçmayacaklarına dair biat almıştı. Bu, “Bey’atu’r-rıdvan” adı ile tarihe geçmiştir.

SÖZÜNDE DURMAMA İLE İLGİLİ HADİSLER

1. “Abdullah İbnu Ebi’l-Humsâ (r.a) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s)’a daha bi’set (peygamberlik) gelmezden önce bir

şey satın almıştım. O alış-verişten ona hâla bir miktar (borç) bakiyesi kalmıştı. Ben o kalanı, kendisine yerinde vermeyi vaadettim. Ama bunu unuttum. Üç gün geçtikten sonra hatırladım, geldiğimde o hâlâ (sözleştiğimiz) yerindeydi.

"Ey genç, bana meşakkat verdin, ben üç gündür burada seni bekliyorum!" buyurdular."

Ebu Dâvud, Edeb 90.

2. Hz. Câbir (r.a) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s) buyurdular ki:

"Bahreyn'in sadaka malı geldi mi sana şöyle şöyle (avuç avuç) vereceğim" dedi ve üç kere eliyle gösterdi. Bahreyn'in malı gelmezden önce (s.a.s) vefat etti. Mal Hz. Ebu Bekr'e gelince, bir münadi ile halka şöyle ilanda bulundu:

"Kime Resûlüllah'ın bir vaadi veya bir borcu var idiyse bana gelsin!"

Câbir der ki: "Ben hemen Hz. Ebu Bekr (r.a)'ya gittim ve Resûlüllah (s.a.s)'ın: "Bahreyn'in sadaka malı geldi mi ben sana şöyle şöyle vereceğim" deyip üç kere iki eliyle işaret yaptığını söyledim. Bunun üzerine Hz. Ebu Bekr bana derhal verdi.

Câbir der ki: "Bundan sonra da Ebu Bekr'e rastladım ve yine istedim. Ama bu sefer vermedi. Sonra tekrar ona geldim, yine vermedi, sonra üçüncü sefer geldim yine vermedi. Ben de:

"Sana bir geldim vermedin, sonra bir daha geldim yine vermedin, bir kere daha geldim yine vermedin. Ya bana verirsin, ya da seni bana karşı cimri bileceğim" dedim. Bunun üzerine:

“Bana karşı cimri bileceğim mi dedin? Cimrilikten daha kötü hangi hastalık var?” dedi ve bunu üç kere tekrar etti ve devam etti:

“Ben seni reddettiğim her defasında (içimden) sana vermek istedim” dedi. (Bana bir avuç avuçlayıp verdi).

3. Muhammed İbnu Ali anlatıyor: “Câbir İbnu Abdillah’ı dinledim. Diyordu ki:

“Hz. Ebu Bekr’e geldim. Ebu Bekr bana (birkaç avuç avuçlayıp verdikten sonra) “şunları bir say!” dedi. Ben de saydım. Hepsi beşüz taneydi. Hz. Ebu Bekr: “Bunun iki mislini al!” dedi.”

Buhârî, Hibe 18, Kefâlet 3, Şehâdât 28, Humus 17; Müslim, Fezâil 60.

44. KONUŞMA ÂDABI

Dili Kötü Şeylerden Koruma

وَقُل لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنـزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلإِنْسَانِ عَدُوّاً مُبِيناً

"Söyle o kullarıma: "Hep en güzel sözleri söylesinler, çünkü şeytan aralarını bozmaya çalışır. Gerçekten şeytan insanın açık düşmanıdır." (İsrâ 17/53)

Güzel Sözün Fazileti

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ

"Çünkü onlara sözlerin en güzelini söylemek nasib edilmiş, bütün güzel övgülere lâyık olan Allah'ın yoluna hidâyet edilmişlerdir." (Hacc 22/24)

مَن كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ

"Kim izzet istiyorsa bilsin ki izzet tamamiyle Allah'ındır. Güzel ve temiz sözler O'na yükselir. Amel-i salihi, güzel ve makbul işi de Allah yükseltir. Kötü işleri gizlice tasarlayıp kuranlara şiddetli azap vardır. Onların kurdukları bütün tuzaklar mahvolur." (Fâtır 35/10)

Güzel ve Çirkin Söz

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرةٍ طَيِّبَةٍ أَصلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاء تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللهُ الأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ وَمَثلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَة كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِن فَوْقِ الأَرْضِ مَا لَهَا مِن قَرَارٍ

"Görmedin mi Allah nasıl bir benzetme yaptı: Güzel söz, kökü yerin derinliklerinde sabit, dalları ise göğe doğru yükselmiş bir ağaç gibidir ki Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir. Düşünüp ders çıkarsınlar diye Allah insanlara böyle temsiller getirir."

(Burada iman, güzel ağaca benzetilmiştir. Bir ağacın damarları, gövdesi, dalları, meyveleri vardır. İman ağacının damarları ilim, marifet ve yakindir. Gövdesi ihlastır. Dalları iyi işler ve davranışlar, meyveleri ise güzel işlerin gerektirdiği temiz huylar, güzel hasletlerdir. Bir ağacın canlılığını sürdürmesi için sulanıp bakılması gerektiği gibi iman ağacı da ilim, iyi işler, tefekkür ile gözetilmezse, o da kuruma tehlikesine mâruz kalır. Bir hadiste Hz. Peygamber (a.s.): "Elbise nasıl yıpranırsa, kalpteki iman da öylece yıpranıp eskir. O halde, imanınızı daima tazeleyin" buyurmuştur. İbadetlere vakti vaktine devam, bu bakımı sağlar.)

"Kötü söz ise, gövdesi toprağın üstünden kolayca çıkarılabilen, kökleşip yerleşmeyen değersiz bir ağaca benzer." (İbrâhim 14/24-26)

(Kötü söz de köksüz bir bitkiye benzetilmiştir. Ne sağlam kökü, ne yükselen dalları, ne güzel meyveleri, ne gölgesi vardır. İşte kâfir böyledir.)

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّؤُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُم مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

“Kötü kadınlar ve kötü sözler, kötü erkeklere; kötü erkekler, kötü kadınlara ve kötü sözlere; temiz kadınlar ve temiz kelimeler ise temiz erkeklere; temiz erkekler de temiz kadınlara ve temiz sözlere yakışır. Bu temiz insanlar, o iftiracıların dedikodularından berîdirler, onlara mağfiret, değerli ve büyük bir nasip vardır.” (Nûr 24/26)

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ

“Anlamsız, çirkin sözler işitince yüzlerini çevirip uzak durur ve şöyle derler: “Bizim işlerimiz bize, sizinkiler de size aittir. Selam olsun size, hoşça kalın! Cahillerle arkadaşlık etmeyi arzulamayız biz” (Kasas 28/55)

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللهِ لَهُمُ الْبُشْرَى
فَبَشِّرْ عِبَادِ ۝ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ
هَدَاهُمُ اللهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ

“Tağuta ibadet etmekten kaçınıp gönülden Allah’a yönelenlere müjdeler var! O halde sözü dinleyip sonra da en güzelini tatbik eden kullarımı müjdele! İşte onlardır Allah’ın hidâyetine mazhar olanlar ve işte onlardır akl-ı selim sahibi olanlar.” (Zümer 39/17-18)

Doğru Söz Konuşma

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيداً يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزاً عَظِيماً

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve hep doğru söz söyleyin ki Allah da işlerinizi ve hallerinizi düzeltsin, günahlarınızı affetsin. Kim Allah’a ve Resûlüne itaat ederse, pek büyük bir mutluluk ve başarıya nail olur.” (Ahzâb 33/70-71)

Çirkin Söz ve Davranışların Yasaklanması

لاَ يُحِبُّ اللهُ الْجَهْرَ بِالسُّوَءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلاَّ مَن ظُلِمَ وَكَانَ اللهُ سَمِيعاً عَلِيماً

“Allah, ağır ve inciten sözlerin açıktan söylenmesini hiç sevmez, ancak söyleyen zulme uğramışsa o başka. Allah her şeyi hakkıyla işitir ve görür.” (Nisâ 4/148)

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَابَطَنَ وَالإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن تُشْرِكُوا بِاللهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِه سُلْطَاناً وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ

“De ki: “Rabbim o güzel şeyleri değil, açığı ile gizlisi ile, bütün fuhşiyatı haram kılmıştır. Keza her türlü günahı, haksız tecavüzü ve kendisine tapılması hakkında Allah’ın herhangi bir delil bildirmediği bir nesneyi Allah’a şerik yapmanızı, bir de Allah’ın emretmediği birtakım şeyleri iftira ederek O’na mal etmenizi haram kılmıştır.” (A’raf 7/33)

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلاَتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ

“Muhakkak ki müminler, mutluluk ve başarıya erdiler. Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu içindedirler. Onlar boş şeylerden uzak dururlar.” (Mü’minûn 23/1-3)

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّناً وَهُوَ عِندَ اللهِ عَظِيمٌ وَلَوْلاَ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَا يَكُونُ لَنَا أَن نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ

“O sırada siz o iftirayı dilden dile birbirinize aktarıyor, işin aslına dair hiç bilginiz olmayan sözleri ağızlarınızda geveleyip duruyordunuz ve bunu basit, önemsiz bir şey sanıyordunuz. Halbuki o, Allah’ın nazarında pek büyük bir vebaldi! Nasıl oldu da onu işitir işitmez: “Böylesi iftiraları

ağzımıza alamayız, böyle şeyler bize yakışmaz. Hâşa! Bu pek büyük, pek çirkin bir bühtandır” demediniz!” (Nûr 24/15-16)

وَالَّذِينَ لاَ يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَاماً

“O kullar, yalan şahitlik etmezler. Boş söz ve işlere rastladıklarında vakarla oradan geçip giderler.” (Furkân 25/72)

Alçak Sesle Konuşma

وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِن صَوْتِكَ إِنَّ أَنكَرَ الأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

“Yürürken ölçülü, mûtedil yürü! Konuşurken sesini ayarla, bağırarak konuşma! Unutma ki seslerin en çirkini, avazı çıktığınca bağıran eşeklerin sesidir.” (Lokmân 31/19)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلاَ تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لاَ تَشْعُرُونَ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

“Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin. Birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi onunla da öylece konuşmayın. Yoksa siz farkında olmadan bütün emekleriniz hiçe iniverir.”

Hz. Peygamber (s.a.s.) Allah katında öyle yüce bir mevkidedir ki ona yapılan bir saygısızlık, küfür sayılıp bütün iyi işleri iptal ettirir. Zira ona gösterilen saygısızlık, kendisini görevlendiren Allah’a râci olur. Halbuki başka birine yapılan saygısızlık hakkında böyle bir hüküm verilmemiştir.

“Peygamberin huzurunda seslerini ayarlayanlar var ya, işte Allah, içindeki takvâyı ortaya çıkarmak için onların kalplerini sınamış ve onlar bu imtihanı başarmışlardır. Onlara bir mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.” (Hucurât 49/2-3)

Kadının Alçak Sesle Konuşması

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلاَ تَخْضَعْنَ
بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلاً مَعْرُوفاً

“Ey Peygamber hanımları! Siz herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Takvâ sizin sıfatınız olduğuna göre, namahrem erkeklere hitab ederken tatlı ve cilveli bir eda ile konuşmayın ki kalbinde hastalık bulunan bir şahıs, şeytanî bir ümide kapılmasın. Ciddi, ölçülü konuşun.” (Ahzâb 33/32)

KONUŞMA ÂDABIYLA İLGİLİ HADİSLER

Boş Şeyleri Konuşmaktan Sakınma

1. Ebu Sa'idi'l-Hudri (r.a), Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan naklediyor: “Âdemoğlu sabaha erdi mi, bütün azaları, dile temenna edip: “Bizim hakkımızda Allah'tan kork. Zira biz sana tabiyiz. Sen istikamette olursan biz de istikâmette oluruz, sen sapıtırsan biz de sapıtırız!” derler."

Tirmizi, Zühd 61.

2. Süfyan İbnu Abdillah (ra) anlatıyor: “Ey Allah'ın Resûlü dedim, uyacağım bir amel tavsiye et bana!” Resûlullâh aleyhissalâtu vesselâm şu cevabı verdi: “Rabbim Allah'tır” de, sonra doğru ol!”

“Ey Allah'ın Resûlü dedim tekrar. Benim hakkımda en çok korktuğunuz şey nedir?” Eliyle dilini tutup sonra: “İşte şu!” buyurdu.

Tirmizi Zühd 61.

3. Ebu Hureyre (ra) anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse ya hayır konuşsun ya da sussun.”

Tirmizi, Kıyamet 51.

Tirmizi'nin İbnu Ömer (r.a)'tan yaptığı diğer bir rivayette Resûlullah: “Kim susarsa kurtulur” buyurmuştur.

4. Ali İbnu'l-Huseyn, Ebu Hureyre (r.a)'tan naklediyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Kişinin mâlâyâni şeyleri terketmesi, müslümanlığının güzelliğinden ileri gelir.”

Tirmizi, Zühd 11; Muvatta, Hüsnü'l-Hulk 3.

Büyüklere Konuşmada Öncelik Tanıma

5. Abdullah b. Ömer rivayet etmektedir: Resûlullâh aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: Rüyada dişlerimi misvaklıyordum. İki adam da beni çekiyordu. Bunlardan biri genç birisi de yaşlıydı. Ben de misvağı genç olana verdim. Bunun üzerine bana misvağı yaşlı olana vermem uyarısı yapıldı. Ben de misvağı yaşlı olana verdim.”

Müslim, Rü’ya 19, Zühd 70.

Az Konuşma

13. İbnu Ömer radıyallahu anhümâ anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Allah'ın zikri dışında kelamı çok yapmayın. Zira, Allah'ın zikri

dışında çok kelam, kalbe kasvet (katılık) verir. Şunu bilin ki, insanların Allah'a en uzak olanı kalbi katı olanlardır.”

Tirmizi, Zühd 62.

6. Hz. Ebu Hureyre (ra) anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Kul (bazan), Allah'ın rızasına uygun olan bir kelamı, ehemmiyet vermeksizin sarfeder de, Allah onun sebebiyle Cennet’teki derecesini yükseltir. Yine kul (bazan) Allah'ın hoşnutsuzluğuna sebep olan bir kelimeyi ehemmiyet vermeksizin sarfeder de Allah, o sebeple onu Cehennem’de yetmiş yıllık aşağıya atar."

Buhâri, Rikak 23; Müslim, Zühd 49.

7. Hz. Büreyde (ra) anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Münafığa “efendi” demeyin. Zira eğer o, seyyid olursa Allah'ı kızdırırsınız.”

Ebu Dâvud, Edeb 83.

8. Ümmü Habibe (r.a)'a anlatıyor: “Resulullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Ademoğlu'nun, emr-i bi'l-ma'ruf veya nehy-i ani'l-münker veya Allah Teâla hazretlerine zikir hariç bütün sözleri lehine değil, aleyhinedir.”

Tirmizi, Zühd 63.

9. Ebu Ümame (r.a) anlatıyor: “Resulullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Ben, haklı bile olsa münâkaşayı terkeden kimseye Cennet’in kenarında bir köşkü garanti ediyorum. Şaka bile olsa yalanı terkedene de Cennet’in ortasında bir köşkü, ahlakı güzel olana da Cennet’in en üstünde bir köşkü garanti ediyorum.”

Ebu Davud, Edeb 7.

10. İmam Mâlik'e Yahya İbnu Saidden ulaştığına göre “Hz. İsa yolda bir domuza rastlar. Ona: “Selametle yoldan çekil!” der. Yanında bulunanlar: “Bunu şu domuz için mi söylüyorsun?” diye sorarlar. (O ise domuz kelimesini diliyle telaffuz etmekten çekindiğini ifade eder ve:) “Ben, dilimin, çirkin şeyi söylemeye alışmasından korkuyorum!” cevabını verir.

Muvatta, Kelâm 4.

11. Hz. Aişe radıyallahu anhâ anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bir adamdan kendisine menfi bir söz ulaştığı vakit: “Falan niye böyle söylemiş?” demezdi. Fakat: “İnsanlara ne oluyor da şöyle şöyle söylüyorlar?” derdi.

Ebu Dâvud, Edeb 6.

12. Ebu Mâlik el-Eş'ari (ra) anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Ümmetimde dört şey vardır, cahiliye işlerindendir, bunları terketmeyeceklerdir: -Haseble iftihar, -Nesebi sebebiyle insanlara ta'n, -Yıldızlardan yağmur bekleme, - (Ölenin ardından) mâtem!”

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm sözlerine şöyle devam etti: “Matemci kadın, şayet tevbe etmeden ölecek olursa, Kıyamet günü üzerinde katrandan bir elbise, uyuzlu bir gömlek olduğu halde (kabrinden) kaldırılır.”

Müslim, Cenâiz 9.

Şirin Görünmek İçin Konuşmaktan Sakınma

13. İbnu Amr İbni'l-Âs radıyallahu anhümâ anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Allah

Teâla hazretleri, insanlardan, sığırların dilleriyle toplamaları gibi, dilleriyle toplayan belâgat sahiplerine buğzeder."

Tirmizi, Edeb 82.

14. Hz. Ebu Hureyre (ra) anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, insanların kalbini çelmek için kelamın kullanılışını öğrenirse, Allah Kıyamet günü, ondan ne farz ne nafile hiçbir ibadetini kabul etmez!"

Ebu Dâvud, Edeb 94.

15. İbnu Mesûd radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kelamda ileri gidenler helak oldular. Kelamda ileri gidenler helâk oldular!.Kelamda ileri gidenler helak oldular!"

Müslim, İlim 7; Ebu Davud, Sünnet 6.

16. İbnu Ömer radıyallahu anhüma anlatıyor: "Doğu tarafından iki adam geldi ve bir hitabede bulundular. Onların beyanlarındaki güzellik herkesin hoşuna gitti. Bunun üzerine Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Beyanda mutlaka bir sihir vardır!" buyurdular.

Buhâri, Tıbb 51; Muvatta, Kelam 7; Ebu Dâvud, Edeb 94.

İnsanlara Yumuşak Konuşma

17. Hz. Aişe radıyallahu anhâ anlatıyor: "Bir adam, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın huzuruna girmek için izin istemişti. Aleyhissalâtu vesselâm: "Bu aşiretin kardeşi ne kötü!" buyurdu. Ama adam girince ona iyi davrandı, yumuşak sözle hitap etti. Adam gidince: "Ey Allah'ın Resûlü! Adamın sesini işitince şöyle şöyle söyledin. Sonra yü-

züne karşı mültefit oldun, iyi davrandın" dedim. Şu cevabı verdi: "Ey Aişe! Beni ne zaman kaba buldun? Kıyamet günü, Allah Teâla hazretlerinin yanında mevkice insanların en kötüsü, kabalığından korkarak halkın kendini terkettiği kimsedir."

Buhâri, Edeb 38; Müslim, Birr 73.

Başkaları Hakkında Kötü Konuşmama

18. Hz. Ebu Hureyre (ra) anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Bir kimsenin: "İnsanlar helak oldu!" dediğini duyarsanız, bilin ki o, kendisi, herkesten çok helak olandır."

Müslim, Birr 139; Muvatta, Kelam 2.

Hatalarını Anlatmama

19. Yine Ebu Hureyre (r.a) anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetimin hepsi affa mazhar olacaktır, günahı aleni işleyenler hariç. Kişinin geceleyin işlediği kötü bir ameli Allah örtmüştür. Ama, sabah olunca o: "Ey falan, bu gece ben şu şu işleri yaptım!" der. Böylece o, geceleyin Allah kendini örtmüş olduğu halde, sabahleyin, üzerindeki Allah'ın örtüsünü açar. İşte bu, günahı aleni işlemenin bir çeşididir."

Buhâri, Edeb 60; Müslim, Zühd 52.

45. TOPLANTI ÂDABI

İyi ve Kötü Toplantılar

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلاَ تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذاً مِثْلُهُمْ إِنَّ اللهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعاً

“Allah size kitapta şunu da bildirmiştir: “Allah’ın âyetlerinin inkâr ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, bunu yapanlar başka bir konuya geçmedikçe onların yanında oturmayın.” Böyle yaparsanız siz de onlar gibi olursunuz. Şüphe yok ki Allah münâfıkları da, kâfirleri de cehennemde bir araya getirecektir.” (Nisâ 4/140)

> Mümin, Allah’ın dini ile alay edilen yerde bunu engellemeye gücü yetmiyorsa, orayı terketmelidir. Ayrılamıyor ve o alayları rahatsız olmaksızın dinliyorsa, o da küfürde pay sahibi olur.

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلاَ تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَى مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

“Âyetlerimiz hakkında alaylı tavırla münasebetsizliğe dalanları gördüğün zaman, -onlar başka bir konuya geçinceye kadar- kendilerinden yüzçevir! Eğer şeytan bunu sana bir an unutturursa, hatırına geldiği gibi hemen kalk, artık o zalimler gürûhuyla oturma!” (En’âm 6/68)

قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَكُنتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ تَنكِصُونَ
مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِراً تَهْجُرُونَ

"Âyetlerim size okunduğunda, siz kibirlenerek sırtınızı çevirirdiniz, geceleyin onun aleyhinde ileri geri konuşarak saçmalıyordunuz." (Mü'minûn 23/66/67)

Toplantı İçin Arkadaş Seçimi

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
أَتُرِيدُونَ أَن تَجْعَلُوا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَاناً مُبِيناً

"Ey iman edenler! Müminleri bırakıp kâfirleri müttefik edinmeyin. Böyle yaparak, Allah'a, aleyhinizde kesin bir belge mi vermek istiyorsunuz? Göz göre göre, Allah'ın hışmını üzerinize çekmek mi istiyorsunuz?" (Nisâ 4/144)

Sultan: Kesin belge demektir "Kâfirlere taraftar olmakla münafıklığınızı belgelemiş olursunuz. Zira kâfirlere taraftar olmak münâfıklığın en açık belgesidir."

Sultan: "Allah'ın cezalandırmasını size musallat edecek bir sebep" mânasına da gelir.

Eturîdûne: "ister misiniz" tâbiri, işin dehşetinin boyutlarını düşündürmek içindir. Yani: "Akıllı olan, bunu istemeyi bile düşünmez, nerde kaldı ki o işi yapsın?" demektir.

وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا
عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِن شَيْءٍ
فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

"Sabah akşam Rab'lerine, sırf O'nun cemaline ve rızasına müştak olarak niyaz edenleri yanından kovma. Sen

onlardan, onlar da senden sorumlu değilsiniz ki onları kovup da zalimlerden olasın.” (En’âm 6/52)

İlk müslüman cemaat arasında Habbab, Bilal, Ammar, Suheyb (r.anhum) gibi köleler ve fakirler vardı. Kureyşin ileri gelenleri Hz. Peygamber (a.s.)’a: “Ne o, kavmine bedel bunlara mı razı oldun? Biz onların mı peşinden gideceğiz! Onları yanından uzaklaştırırsan belki biz de sana tabi olabiliriz” demeleri üzerine 52-53. âyetler indirildi. 54. âyet, gerekli tutumu bildirmektedir. İmam Ahmed ve Teberanî’nin naklettikleri bu nüzul sebebinden anlaşıldığına göre, Hz. Peygamber (a.s.), herhangi bir karar vermeden, bu âyet nâzil olup onun, isabetli olan davranışı seçmesine vesile olmuştur.

فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ الْمُجْرِمِينَ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ

“Onlar mutlaka cennetlerde mücrimlerin hallerini hatırlarını soracaklar: “Neydi bu cehenneme sizi sürükleyen?” Onlar şöyle cevap verecekler: “Biz namaz kılanlardan değildik.” “Fakirleri doyurmaz, onların ihtiyaçlarıyla ilgilenmezdik.” “Batıl sözlere dalanlarla beraber biz de dalardık.” “Bu hesap gününü yalan sayardık.” (Müddessir 74/40-46)

Toplantıda Başkası İçin Yer Açma

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُزُوا فَانشُزُوا يَرْفَعِ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Ey iman edenler! Siz toplantı halinde iken “Biraz yer açıverin!” denildiği zaman yer açın ki Allah da size genişlik versin. “Kalkın!” denilince de kalkıverin ki Allah sizin gibi

iman, hele hele bir de ilim nasib edilenlerin derecelerini yükseltsin. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır." (Mücâdele 58/11)

Bu âyetteki emri, toplantı âdabıyla sınırlı sanmak isabetli olmaz. Razî'nin dediği gibi, âyet şunu göstermektedir: "Bir kimse, Allah'ın kullarının mutluluğu için gerekli imkânları artırırsa, Allah da ona dünya ve âhiretteki lütuflarını artırır. Demek ki Müslümanlardan beklenen, toplumun bütün fertlerine, özellikle muhtaçlara yeterli yaşama imkânları sağlamaktır."

Toplantıda Fısıldaşma ve Kötülükler Konuşma

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ
وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاؤُوكَ
حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلاَ يُعَذِّبُنَا اللهُ بِمَا
نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا
تَنَاجَيْتُمْ فَلاَ تَتَنَاجَوا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا
بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

"Böyle kulis yapmaları men edilmişken, kendilerine yasaklanan bir işi tekrar yapıp günah, zulüm, Peygambere isyan hususunda kulis yapan, fısıldaşan kimseleri görmüyor musun? Senin yanına vardıklarında, sana Allah'ın öğrettiği selamdan başka bir şekilde selam verirler. Kendi içlerinden de: "Allah bizi bu söylediklerimizden dolayı cezalandırsa ya!" diye alay ederler. Onların hakkından ancak cehennem gelir! Muhakkak onlar oraya girecekler. Orası gidilecek ne fena yerdir! Ey iman edenler! Şayet siz gizlice konuşacak olursanız sakın günah, zulüm ve Peygambere isyan hususlarında kulis yapmayın. Bunu hayır ve takvâ hususunda yapın. Dirilip huzurunda toplanacağınız Allah'a karşı gelmekten sakının." (Mücâdele 58/8-9)

Toplantıdan Ayrılma Âdabı

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Gerçek müminler ancak öyle kimselerdir ki Allah'a ve Resûlüne bütün kalpleriyle iman etmiş olup, bütün toplumu ilgilendiren meseleleri görüşmek üzere onun yanında bulundukları vakit ondan izin almadıkça ayrılıp gitmezler. Senden izin isteyenler hakikaten Allah'a ve Resûlüne gerçekten iman edenlerdir. Öyle ise bazı işler için senden izin istedikleri zaman, sen de onlardan dilediğin kimselere izin ver ve onlar için Allah'tan af dile. Muhakkak ki Allah gafurdur, rahîmdir." (Nûr 24/62)

İslâm toplumunu ilgilendiren önemli meselelerin görüşüldüğü yere gitmek ve oradaki yetkilinin izni olmadıkça ayrılmamak bir vecibedir. Hayatî bir mazeret olmadıkça izin taleb etmek caiz görülmediği gibi mazereti kabul edip etmemek de Hz. Paygamber (a.s.) ile İslâm toplumunun yöneticilerinin takdirindedir.

TOPLANTI ÂDABIYLA İLGİLİ HADİLER

İyi ve Kötü Meclisler

1. Hz. Câbir (r.a) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s) buyurdular ki: "Şu üçü hariç bütün meclisler emniyettedir: Haram

kan dökülen meclis, haram ferc bulunan meclis, haksız mal taksimi yapılan meclis.”

Ebû Davûd, Edeb 37.

2. Hz. Ebü Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “Allah’ın, yollarda dolaşıp zikredenleri araştıran melekleri vardır. Allah Teâla’yı zikreden bir cemaate rastlarlarsa, birbirlerini “Aradığınıza gelin!” diye çağırırlar. (Hepsi gelip) onları kanatlarıyla kuşatarak dünya semasına kadar arayı doldururlar. Allah, -onları en iyi bilen olduğu halde- meleklere sorar:

“Kullarım ne diyorlar?”

“Seni tesbih ediyorlar, sana tekbir okuyorlar, sana tahmid okuyorlar. Sana tazim (temcid) ediyorlar” derler. Rabb Teâla sormaya devam eder:

“Onlar beni gördüler mi?”

“Hayır!” derler.

“Ya görselerdi ne yaparlardı?”

“Eğer seni görselerdi ibâdette çok daha ileri giderler; çok daha fazla ta’zim, çok daha fazla tesbihde bulunurlardı” derler. Allah tekrar sorar:

“Onlar ne istiyorlar?”

“Senden, derler**, Cennet** istiyorlar.”

“Cenneti gördüler mi?” der.

“Hayır ey Rabbimiz!” derler.

“Ya görselerdi ne yaparlardı?” der.

“Eğer görselerdi, derler**, Cennet** için daha çok hırs gösterirler, onu daha ısrarla isterler, ona daha çok rağbet gösterirlerdi.” AIlah Teâla sormaya devam eder:

“Neden istiâze ediyorlar?”

“Cehennemden istiâze ediyorlar” derler.

“Onu gördüler mi ?” der.

“Hàyır Rabbimiz, görmediler!” derler.

“Yagörselerdi ne yaparlardı?” der.

“Eğer cehennemi görselerdi ondan daha şiddetli kaçarlar, daha şiddetli korkarlardı” derler. Bunun üzerine Rabb Teâla şunu söyler:

“Sizi şâhid kılıyorum, onları affettim!”

Resûlullah (s.a.s.) sözüne devamla şunu anlattı:

“Onlardan bir melek der ki: “Bunların arasında falanca günahkar kul dahi var. Bu onlardan değil. O başka bir maksadla uğramıştı, oturuverdi.” Allah Teâla.. “Onu da affettim, onlar öyle bir cemaat ki onlarla oturanlar da onlar sayesinde bedbaht olmazlar” buyurur.”

Buhâri, Daavât 66; Müslim, Zikr 25; Tirmizi, Daavât 140.

3. Ebû Hüreyre (r.a) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kim bir yere oturur ve orada Allah’ı zikretmez (ve hiç zikretmeden kalkar) ise Allah’tan ona bir noksanlık vardır. Kim bir yere yatar, orada Allah’ı zikretmezse, ona Allah’tan bir noksanlık vardır. Kim bir müddet yürür ve bu esnada Allah’ı zikretmese, Allah’tan ona bir noksanlık vardır.”

Ebû Davud, Edeb 31; Tirmizi, Daavat 8.

4. Ebû Müslim eI-Eğarr (rahimehullah) diyor ki: “Ben şehâdet ederim ki Ebû Hüreyre ve Ebû Said (r.a.) Resûlullah (s.a.s.)’in şöyle söylediğine şehâdet ettiler: “Bir

cemaat oturup Allah’ı zikrederse, mutlaka melekler etraflarını sarar, Allah’ın rahmeti onları bürür, üstlerine sekine iner ve Allah onları yanında bulunan (büyük melek)lere anar.”

Müslim, Zikr 39; Tirmizi, Daavât 7.

5. Ebû Musâ (r.a) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “İçerisinde Allah zikredilen evlerin misali ile içerisinde Allah zikredilmeyen evlerin misâli, diri ile ölünün misali gibidir.”

Buhâri, Daavât 66; Müslim, Salâtü’l-Müsâfirin 211

6. Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün):

“Sakın yollara oturmayın!” buyurmuştu.

“Ya Resûlellah dediler, oturmadan edemeyiz, oralarda (oturup) konuşuyoruz.”

“Mutlaka oturacaksanız, bari yola hakkını verin!” buyurdu. Bunun üzerine:

“Ey Allah'ın Resûlü, onun hakkı nedir?” diye sordular.

“Gözlerinizi kısmak, (gelip geçeni) rahatsız etmemek, selama mukabele etmek, emr- bi'l-ma'ruf nehy-i ani'l-münker yapmaktır!” dedi.

Buhari, İstizân 2; Müslim, Libas 114.

Hz. Ömer'den yapılan bir başka rivayette şu ziyade var: "Yardım isteyen mazluma yardım edersiniz, yolunu kaybedene rehber olursunuz."

Toplantı Arkadaşı Seçme

7. Ebu Musa (r.a.) anlatıyor: "Resulullah (s.a.s.) buyurdular ki: "İyi arkadaşla kötü arkadaşın misali, misk taşıyanla körük çeken insanlar gibidir. Misk sahibi ya sana kokusundan verir veya sen ondan satın alırsın. Körük çekene gelince ya elbiseni yakar yahut da sen onun pis kokusunu alırsın."

Buhari, Büyû 38; Müslim, Birr 146.

8. Resûlullâh (s.a.s.) şöyle buyurdular: "Kişi arkadaşının dini üzerinedir. Bir kimse kiminle arkadaşlık yaptığına iyice baksın."

Tirmizî, Zühd 45.

Birlikte Olduğu Kişinin Sırlarını Başkasına Açmama

9. Hz. Enes (r.a.) anlatıyor: "Resulullah (s.a.s.) beni bir ihtiyacı için göndermişti. Bu yüzden anneme dönmekte geciktim. Eve gelince annem:

"Niçin geciktin?" diye hesaba çekti.

"Resulullah (s.a.s.), dedim, beni bir iş için göndermişti."

"Ne işiydi o?" diye annem sordu.

"O sırdır söyleyemem!" deyince, annem:

"Resulullah (s.a.s.)'ın sırrını sakın kimseye açmayasın!" dedi."

Buhari, İsti'zan 46; Müslim, Fedâilu's- Sahâbe 145.

Hayırlı Toplantılardan Geri Durmama

10. Ebu Vâkid el-Leysi (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) mescidde otururken üç kişi çıktı geldi. İkisi

Resûlullah (s.a.s.)'a yönelerek önünde durdular. Bunlardan biri, bir aralık bularak hemen oraya oturdu. Diğeri de onun gerisine oturdu. Üçüncü kimse ise, geri dönüp gitti.

Resûlullah (s.a.s.) sohbetini bitirince buyurdular:

"Size üç kişiden haber vereyim mi? Bunlardan biri Allah'a iltica etti, Allah da onu himayesine aldı. Diğeri istihyada bulundu, Allah da onun istihyasını kabul etti. Üçüncüsü ise geri döndü, Allah da ondan yüz çevirdi."

Buhari, İlim 8, Salat 84; Müslim, Selam 26; Tirmizi, İsti'zan 29.

Toplantılarda Başkasını Bıktırmama

11. İkrime rahimehullah anlatıyor: "İbnu Abbas (r.a.) dedi ki: "İnsanlara haftada bir kere hadis anlat. Buna uymazsan iki kere olsun. Daha çok yapmak istersen üç olsun. Sakın halkı şu Kur'ân'dan usandırma! Halk kendi meselelerini konuşurken, senin onlara gelip, sözlerini keserek, bir şeyler anlatıp onları bıktırdığını görmeyeyim. Onlar konuşurken sus ve dinle. Onlar sana gelip: "Konuş!" diye talebte bulununca, istiyorlar demektir, o zaman konuşursun. Dua'da seci meselesine dikkat et ve ondan kaçın. Zira ben, Resûlüllah (s.a.s.) ve Ashab-ı Kiram'ın devrinde yaşadım, bunu yapmıyorlardı."

Buhari, Da'avat 20

Topluluk İçinde Allah'ın Anılması

12. Hz. Ebu Hureyre'nin rivâyetinde şöyle gelmiştir: "Resûlullah (s.a.s) buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri diyor ki: "Kulum, hakkımda nasıl bir zan yürütürse ben

öyleyimdir. O, beni zikredince ben onunla beraberim. O beni içinden geçirirse, ben de onu içimden geçiririm. O, beni bir cemaat içerisinde anarsa, ben de onu, onunkinden daha hayırlı bir cemaatte anarım. O, bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşırım. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim."

Buhâri, Tevhid 50; Müslim, Zikr 2; Tirmizi, Daavât 142.

46. YÜRÜYÜŞ ÂDÂBI

Kasılarak Yürümeme

وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللّٰهَ لاَ يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالاً فَخُوراً

"Yalnız Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi şerik yapmayın. Anneye, babaya, akrabalara, yetimlere, fakirlere, yakın komşulara, uzak komşulara, yol arkadaşına, garip ve yolculara, ellerinizin altındaki (köle, cariye, hizmetçi, işçi)lere de güzel muamele edin. Bilin ki Allah kendini beğenen ve övünüp duran kimseleri sevmez." (Nisâ 4/36)

وَلاَ تَمْشِ فِي الأَرْضِ مَرَحاً إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولاً كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهاً

"Hem kibirli kibirli yürüme! Zira ne kadar kibirlenirsen kibirlen, ne yeri yarabilirsin, ne de dağların boyuna erişebilirsin! Böylesi davranışların hepsi kötü olup, Rabbinin nazarında hoş görülmeyen şeylerdir." (İsrâ 17/37)

وَلاَ تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلاَ تَمْشِ فِي الأَرْضِ مَرَحاً إِنَّ اللّٰهَ لاَ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

"Kibirli davranarak insanlara yüzünü dönme, yerde çalımlı çalımlı yürüme! Çünkü Allah kibirle kasılan, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez." (Lokmân

31/18)

Yürürken vakur olma:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الأَرْضِ هَوْناً وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلاَماً

“Rahman’ın has kulları o kimselerdir ki onlar yerde tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine laf atarsa “Selametle!” derler.” (Furkân 25/63)

Zorba, mağrur, saygısız, kaba ve haşin değil, sükûnet ve vakar ile, alçak gönüllü bir şekilde, terbiyeli ve nazik yürürler. Etrafa sıkıntı vermezler. Cahillik edenlere çatmaya tenezzül etmezler.

وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِن صَوْتِكَ إِنَّ أَنكَرَ الأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

“Yürürken ölçülü, mûtedil yürü! Konuşurken sesini ayarla, bağırarak konuşma! Unutma ki seslerin en çirkini, avazı çıktığınca bağıran eşeklerin sesidir.” (Lokmân 31/19)

Yolun Hakkını Verme (Haramdan Sakınma)

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاء وَلاَ يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ

“Mümin erkeklere bakışlarını kısmalarını ve edep yerlerini açmaktan ve zinadan korumalarını söyle. Bu, onlar için en uygun olan davranıştır. Allah yaptıkları her şeyden hakkıyla haberdardır.”

> Âyette “kısma” anlamına gelen “*gadd*” kelimesi, kısmilik ifade eden “*min*” edatı ile kullanılmıştır. Kısıtlanan şey erkeklerin kadınlara bakmaları, insanların birbirlerinin edep yerlerine bakmaları veya müstehcen görüntülere bakmalarıdır.
>
> Bir hadis meali: “Namahreme ilk bakış sana ait olup, sorumluluğu yoktur. Ama ikincisi yani bakışı devam ettirmen senin aleyhindedir.” Bakmanın caiz olduğu yerlerden biri: Evlenme niyetiyle birbirini görme sırasında olur. Erkeğin örtmesi farz olan yeri, göbeği ile diz kapağı arasıdır. Kadınınki ise, elleri ve yüzü hariç, baştan aşağı bütün vücududur. Şafiî gibi birçok müçtehide göre yüzü de örtünme yerine dahildir.

“Mümin kadınlara da bakışlarını kısmalarını ve edep yerlerini günahtan korumalarını söyle! Yine söyle ki mecburen görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini yakalarının üzerini kapatacak şekilde örtsünler. Zinet takılan yerlerini kocaları, babaları, kocalarının babaları, oğulları, üvey oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, mümin kadınlar, ellerinin altında bulunanlar (köleler), erkeklikten kesilip kadınlara ihtiyaç duymayan hizmetçileri veya henüz kadınların mahrem yerlerini anlamayan çocuklar dışında kimseye göstermesinler. Saklı

zinetlerine dikkat çekmek için, ayaklarını da vurmasınlar. Ey müminler! Hepiniz toptan Allah'a tövbe ediniz ki felaha eresiniz." (Nûr 24/30-31)

Zinetlerden maksat, ya kolye, küpe, bilezik gibi zinetlerin yerleri yahut bizzat zinet eşyalarıdır. Birinci görüş daha ağır basar. Örtülecek yerlerden istisna el, yüz ve ayaklardır. Yüz ile ayakların örtülmesinin farz olduğunu söyleyen âlimler de vardır.

YÜRÜMENİN ÂDABIYLA İLGİLİ HADİSLER

1. Amr b. Şu'ayb babasından, o da kendi babasından naklediyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Kıyamet günü, mütekebbirler küçük karıncalar gibi haşrolunurlar. Onları her yönden zillet bürümüştür. Cehennemde Bûles denen bir hapishâneye sevkedilirler Ateşlerin ateşi onları bürür. Cehennem ehlinin irinleri kendilerine içecek olarak verilir. Bu içeceğe tînetu'l-habâl denir."

Tirmizi, Kıyamet 48.

2. İbn Ömer (r.anhuma) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki:

"Allah, kıyamet günü, büyüklenerek elbisesini sürüyenin yüzüne bakmayacaktır." Bir diğer rivayette: "Elbisesini çalımla sürüyene bakmayacaktır" denmiştir.

Buhâri, Libas 1, 2, 5, Fezâilu'l-Ashab 5, Edeb 55; Müslim, Libas 42.

3. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki:

"Bir adam, nefsinin hoşuna giden bir takım elbise içinde saçları da yapılmış olarak giderken yürüme sırasında

kibre düşmüştü ki, birden yere battı. Kıyamet kopuncaya kadar orada zorlukla batmaya devam edecek.”

Buhâri, Libâs 5; Müslim, Libâs 49.

4. İbn Mes'ud radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kim namazda izarını (gömleğini) çalımla yere değecek kadar uzatırsa, Allah onun ne günahını affeder, ne de onu kötü amellere karşı korur.”

Ebu Dâvud, Salât 83.

5. Câbir b. Atik radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kıskançlıktan bir nevi var ki Allah sever; bir kısmı da var ki Allah onu sevmez. Allah'ın sevdiği kıskançlık, kişinin haram kıldığı şeylerden bir fiil görmesiyle şüphe halinde duyduğu kıskançlıktır. Allah'ın sevmediği kıskançlık, şüphe olmadan kıskançlık duymasıdır. Aynı şekilde bir kısım gurur vardır ki Allah hoşlanmaz, bir kısmı da var, Allah hoşlanır. Allah Teâlâ'nın sevdiği gurur, kişinin savaş sırasında ve sadaka verme esnasında nefsine güvenerek duyduğu gururdur. Allah'ın buğzedip sevmediği gurur ise, taşkınlık ve övünme sırasında duyduğu gururdur.”

Ebu Dâvud, Cihâd 114; Nesâi, Zekât 66.

47. SELÂM ÂDABI

Selâmlaşma Sözleri

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلاماً قَالَ إِنَّا مِنكُمْ وَجِلُونَ

"Onun yanına girdiklerinde "Selâm!" dediler. İbrâhim: "Biz sizden korkuyoruz" dedi." (Hicr 15/52)

Misafirlere ikram ettiği yiyecekleri yemediklerini görünce böyle dedi.

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

"Onlar ki melekler canlarını tatlılıkla alırlar: "Selâm size! Yaptığınız işlerden dolayı buyurun cennete!" derler." (Nahl 16/32)

وَسَلاَمٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيّاً

"Doğduğu gün de, vefat ettiği gün de, diriltilip kabirden kalkacağı gün de selam olsun ona." (Meryem 19/15)

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلاَماً قَالَ سَلاَمٌ قَوْمٌ مُنكَرُونَ

"Onlar yanına varınca: "Selâm!" dediler. O da: "Size de Selâm!" diye cevap verdi, ama içinden: "Bunlar tanımadığım kimseler, hayırdır inşaallah!" dedi." (Zâriyat 51/25)

Ehl-i Kitabın Selâmı

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ
وَيَتَنَاجَوْنَ بِالإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوْكَ
بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلاَ يُعَذِّبُنَا اللهُ بِمَا نَقُولُ
حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ

"Böyle kulis yapmaları men edilmişken, kendilerine yasaklanan bir işi tekrar yapıp günah, zulüm, Peygambere isyan hususunda kulis yapan, fısıldaşan kimseleri görmüyor musun? Senin yanına vardıklarında, sana Allah'ın öğrettiği selâmdan başka bir şekilde selâm verirler. Kendi içlerinden de: "Allah bizi bu söylediklerimizden dolayı cezalandırsa ya!" diye alay ederler. Onların hakkından ancak cehennem gelir! Muhakkak onlar oraya girecekler. Orası gidilecek ne fena yerdir!" (Mücâdele 58/8)

Meleklerin Selâmı

جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ
وَالمَلاَئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِم مِن كُلِّ بَابٍ سَلاَمٌ عَلَيْكُم بِمَا صَبَرْتُمْ
فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ

"O güzel âkıbet Adn cennetleri olup, onlar babalarından, eşlerinden ve nesillerinden iyi olanlarla birlikte o cennetlere girerler. Öyle ki melekler de her kapıdan yanlarına varıp: "Sabretmenize karşılık size selâmlar, selâmetler! Dünya diyarının ne güzel âkıbetidir bu!" diyecekler." (Rad 13/24)

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ادْخُلُوهَا بِسَلاَمٍ آمِنِينَ

“Şeytana uymaktan korunan müttakiler ise cennetlerde ve pınar başlarındadırlar. Esenlikle, emin olarak girin oraya” (denir onlara).” (Hicr 15/45-46)

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَاماً أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلاَماً خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرّاً وَمُقَاماً

“Ve şöyle niyaz ederler: “Ey keremi bol Rabbimiz! Bize gözümüzün, gönlümüzün sürurு olan temiz eşler ve nesiller ihsan eyle, bizi müttakilere önder eyle!”

Yalnız müttaki olmakla yetinmeyip, müttakilerin önderi olmak arzusu, ne ulvî bir düşüncedir! Bundan yüksek bir fikrî ilerleme ve ideal düşünülemez.

“İşte onlara, hak yolda sabır ve sebat göstermelerine karşılık, kendilerine cennetin üstün sarayları verilecek. Oraya selâmla, hürmetle buyur edileceklerdir. Hem de devamlı kalmak üzere oraya gireceklerdir. Orası ne güzel varış yeri, ne güzel bir yerleşim yeridir!” (Furkân 25/74-76)

Selâm Alma

وَإِذَا حُيِّيْتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيباً

“Şayet size selâm verilirse, siz de ondan daha güzel bir tarzda selâmı alın, en azından verilen selâmın misli ile karşılık verin! Şüphesiz ki Allah, her şeyin hesabını hakkıyla arar.” (Nisâ 4/86)

Bu ve daha başka âyetlerde emredildiği gibi, Müslümanların daima insancıl ve nezaketli davranış göstermeleri gerekir. Mesela: Selâm veren kimseye, daha candan,

daha güzel, en azından onunki kadar güzel karşılık vermelidir. Zira kaba, nazik olmayan davranışlar insanları uzaklaştırır. İnsanlar arası ilişkilerin gergin olduğu dönemlerde ise bu güzel davranış, kat kat gerekli olur.

SELÂM ALMA VE VERMEYLE İLGİLİ HADİSLER

1. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Biriniz bir meclise gelince selâm versin. Kalkmak isteyince de selâm versin. Birinci selâm sonuncudan evla değildir (ikisi de aynı ölçüde ehemmiyetlidir.)"

Tirmizi, İsti'zan 15; Ebu Davud, Edeb 150.

2. Kelede b. Hanbel (r.a.) anlatıyor: "Safvân b. Ümeyye (r.a.) benimle, Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'a süt, ağız ve bir miktar salatalık gönderdi. Aleyhissalatu vesselâm o sırada Mekke'nin yukarısında idi. İzin istemeden, selâm vermeden huzuruna girdim. Bana:

"Dön, esselâmu aleyküm, gireyim mi? de!" buyurdu. Ben de öyle yaptım."

Tirmizi, İsti'zan 18; Ebu Davud, Edeb 137.

3. Enes radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm bana buyurdular ki:

"Ey oğulcuğum, ailene girdiğin zaman selâm ver ki, selâmın, hem senin üzerine hem de aile halkına bereket olsun!"

Tirmizi, İsti'zan 10.

4. Abdullah b. Amr İbni'l-As radıyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah'a: "İslâm'ın hangi ameli daha hayırlı?" diye sorulmuştu.

“Yemek yedirmen, tanıdığın ve tanımadığnın herkese selâm vermen” diye cevap verdi.”

Ebu Davud, Edeb 142.

5. Enes radıyallahu anh'in anlattığına göre, kendisi bir grup çocuğa uğrar ve onlara selâm verir. Yanındakilere de şu açıklamayı yapar. “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm böyle yapardı!”

Buhari, İsti'zan 14; Müslim, selam 14.

6. Esma Binti Yezid radıyallahu anha anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm biz bir grup kadına uğramıştı, selâm verdi.”

Ebu Davud, Edeb 148; Tirmizi, İsti'zan 9.

Tirmizi'nin bir rivayetinde: “Eliyle selamladı” denmiştir.

7. Ubeydullah b. Ebi Rafi, Hz. Ali radıyallahu anh'den nakletmiştir. Ebu Davud der ki: “Hasan b. Ali ise bunu merfu olarak yani Hz. Peygamber aleyhissalatu vesselâm'-dan rivayet etmiştir. Bir cemaat giderken, yeri gelince içlerinden bir kişinin selâm vermesi hepsi için yeterlidir. Oturanlar adına da bir kişinin mukabelesi yeterlidir.”

Ebu Davud, Edeb 152.

8. Ebu Ümame radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Allah'a en makbul insan, karşılaşmada selâma önce davranandır.”

Ebu Davud, Edeb 144; Tirmizi, İsti'zan 6.

9. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Binekte olan yürüyene, yürüyen oturana, az çok'a selam verir.”

Buhari, İsti'zan 4, 5, 6; Müslim, selam 1.

10. Ebu Hureyre radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Allah Tealâ Hazretleri, Hz. Adem aleyhisselâm'ı kendi sureti üzere ve boyunu da altmış zira olarak yaratınca:

“Git, şu oturan meleklere selam ver, onların seni nasıl selâmlayacaklarına da dikkat et, dinle. Zira o selâm, senin ve zürriyyetinin selâmı olacaktır” dedi. (Bunun üzerine Adem onlara gidip):

“Esselâmü aleyküm!” diye selâm verdi. Melekler: “Esselâmü aleyke verahmetullahi” dediler ve selâma mukabele ederken verahmetullahi'yi ilave ettiler.”

Buhari, İsti'zan 1, Enbiya 1; Müslim, Cennet 28.

11. İmran b. Husayn radıyallahu anhüma anlatıyor: “Biz Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanında iken bir adam gelerek selâm verdi ve:

“Esselâmu aleyküm!” dedi. Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm selâmına mukabele etti. Adam da oturdu. Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm:

“On (sevap kazandı!)” dediler. Sonra birisi daha geldi.

“Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi!” dedi. Aleyhissalatu vesselâm onun selâmına da mukabele etti. Adam oturdu. Aleyhissalatu vesselâm:

“Yirmi!” dediler. Sonra biri daha geldi ve:

“Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuhu” dedi. Resûlüllah, selâmına mukabele etti, adam da oturdu. Hz. Peygamber bu sefer:

“Otuz!” buyurdular.

Ebu Davud, Edeb 143; Tirmizi, İsti'zan 2.

12. Ebu Davud'da Muaz İbnu Enes'ten aynı manada bir rivayet vardır. Ayrıca şu ziyade yer alır: “Sonra bir diğeri geldi ve dedi ki: “Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuhu ve mağfiretuhu.” Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm mukabelede bulundu ve: “Kırk (sevap)” deyip ilave etti: “Böylece (ziyade edilen her kelime için) sevap artar.”

Ebu Davud, Edeb 143.

13. Ebu Temime el-Hüceymi, Ebu Cüreyy el-Hüceymi'den, o da babasından (radıyallahu anh) anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'a gelip:

“Aleyke's-selâm ya Resulellah. (Sana selam olsun ey Allah'ın Resûlü!)” dedim. Bana hemen müdahale etti:

“Aleyke's-selâm deme. Çünkü aleyke's-selâm diye verilen selâm, ölülerin selâmıdır. Selam verdiğin zaman, “Esselâmu aleyke” de! Sana mukabele eden de, “Ve aleykesselâm!” der.

Ebu Davud, Libas 28; Tirmizi, İsti'zan 28.

14. İbn Ömer radıyallahu anhüma anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Yahudiler size selâm verince onlardan biri, “es-sâmu aleyküm” der, sen de ona, “Aleyke!” de.

Buhari, İsti'zan 229; İstitabe 4; Müslim, Selam 8.

15. Enes radıyallahu anh, Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'ın şu sözünü nakletmiştir:

“Ehl-i Kitap size selâm verince onlara “Ve aleyküm" diye cevap verin.”

Buhari, İsti'zan 22; Müslim, Selam 6; Ebu Davud, Edeb 149.

16. İbn Ömer radıyallahu anhüma anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm bevl ederken bir adam ona uğradı ve selâm verdi. Ancak Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, selâmına mukabelede bulunmadı.”

Müslim, Hayz 115; Ebu Davud, Taharet 8, 124.

Ebu Davud'un bir rivayetinde şu ziyade var: “Sonra adama (selâma mukabele etmeyişinin) özrünü beyan etti: “Ben, temiz değilken Allah'ı zikretmeyi uygun bulmadım.”

48. İZİN İSTEME ÂDÂBI

Başkalarının Evine veya Odasına Girerken İzin İsteme

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتاً غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا
وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ فَإِن لَمْ تَجِدُوا
فِيهَا أَحَداً فَلاَ تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا
فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

"Ey iman edenler! Kendi evleriniz dışındaki evlere, sahiplerinden izin isteyip onlara selam vermeden girmeyiniz. Böyle yapmanız sizin için daha münasiptir. Olur ki düşünür, hikmetini anlarsınız. Şayet orada hiçbir kimse bulamazsanız size izin verilmeden oraya girmeyiniz. Eğer size: "Müsait değiliz, geri dönün" denirse dönün. Bu sizin için daha nezih, daha münasiptir. Allah yaptığınız her şeyi tamamen bilir." (Nûr 24/27-28)

Cahiliye Arapları selam ve haber vermeden evlere dalarlardı. Bu âyet, mesken dokunulmazlığını, evlere giriş kuralını belirledi. Hz. Peygamberin tatbikatı ve hadisleri bu konuyu da yeterli derecede açıklamıştır. Hadislerden biri, girmek isteyenin önce selam verip sonra "Girebilir miyim" diye izin istemesini, üçüncü tekrardan sonra izin verilmezse geri dönmesini bildirir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنكُمْ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ مِن قَبْلِ صَلاَةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُم مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلاَةِ الْعِشَاءِ ثَلاَثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلاَ عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُم بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"Ey iman edenler! Ellerinizin altında bulunan köle ve hizmetçileriniz ile içinizden henüz bülûğa ermemiş çocuklarınız, odanıza girmek için şu üç vakitte sizden izin istesinler: Sabah namazından önce, öğle vakti istirahat için elbiselerinizi çıkardığınız zaman ve bir de yatsı namazından sonra. İşte bu üç vakit, mahremiyet vakitlerinizdir. Ama bunların dışında izinsiz girmelerinde sizin için de, onlar için de bir mahzur yoktur. Çünkü sizin birbirinizin yanına girip çıkmanız kaçınılmazdır. İşte Allah size âyetlerini böylece açıklar. Gerçekten Allah, alim ve hakîmdir (her şeyi bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir). Çocuklarınız büluğa erdiklerinde ise, kendilerinden büyük olanları nasıl izin istiyorlardı ise, odanıza girmek için her vakitte izin istesinler. İşte Allah size âyetlerini böylece açıklar. Çünkü Allah her şeyi bilir, her hükmü yerinde açıklar." (Nûr 24/58-59)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَن يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانتَشِرُوا وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنكُمْ وَاللهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ

“Ey iman edenler! Yemeğe izin verilmeksizin, vaktine de bakmaksızın, Peygamberin evine girmeyiniz. Fakat dâvet edildiğinizde girin. Yemeği yiyince hemen dağılın, yemekten sonra sohbete dalmayın. Çünkü bu hareketiniz Peygamberi rahatsız ediyor, lâkin utandığından, size karşı bir şey söylemiyordu. Oysa Allah, gerçeği açıklamaktan çekinmez. Eğer müminlerin annelerinden bir şey soracak veya isteyecek olursanız, onu perde arkasından isteyiniz. Böyle yapmanız, hem sizin hem de onların kalpleri yönünden daha nezihtir. Sizin Allah’ın Resulünü rahatsız etmeniz ve kendisinin vefatından sonra onun eşlerini nikâhlamanız asla helâl değildir. Çünkü bu, Allah katında büyük bir günahtır.” (Ahzâb 33/53)

Rahatça Evlerine Girilebilecek Kimseler

لَيْسَ عَلَى الأَعْمَى حَرَجٌ وَلاَ عَلَى الأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلاَ عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلاَ عَلَى أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا مِن بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالاَتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُم مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا جَمِيعاً أَوْ أَشْتَاتاً فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتاً فَسَلِّمُوا عَلَى أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِندِ اللهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُون

“Görme özürlü, topal veya hasta gibi özürlülerin sizin evlerinizden yemek yemelerinde mahzur olmadığı gibi, sizin de eşlerinize yahut çocuklarınıza ait evlerinizden, babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarını-

zın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden yahut anahtarları size bırakılıp sahip çıkmanız istenen yerlerden veya arkadaşlarınızın evlerinden yemek yemenizde mahzur yoktur. İster toplu, ister ayrı ayrı yemenizde de sakınca yoktur. Evlerinize girdiğiniz zaman Allah katından kutlu, feyizli ve bereketli bir iyi dilek temennisi olarak birbirinize selâm verin. İşte Allah size âyetlerini böylece açıklıyor. Umulur ki düşünüp hikmetini anlarsınız.” (Nûr 24/61)

> Sefere çıkanlar, savaş gazilerine, yaralılara ve özürlü fakir kimselere evlerine sahip çıkmaları için evlerini teslim ederlerdi. Bunlar da çekindiklerinden dolayı, o evlerden yiyip içmezlerdi. Bunun mübahlığı böylece kesinleştirilmiş olmaktadır.

Umuma Açık Yerlerde İzin İsteme

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَداً فَلاَ تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتاً غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

“Şayet orada hiçbir kimse bulamazsanız size izin verilmeden oraya girmeyiniz. Eğer size: “Müsait değiliz, geri dönün” denirse dönün. Bu sizin için daha nezih, daha münasiptir. Allah yaptığınız her şeyi tamamen bilir. İçinde oturulmayan fakat sizin faydalanma hakkınız bulunan evlere girmenizde mahzur yoktur. Ama hiç unutmayın ki Allah açığa vurduğunuz ve gizlediğiniz her şeyi bilir.” (Nûr 24/28-29)

Ayrılırken İzin İsteme

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَنْ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Gerçek müminler ancak öyle kimselerdir ki Allah'a ve Resûlüne bütün kalpleriyle iman etmiş olup, bütün toplumu ilgilendiren meseleleri görüşmek üzere onun yanında bulundukları vakit ondan izin almadıkça ayrılıp gitmezler. Senden izin isteyenler hakikaten Allah'a ve Resûlüne gerçekten iman edenlerdir. Öyle ise bazı işler için senden izin istedikleri zaman, sen de onlardan dilediğin kimselere izin ver ve onlar için Allah'tan af dile. Muhakkak ki Allah gafurdur, rahîmdir." (Nûr 24/62)

İslâm toplumunu ilgilendiren önemli meselelerin görüşüldüğü yere gitmek ve oradaki yetkilinin izni olmadıkça ayrılmamak bir vecibedir. Hayatî bir mazeret olmadıkça izin taleb etmek caiz görülmediği gibi mazereti kabul edip etmemek de Hz. Peygamber (a.s.) ile İslâm toplumunun yöneticilerinin takdirindedir.

İZİN HUSUSUYLA İLGİLİ HADİSLER

Bir Yere Girerken İzin İsteyip Selâm Verme

1. Rıb'i b. Hiraş, Beni Amir'e mensub bir adamdan naklediyor: "Resûlullah (s.a.s) bir evde bulunduğu sırada, yanına girmek için:

"Girebilir miyim?" diye izin istedi. Resulullah (s.a.s.) hizmetçisine:

"Çık, şu gelene izin isteme âdâbını öğret, bu maksadla ona: "Esselâmu aleyküm, girebilir miyim?" demesini söyle!" buyurdu. Adam bunu işitmişti, (hizmetçiyi beklemeden): "Esselâmü aleyküm, girebilir miyim?" dedi. Resûlullah (s.a.s.) da adama izin verdi, o da girdi."

Ebu Davud, Edeb 137.

2. Kays b. Sa'd İbni Ubâde (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) bizi, evimizde ziyaret etti. Ve: "Esselâmü aleyküm ve rahmetullah!" dedi. Babam, çok hafif bir sesle mukabelede bulundu. Babama: "Resulullah'a izin vermiyor musun?" dedim. O:

"Bırak, bize çokça selâm okusun!" dedi. Resûlüllah (s.a.s.) tekrar:

"Esselâmu aleyküm ve rahmetullah!" dedi. Sa'd yine hafif bir sesle mukabele etti. Sonra Resûlüllah (s.a.s.) tekrar:

"Esselamu aleyküm ve rahmetullah!" dediler ve döndüler. Sa'd peşine düştü ve:

"Ey Allah'ın Resûlü, ben senin selâmını işitiyordum. Ancak, bize daha fazla selâm vermen için alçak sesle mukabele ediyordum" dedi. Bunun üzerine (s.a.s.) onunla birlikte geri döndü. Ondan su isteyip boy abdesti aldı. Sonra Sa'd, zaferan veya versle boyanmış bir havlu verdi, Resûlüllâh (s.a.s.) ona sarındı. Sonra ellerini kaldırıp:

"Allah'ım, Sa'd İbnu Ubâde ailesine mağfiret ve rahmet buyur!" diye dua etti. Sonra yemek yedi. Geri dönmek isteyince Sa'd, bir binek yaklaştırdı. Üzerine kadife bir örtü yaymıştı. Resûlüllah (s.a.s.) bineğe bindi. Sa'd, bana:

"Ey Kays, Resûlüllah'a refakat et!" dedi. Ben de refakat ettim. Yolda Resûlüllâh (s.a.s.) bana: "Benimle sen de bin!" dedi, ben bundan çekininince:

“Ya binersin, ya dönersin!” buyurdular. Ben de geri döndüm.”

Ebu Davud, Edeb 138.

3. Avf b. Malik (r.a.) anlatıyor: “Tebuk Gazvesi sırasında Resûlüllah (s.a.s.)’a uğradım. Deriden yapılmış bir çadırda idi. Selâm verdim. Selâmıma mukabele etti ve:

“Gir!” buyurdu. Ben:

“Tam olarak mı, ey Allah’ın Resûlü?” dedim.

“Tam olarak gir!” dedi. Ben de girdim.”

(Ravi) der ki: “Tam olarak mı gireyim?” diye sorması, çadırın küçüklüğünden dolayı idi.”

Ebu Davud, Edeb 92; Buhari, Cizye 15.

3. Abdullah Büsr (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) bir kavmin kapısına gelince, yüzüyle kapıya dönmezdi. Sağ veya sol omuzunu çevirirdi. Sonra da:

“Esselâmü aleyküm, esselâmü aleyküm!” derdi. Böyle yapışı o sıralarda kapılarda örtü olmayışındandı.”

Ebu Davud, Edeb 138.

4. İbn Abbas (r.anhuma) anlatıyor: “Hz. Ömer (r.a.) bana anlatmıştı: “Ben Resûlüllah (s.a.s.)’dan üç sefer izin istedim ve bana izin verdi.”

Tirmizi, İsti’zan 3.

5. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Göz içeri girdi mi artık izin yok.” Bir rivayette de şu ziyade gelmiştir: “İzin istemek görme sebebiyledir.”

Ebu Davud, Edeb 136.

6. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Biriniz yemeğe çağrıldığı vakit, elçi ile birlik-

te gelince bu onun için izin sayılır, (ayrıca izin istemeye gerek yoktur).”

Ebu Davud, Edeb 140.

7. İbn Mes’ud (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) bana buyurdular ki:

“Senin, yanıma girmen için iznin, perdenin kaldırılması ve benim fısıltımı işitmendir. Seni ben men edinceye kadar iznim böyle devam edecek.”

Müslim, Selâm 16, (2169).

8. Atâ b. Yesar (rahimehullah) anlatıyor: “Bir adam Resûlüllah (s.a.s.)’a sordu:

“Annemin yanına girerken izin isteyeyim mi?”

“Evet, iste.”

“Ama ben evde onunla beraber kalıyorum.”

“Annenin yanına girerken izin iste!”

“Ama ben ona hizmet ediyorum.”

“Annenden izin iste! Anneni çıplak görmen hoşuna gider mi?”

“Hayır!”

“Öyleyse ondan izin iste!”

Muvatta, İsti’zan 1.

9. Cabir (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.)’a gelmiştim. Kapıyı çaldım.

“Kim o?” buyurdular.

“Benim!” dedim. (Beni almak üzere) çıktı ama: “Ben! Ben!” diye söyleniyordu. (Belliydi ki kendimi tanıtma tarzımı) beğenmemişti.”

Buhari, İsti'zan 17; Müslim, Adab 38; Ebu Davud, Edeb 139.

10. Enes (r.a.) anlatıyor: "Bir adam Resûlüllah (s.a.s.)'ın odalarından birinden içeriye bakmıştı. Resûlüllah (s.a.s.) elinde bir okla adama kalktı. Onu batırmak için, ihtiyatla adamın üzerine gitmesini seyreder gibiyim."

Buhari, Diyat 23, 15, İsti'zan 11; Müslim, Adab 42.

11. Nesai'nin bir diğer rivayetinde şöyle gelmiştir:

"Bir bedevi, Resûlüllah (s.a.s.)'ın kapısına geldi. Gözlerini kapının kırıklarına yapıştırdı. Resûlüllah (s.a.s.) adamı farketti. Gözüne vurmak üzere elinde bir çubukla üzerine yürüdü. Adam hemen sırra kadem bastı. Resûlüllah "Eğer yerinde kalsaydın gözünü oyduydum!" buyurdular."

Nesai, Kasame 44.

12. Ebu Hureyre radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Göz içeri girdi mi artık izin yok." Bir rivayette de şu ziyade gelmiştir: "İzin istemek görme sebebiyledir."

Ebu Davud, Edeb 136.

Ashabın Resûlüllâh (s.a.s.)'den İzin İstemeleri

13. Hz. Aişe radıyallahu anha anlatıyor: "Hz. Ebu Bekr radıyallahu anh, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına girmek üzere izin istedi. Bu sırada Aleyhissalatu vesselâm yatağı üzerinde yatmakta idi. Üzerinde benim bürgüm vardı. Resûlüllah halini bozmadan izin verdi. (Konuştular), meselelerini hallettiler. Hz. Ebu Bekr gitti. Bir müddet sonra Hz. Ömer girmek için izin istedi. Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm aynı halini hiç değiştirmeden ona

da izin verdi. Hz. Ömer'in ihtiyacını da gördü. Sonra o da gitti.

Bir müddet sonra Hz. Osman izin istedi. Bu sefer Aleyhissalatu vesselâm yatağında doğrulup oturdu. Üstünü başını düzeltti. Bana da: “Elbiseni üzerine topla!” emretti. Ve ona da girmesi için izin verdi. Onun da ihtiyacını gördü. Hz. Osman da gitti. O gidince ben dayanamayıp: “Ey Allah'ın Resûlü! Ebu Bekir ve Ömer gelince istifini bozmadığın halde Osman gelince kendine çekidüzen verdin. Sebebi nedir?” diye sordum. Dedi ki:

“Osman çok utangaç birisidir. Ben istifimi hiç bozmadan eski halimde iken içeri aldığım takdirde arzusunu açmadan gideceğinden korktum.”

Bir rivayette: “Kendisinden meleklerin haya duydukları bir kimseden ben haya duymayayım mı?” demiştir.

Müslim, Fezailu's-Sahabe 36.

14. Hz. Ali İbn Ebi Talib radıyallahu anh anlatıyor: “Ammar radıyallahu anh, Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına girmek için izin istedi. “Ona müsaade edin, girsin!” buyurdular. Ammar girince de:

“Tayyib ve mutayyeb Ammar'a merhaba!” diyerek selamladılar.”

Tirmizi, Menakıb, 34; İbn Mâce, Mukaddime, 146.

15. İbn Ömer (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: “Hz. Abbâs (radıyallahu anh) Kâbe ile ilgili sikâye vazifesi, kendi sorumluluğunda olduğu için, eyyâm-ı Mina'yı Mekke'de geçirmek için izin istedi. Resûlüllah (aleyhissalâtu vesselâm) da ona izin verdi.”

Buhârî, Hacc 133, 75; Müslim, Hacc 346.

49. MİSAFİRLİK ÂDABI

Misafire İkram ve Hizmet

فَانطَلَقَا حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَن يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَاراً يُرِيدُ أَنْ يَنقَضَّ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لاَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْراً

"Tekrar yola devam ettiler. Nihayet bir şehre varıp o şehir halkından yiyecek istediler, ama ahali bunları misafir etmemekte diretti. Bu sırada Hızır orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar görür görmez onu düzeltiverdi. Mûsâ: "İsteseydin" dedi, "elbette buna karşı iyi bir ücret alabilirdin." (Kehf 18/77)

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلاَماً قَالَ سَلاَمٌ قَوْمٌ مُنكَرُونَ فَرَاغَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلاَ تَأْكُلُونَ

"Sahi! İbrâhim'in şerefli misafirlerinin gelişlerinden haberin oldu mu? Onlar yanına varınca: "Selâm!" dediler. O da: "Size de selâm!" diye cevap verdi, ama içinden: "Bunlar tanımadığım kimseler, hayırdır inşaallah!" dedi. Onlara yemek getirmek için gizlice ailesinin yanına geçti ve semiz bir dana kebabı getirdi. Önlerine koyup "buyurmaz mısınız?" diye ikram etti." (Zâriyat 51/24-27)

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلاَماً قَالَ سَلاَمٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ فَلَمَّا رَأَى أَيْدِيَهُمْ لاَ تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً

قَالُوا لاَ تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ

"Bir zaman da elçilerimiz İbrâhim'e varıp onu müjdelemek üzere "Selâm sana!" dediler. O da: Size de selâm!" deyip çok kalmadan, elinde nefis, güzelce kızartılmış körpe bir dana getirip ikram etti. Ama misafirlerinin ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, onların bu hali hoşuna gitmedi ve onlardan kuşkulandı, kalbine bir korku girdi. "Korkma!" dediler. "Çünkü biz aslında Lût kavmini imha etmek için gönderildik." (Hûd 11/69-70)

Lût (a.s.), Hz. İbrâhim (a.s.)'ın yakın akrabasından olup onun şeriatı üzere gönderilmiş bir Peygamberdi. Durum Hz. İbrâhim ile de ilgili olduğundan, Lût kavminin kıssasına giriş mahiyetinde Hz. İbrâhim'den bahsedilmiştir.

Evlerinde Rahatça Misafir Olarak Kalınacak Kimseler

لَيْسَ عَلَى الأَعْمَى حَرَجٌ وَلاَ عَلَى الأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلاَ عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلاَ عَلَى أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا مِن بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالاَتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُم مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا جَمِيعاً أَوْ أَشْتَاتاً فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتاً فَسَلِّمُوا عَلَى أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِندِ اللهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُون

“Görme özürlü, topal veya hasta gibi özürlülerin sizin evlerinizden yemek yemelerinde mahzur olmadığı gibi, sizin de eşlerinize yahut çocuklarınıza ait evlerinizden, babalarınızın evlerinden, annelerinizin evlerinden, erkek kardeşlerinizin, kız kardeşlerinizin evlerinden, amcalarınızın evlerinden, halalarınızın evlerinden, dayılarınızın evlerinden, teyzelerinizin evlerinden yahut anahtarları size bırakılıp sahip çıkmanız istenen yerlerden veya arkadaşlarınızın evlerinden yemek yemenizde mahzur yoktur. İster toplu, ister ayrı ayrı yemenizde de sakınca yoktur. Evlerinize girdiğiniz zaman Allah katından kutlu, feyizli ve bereketli bir iyi dilek temennisi olarak birbirinize selâm verin. İşte Allah size âyetlerini böylece açıklıyor. Umulur ki düşünüp hikmetini anlarsınız.” (Nûr 24/61)

Sefere çıkanlar, savaş gazilerine, yaralılara ve özürlü fakir kimselere evlerine sahip çıkmaları için evlerini teslim ederlerdi. Bunlar da çekindiklerinden dolayı, o evlerden yiyip içmezlerdi. Bunun mübahlığı böylece kesinleştirilmiş olmaktadır.

Misafirlikte Ev Sahibini Sıkıntıya Sokmama

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانتَشِرُوا وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنكُمْ وَاللهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللهِ وَلاَ أَنْ تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَداً إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللهِ عَظِيماً

“Ey iman edenler! Yemeğe izin verilmeksizin, vaktine de bakmaksızın, Peygamberin evine girmeyiniz. Fakat dâvet edildiğinizde girin. Yemeği yiyince hemen dağılın, yemekten sonra sohbete dalmayın. Çünkü bu hareketiniz Peygamberi rahatsız ediyor, lâkin utandığından, size karşı bir şey söylemiyordu. Oysa Allah, gerçeği açıklamaktan çekinmez. Eğer müminlerin annelerinden bir şey soracak veya isteyecek olursanız, onu perde arkasından isteyiniz. Böyle yapmanız, hem sizin hem de onların kalpleri yönünden daha nezihtir. Sizin Allah’ın Resûlünü rahatsız etmeniz ve kendisinin vefatından sonra onun eşlerini nikâhlamanız asla helâl değildir. Çünkü bu, Allah katında büyük bir günahtır.” (Ahzâb 33/53)

MİSAFİRLİKLE İLGİLİ HADİSLER

1. Ebu Kerime radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Bir gece misafir olmak Müslümanın hakkıdır. Kim, (bir ev sâhibinin) avlusunda sabahlarsa, ağırlanma masrafı, (ev sahibi) üzerine bir borç olur. (Misafir) dilerse o hakkını alır, dilerse terkeder (almaz).”

Ebu Dâvud, Et'ime 5.

2. Bir başka rivâyette (Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'ın) şöyle söylediği kaydedilmiştir: “Kim bir toplulukta misafir olur ve fakat misafir, (ağırlanmaktan) mahrum kalırsa, -ona yardım, her Müslüman üzerine hak (bir vazife) olması hasebiyle- bir gecelik (ağırlanma) masrafını o toplumun ekininden ve malından alır.”

Ebu Dâvud, Et'ime 5.

3. Ukbe İbn Amir radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm'a dedim ki: “Siz, bizi (sefere) gönderiyorsunuz. Bir yere vardığımız zaman, ahâlisi ihtiyaçlarımızı görmezlerse ne yapmalıyız?”

(Resûlüllah bize) şu cevabı verdiler: “Bir kavme inince, onlar misafire davranılması gereken muameleyi size de yaparlarsa ikrâmlarını kabul edin. Aksi takdirde, misafire yapmaları gereken ikrâm kadarını onlardan (zorla da olsa) alın.”

Buhari, Edeb 85, Mezâlim 18; Müslim, Lukâta 17.

4. Avf İbn Mâlik radıyalluhu anh anlatıyor: “Ey Allah'ın Resûlü dedim, ben bir adama uğrasam, o beni ağırlamasa sonra o bana uğrasa ben ona yaptığını yapayım mı?”

“Hayır! dedi, sen onu ağırla!”

Tirmizi, Birr 63.

5. Ebu Hureyre radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: Misafirlik üç gündür. Bundan fazlası sadakadır.”

Ebu Dâvud, Et'ime 5.

6. Ebu Şüreyh el-Adevi radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Kim Allah ve âhirete inanıyorsa, misafirine câizesini ikrâm etsin!” Yanındakiler sordular:

“Ey Allah'ın Resûlü! Câizesi de nedir?” Aleyhissalâtu vesselâm açıkladı:

“Bir gecesi ve gündüzüdür. Misâfirlik üç gündür. Bundan fazlası sadakadır. Misafire, ev sâhibini günaha sokuncaya kadar yanında kalması hoş değildir.”

Tekrar sordular:

“Misafir ev sahibini nasıl günaha sokar?” Aleyhissalatu vesselâm açıkladı:

“Adamın yanında ikamet eder kalır, halbuki kendisine ikram edecek bir şeyi yoktur.”

Buhari, Edeb 85, 31, Rikak 23; Müslim, Lukata 77.

50. KOMŞULUK HAKLARI VE ÂDABI

وَاعْبُدُوا اللهَ وَلاَ تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالاً فَخُوراً

"Yalnız Allah'a ibadet edip O'na hiçbir şeyi şerik yapmayın. Anneye, babaya, akrabalara, yetimlere, fakirlere, yakın komşulara, uzak komşulara, yol arkadaşına, garip ve yolculara, ellerinizin altındaki (köle, cariye, hizmetçi, işçi)lere de güzel muamele edin. Bilin ki Allah kendini beğenen ve övünüp duran kimseleri sevmez." (Nisâ 4/36)

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلاَتِهِمْ سَاهُونَ الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

"Vay haline şöyle namaz kılanların: Ki onlar namazlarından gafildirler (Kıldıkları namazın değerini bilmez, namaza gereken ihtimamı göstermezler). İbadetlerini gösteriş için yaparlar, zekât ve diğer yardımlarını esirger, vermezler." (Mâûn 107/4-7)

Namazdan gafil olmak: Ona gereken önemi vermemek, vaktinin geçip geçmediğine pek aldırmamak, namazın mânasından gaflet, dolayısıyla kıldığı namazların kendisi üzerinde güzel tesirler bulunmaması anlamlarına gelir. Namazda farkında olmadan zihnin başka düşüncelere dalması insanın elinde değildir. Bununla beraber, insan

dikkatini toplamaya gayret etmelidir. Bu sûre âhirette hesap vermeye inanmanın başlıca iki alameti olarak namazı gereğince yerine getirme ve toplumsal yardımlaşmayı gerçekleştirme üzerinde yoğunlaşmaktadır.

KOMŞULUK HAKLARIYLA İLGİLİ HADİSLER

1. Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Hz. Cebrail bana komşu hakkında o kadar aralıksız tavsiyede bulundu ki, komşuyu komşuya varis kılacağını zannettim."

Buhari, Edeb 28; Müslim, Birr 140.

2. Amr İbn Şu'ayb babası ve dedesinden (r.a.) naklen anlatıyor: "İbn Ömer (r.a.) için bir koç kesildi. İbn Ömer, ailesine: "Ondan yahudi komşunuza hediye ettiniz mi?" diye sordu. "Hayır!" cevabını alınca: "Bundan ona da gönderin. Zira ben Resûlüllah (s.a.s.)'ın: "Cebrail bana komşu hakkında o kadar aralıksız tavsiyede bulundu ki, komşuyu vâris kılacağını zannettim" dediğini işittim" buyurdu.

Ebu Davud, Edeb 132; Tirmizi, Birr 28.

3. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Komşusu, zararlarından emin olmayan kimse cennete giremez."

Buhari, Edeb 29; Müslim, İman 73.

4. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Kim Allah'a ve ahirete inanıyorsa misafirine ikram etsin. Kim Allah'a ve ahirete inanıyorsa komşusuna ihsanda (iyilikte) bulunsun. Kim Allah'a ve ahirete inanıyorsa hayır söylesin veya sükût etsin."

Buhari, Edeb 31, 85, Nikah 80, Rikak 23; Müslim, İman 74.

5. Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: "(Bir gün), ey Allah'ın Resûlü! dedim, iki komşum var, hangisine (öncelikle) hediyede bulunayım?" "Sana kapı itibarıyla hangisi yakınsa ona!" cevabını verdi."

Buhari, Edeb 32, Şüf'a 3, Hibe 16; Ebu Davud, Edeb 132.

6. Buhari ve Müslim'in Ebu Hureyre (r.a.)'tan yaptığı bir diğer rivayette şöyle denmiştir: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdu ki: "Komşu kadın, komşu kadından gelen koyun paçasını bile küçük görmesin."

Buhari, Edeb 30, Hibe 1; Müslim, Zekat 90.

7. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Sizden kimse, duvarına, komşusunun kiriş saplamasına mani olmasın."

Ebu Hureyre'den hadisi rivayet eden zat der ki: "Ebu Hureyre (r.a.), sonra şunu ilave etti: "Görüyorum ki, bunu hoş karşılamadınız. Allah'a yemin olsun, onu omuzlarınız arasına uzatırım.

Buhari, Mezalim 20; Müslim, Müsakat 36.

8. Semüre İbn Cündüb (r.a.) anlatıyor: "Ensâr'dan bir zâtın bahçesinde benim bodur bir hurma ağacım vardı. O zât ailesiyle beraberdi. Semüre, kendi ağacına gitmek üzere bahçeye girerdi. Bu girişten bahçe sâhibi rahatsız oluyordu. Kendisine o ağacı (bir başka yerdeki ağaçla) değiştirmeyi taleb etti. Ama Semüre kabul etmedi. Bunun üzerine Ensari (r.a.) Resûlüllah (s.a.s.)'a gelip durumu anlattı. Resûlüllah (s.a.s.) Semüre'ye o ağacı satmasını taleb etti; fakat o kabul etmedi. Bu sefer (bir başka yerdeki ağaçla)

değiştirmeyi teklif etti, o bunu da kabul etmedi. Resûlüllah: “Ağacı ona bağışla!” dedi ve buna rağbet etmesi için “şöyle şöyle ecir var!” buyurdu. Semüre yine, kabul etmedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.s.):

“Sen muzır birisin!” dedi. Sonra Ensari zâta dönüp:

“Git, onun hurmasını sök!” buyurdu.”

Ebu Dâvud, Akdiye 31.

9. Ebu Sırma (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: Kim (bir müslümana) zarar verirse Allah da ona zarar verir. Kim de (bir müslüman) ile, anlaşmazlığa, düşmanlığa girerse Allah da onunla husumete girer.”

Ebu Dâvud, Akdiye 31; Tirmizi, Birr 27.

Komşuyla Küsmeme

10. Ebu Eyyüb radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Bir müslümana, kardeşine üç günden fazla küsmesi helal değildir. Yani, bunlar karşılaşırlar da her biri diğerinden yüz çevirir. Bu ikisinden hayırlı olanı, birinci olarak selâm verendir.”

Buhari, Edeb 62, İsti'zân 9; Müslim, Birr 25.

11. Ebu Hureyre radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Bir mü'minin diğer bir mü'mine üç günden fazla küsmesi helâl olmaz. Üzerinden üç gün geçince, ona kavuşup selâm versin. Eğer o selâma mukabele ederse ecirde her ikisi de ortaktır. Mukabele etmezse günah onda kalmıştır.”

Bir diğer rivâyette şöyle buyrulmuştur: Kim üç günden fazla küs kalır ve ölürse cehenneme girer.”

Ebu Dâvud, Edeb 55.

12. Ebu Hırâş es-Sülemi radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalatu vesselâm buyurdular ki: “Kim kardeşine bir yıl küserse, bu tıpkı kanını dökmek gibidir.”

Ebu Dâvud, Edeb 55.

13. Ebu Hureyre radıyallahu anh anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Ameller her perşembe ve pazartesi günü arzedilir. Aziz ve Celil olan Allah o gün, Allah'a hiçbir şirk koşmayan kulun günahını affeder. Bundan sâdece kardeşiyle arasında düşmanlık olanı istisna eder, (onu affetmez) ve der ki: “Bu ikisini barışıncaya kadar terkedin.”

Müslim, Birr 36; Muvatta, Hüsnü'l- Hulk 17.

51. YEMEK YEME ÂDÂBI

İsraftan Sakınma

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفاً أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهاً وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلاَ تُسْرِفُوا إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Asmalı-asmasız bağ ve bahçeleri, mahsûlleri, çeşit çeşit hurma ve ekinleri, birbirine şekil ve renk yönünden benzer, tat bakımından benzemez tarzda yaratıp yetiştiren hep O'dur. Her biri mahsul verince ürününden yeyin, devşirildiği gün hakkını (öşrünü) da verin, israf etmeyin, çünkü O müsrifleri sevmez." (En'âm 6/141)

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلاَ تُسْرِفُوا إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Ey Âdem'in evlatları! Her namaz vaktinde mescide giderken, süsünüz olan elbisenizi giyinin. Yiyin, için fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri asla sevmez." (A'raf 7/31)

Yemek İçin Bir Araya Gelme

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا جَمِيعاً أَوْ أَشْتَاتاً فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتاً فَسَلِّمُوا عَلَى أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِندِ اللهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُون

"İster toplu, ister ayrı ayrı yemenizde de sakınca yoktur. Evlerinize girdiğiniz zaman Allah katından kutlu, feyizli ve bereketli bir iyi dilek temennisi olarak birbirinize selam verin. İşte Allah size âyetlerini böylece açıklıyor. Umulur ki düşünüp hikmetini anlarsınız." (Nûr 24/61)

Aç Olan Birinin Yemekteki Hakkı

إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ وَلاَ يَسْتَثْنُونَ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِن رَبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ فَتَنَادَوا مُصْبِحِينَ أَنِ اغْدُوا عَلَى حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَارِمِينَ فَانطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ أَن لاَ يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُم مِسْكِينٌ وَغَدَوْا عَلَى حَرْدٍ قَادِرِينَ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُل لَكُمْ لَوْلاَ تُسَبِّحُونَ قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلاَوَمُونَ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ عَسَى رَبُّنَا أَن يُبْدِلَنَا خَيْراً مِنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Biz tıpkı o bahçe sahiplerini sınadığımız gibi, bunları da sınadık. Onlar sabah erken mahsulü devşireceklerini yeminle pekiştirip kesin söylemiş, (inşaallah dememiş), Allah'ın iznine bağlamamışlardı. Ayrıca fakirlerin payını düşünmemişlerdi. Fakat onlar henüz uykuda iken, Rabbin tarafından gönderilen bir afet bahçeyi kapladı. Bahçe sabahleyin siyah kül haline geliverdi. Onlarsa olup bitenden habersiz, neşeli neşeli birbirlerine seslendiler: "Haydi, mâdem devşireceksiniz, çabuk ekininizin başına!" Hemen yola koyuldular. Bir taraftan da aralarında şöyle fiskos ediyorlardı: "Sakın, bugün yanımıza fakir fukara gelmesin, onların bahçeye girmelerine hiç imkân vermeyin!" Yoksul-

ları engelleme azmi içinde ilerlediler. Bahçeyi görünce: apışıp kaldılar. "Galiba yolu şaşırdık, yanlış yere geldik!" dediler. Çok geçmeden işi anlayınca: "Hayır!" dediler, "Doğrusu felakete uğramışız!" En insaflıları ise: "Ben size Allah'ı zikretmenizi söylememiş miydim!" dedi. Bunun üzerine "Sübhansın ya Rabbenâ, her türlü noksandan uzaksın! Doğrusu biz kendimize zulmetmişiz!" deyip, birbirlerini kınamaya başladılar. "Yazıklar olsun bize, ne azgın kimselermişiz!" Olur ki Rabbimiz bize onun yerine daha hayırlısını verir. Biz Rabbimizin rahmetini arzu ediyor, O'na dönüyoruz." Azap böyledir işte! Âhiretteki azap ise daha müthiştir. Keşke bunu bir bilselerdi!" (Kalem 68/17-33)

فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ الْمُجْرِمِينَ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ قَالُوا لَمْ
نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ

"Onlar mutlaka cennetlerde mücrimlerin hallerini hatırlarını soracaklar: "Neydi bu cehenneme sizi sürükleyen?" Onlar şöyle cevap verecekler: "Biz namaz kılanlardan değildik." "Fakirleri doyurmaz, onların ihtiyaçlarıyla ilgilenmezdik." (Müddessir 74/40-44)

عَيْناً يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيراً يُوفُونَ بِالنَّذْرِ
وَيَخَافُونَ يَوْماً كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيراً وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ
مِسْكِيناً وَيَتِيماً وَأَسِيراً إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللهِ لاَ نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاءً
وَلاَ شُكُوراً

"Bu, Allah'ın has kullarının içip, istedikleri yere akıttıkları bir kaynaktır. Bu kullar, dünya hayatında iken sözlerinde durur, adadıkları şeyi yerine getirir ve felaketi bütün ufukları tutan kıyamet gününden endişe ederlerdi."

Adağı yerine getirme kişinin;

a- Kendisine farz olan şeyleri yapması

b- Söz verdiği şeyleri yapması

c- Kendi üzerine vacip kıldığı şeyleri yapması mânalarına gelebilir.

“Kendileri de ihtiyaç duydukları halde yiyeceklerini, sırf Allah’ın rızasına ermek için fakire, yetime ve esire ikram ederler. Ve derler ki: “Biz size sırf Allah rızası için ikram ediyoruz, yoksa sizden karşılık istemediğimiz gibi bir teşekkür bile beklemiyoruz.” (İnsan 76/6-9)

كَلاَّ بَل لاَ تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ وَلاَ تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ
وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلاً لَمّاً وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبّاً جَمّاً

“Hayır! Siz Allah’tan hep ikramı devam ettirmesini istersiniz ama, yetime değer vermezsiniz! Muhtaçları doyurmaya teşvik etmezsiniz. Mirasları helâl haram demeden ne gelse yersiniz. Mal mülk sevgisi ise bütün benliğinizi kaplamış!” (Fecr 89/17-20)

Yemek seçme

وَفِي الأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ
صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَى
بَعْضٍ فِي الأُكُلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

“Dünyada birbirine komşu parçalar, üzüm bağları, ekinler, dallı veya dalsız hurma ağaçları vardır ki hepsi aynı su ile sulanmaktadır. Bununla beraber yemede biz onların bazısını bazısından daha üstün, daha kaliteli kılarız. Elbette bunlarda aklını kullanan kimseler için alacak nice dersler, nice ibretler vardır.” (Ra’d 13/4)

وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْماً أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَاماً فَلْيَأْتِكُم بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلاَ يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَداً

"İşte, onları nasıl uyuttuysak öylece de uyandırdık. Derken aralarında konuşmaya başladılar. Birisi: "Ne kadar uykuda kaldınız?" diye sorunca bazıları: "Bir gün, belki bir günden de az!" diye cevap verdiler. Diğerleri de: "Uykuda ne kadar kaldığınızı tam tamına ancak Rabbiniz bilir" dediler. "Siz onu bırakın da, açlığımızı gidermeye bakalım. Şu akçeyi verip içinizden birini şehre gönderin de baksın hangi yiyecek daha hoş ve helâl ise ondan size azık tedarik etsin." "Bir de gayet nazik ve tedbirli davransın, varlığınızı ve bulunduğunuz yeri sakın hiç kimseye hissettirmesin." (Kehf 18/19)

Yemekten sonra ayrılma

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلاَّ أَن يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانتَشِرُوا وَلاَ مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنكُمْ وَاللهُ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ

"Ey iman edenler! Yemeğe izin verilmeksizin, vaktine de bakmaksızın, Peygamberin evine girmeyiniz. Fakat dâvet edildiğinizde girin. Yemeği yiyince hemen dağılın, yemekten sonra sohbete dalmayın. Çünkü bu hareketiniz Peygamberi rahatsız ediyor, lâkin utandığından, size karşı bir şey söylemiyordu. Oysa Allah, gerçeği açıklamaktan çekinmez." (Ahzâb 33/53)

YEMEK ÂDÂBIYLA İLGİLİ HADİSLER

Sol Elle Yememek ve Önünden yemek

1. İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Sizden kimse sakın sol eliyle yiyip içmesin. Çünkü şeytan soluyla yer içer."

Müslim, Eşribe 106; Muvatta, Sıfatu'n-Nebi 5; Ebu Davud, Et'ime 20.

2. Seleme İbnu'l-Ekva' (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.)'in yanında bir adam sol eliyle yemek yemişti. "Sağınla ye!" ferman buyurdu.. Adam: "Yiyemiyorum!" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (s.a.s.): "Yiyemez ol! Onu böyle demeye kibri sevketti!" buyurdular. Bundan sonra elini ağzına kaldıramadı."

Müslim, Eşribe 107.

3. Ömer b. Ebi Seleme (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.)'in terbiyesinde bir çocuktum. Yemekte elim, tabağın her tarafında dolaşıyordu. Resûlüllah (s.a.s.) bana ikazda bulundu: "Evlat! Allah'ın ismini an, sağınla ye, önünden ye!" Bundan sonra hep böyle yedim."

Buhari, Et'ime 2, 3, Müslim, Eşribe 108.

4. Abdullah b. İkrâş b. Züeyb babasından naklediyor: "Kavmim Beni Mürre b. Abid, benimle mallarının sadakasını Resûlüllah (s.a.s.)'e gönderdi. Medine'ye gelince O'nu (s.a.s.) Muhacir ve Ensâr'ın arasında oturmuş buldum. Elimden tutup beni Ümmü Seleme (r.a.)a'nın evine götürdü. Varınca: "Yiyecek bir şey var mı?" diye sordu. Bize, içerisinde bolca tirid ve (kuşbaşı) et parçaları olan bir tepsi getirildi. Ondan yemek için yanaştık. Ben elimle kabın her tarafını yokladım. Resûlüllah (s.a.s.) önünden yedi. (Bir

ara) sol eliyle sağ elimden tuttu ve: “Ey İkrâş! bir yerden ye. Çünkü (kabın içindeki yemek) tek bir yemektir. (Her taraf birdir)” buyurdu. Sonra bize, içerisinde taze ve kuru çeşitli hurmalar bulunan bir tabak getirildi. Bu sefer önümden yemeye başladım. Resûlüllah (s.a.s.)’in eli ise, tabağın her tarafında dolaşıyordu. Bana da: “Ey İkrâş! Dilediğin yerinden (alıp) ye. Çünkü (tabağın içendekilerin hepsi) aynı çeşit değil” buyurdu.”

Tirmizi, Et’ime 41; İbnu Mace, Et’ime 11.

5. İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Bereket yemeğin ortasına iner. Öyleyse kenarlardan yiyin, ortadan yemeyin.”

Tirmizi, Et’ime 12; Ebu Davud, Et’ime 18.

6. Ebu Cuhayfe (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Ben dayanarak yemem.”

Buhari, Et’ime 13; Tirmizi, Et’ime 28.

El ve Ağzın yıkanması

7. Selmân (r.a.) anlatıyor: “Tevrat’ta okudum; “Yemeğin bereketi, yemekten sonra (el ve ağzı) yıkamadadır” diyordu. Bunu Resûlüllah (s.a.s.)’a söyledim: “Yemeğin bereketi yemekten önce ve sonraki yıkamalardadır!” buyurdular.”

Ebu Davud, Et’ime 12; Tirmizi, Et’ime 39.

8. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Şeytan muhakkak ki hassastır, cidden pek hassastır. Kendinizi ondan sakındırın. Kim elinde et kokusu olduğu halde geceler, sonra da kendisine bir fenalık ulaşırsa sakın ha nefsinden başkasını suçlamasın.”

Tirmizi, Et’ime 48; Ebu Davud, Et’ime 54.

Yemeğe Besmeleyle Başlamak

9. Huzeyfe (r.a.) anlatıyor: "Biz Resûlüllah (s.a.s.)'in yanında yemeğe oturunca, Resûlüllah (s.a.s.) yemeye başlamadıkça, kesinlikle elimizi yemeğe götürmezdik. Bir seferinde yine O'nunla yemeğe oturmuştuk. Derken bir cariye (küçük kız çocuğu) geldi, sanki arkasından bir iteni var gibi hemen elini yemeğe soktu. Resûlüllah (s.a.s.) elinden tuttu. Arkadan bir bedevi geldi, sanki onun da arkasından iten biri vardı, alelacele o da elini yemeğe soktu. Allah Resûlü (s.a.s.) onun da elinden tuttu. Ve şunu söyledi:

"Şeytan, üzerine Allah'ın ismi zikredilmeyen yemeği kendine helâl addeder. Nitekim, sayesinde yemeğimizi kendine helal kılmak için bu cariyeyi getirdi. Ben de elinden tuttum. Bunun üzerine şu bedeviyi getirip onunla yemeği kendine helal kılmak istedi, ben onun da elinden tuttum. Nefsim elinde olan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun şeytanın eli o ikisinin eliyle birlikte avucumdadır." "Resûlullah (s.a.s.), bunları söyledikten sonra besmele çekip yemeye başladı."

Müslim, Eşribe 102; Ebu Davud, Et'ime 16.

10. Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Sizden kim bir şey yerse "Bismillah (Allah'ın adıyla)" desin. Bidayette söylemeyi unutmuşsa, sonunda şöyle söylesin: "Bismillahi fi evvelihi ve âhirihi (başında da sonunda da Bismillah)."

Ebu Davud, Et'ime 16; Tirmizi, Et'ime 47.

11. Hz. Aişe demiştir ki: "Resûlullah (s.a.s.), ashabından altı kişi içerisinde yemek yiyordu. Derken bir bedevi geldi. (Besmele çekmeksizin) iki lokmada yutuverdi. Resûlullah

(s.a.s.): “Eğer bu adam besmele çekseydi yemek hepinize yeterdi! buyurdu.”

Tirmizi, Et’ime 47.

12. Vahşi b. Harb el-Habeşi anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.)’in ashabı dediler ki: “Ey Allah’ın Resûlü! Biz yiyoruz, ancak bir türlü doymuyoruz (ne yapalım)?” Bunun üzerine, Resûlullah (s.a.s.): “Ayrı ayrı yemekte olmayasınız?” diye sordu. “Evet” dediler. Resûlullah da: “Öyleyse yemeğinizde toplanın (bir sofra kurarak hep beraber yiyin), yemeğe Allah’ın ismini zikrederek (Bismillahirrahmanirrahim diyerek) başlayın. Böyle yaparsanız yemeğiniz, hakkınızda mübarek kılınır.”

Ebu Davud, Et’ime 15; İbn Mace, Et’ime 17.

13. Ümeyye b. Mahşiyy (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) otururken bir adam besmele çekmeden yemek yiyordu. Yemeğini yemiş, geriye tek lokması kalmıştı. Onu ağzına kaldırırken: “Bismillahi evvelehu ve ahirehu” dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) güldü ve:

“Şeytan onunla birlikte yemeye devam etti. Ne zaman ki Allah’ın ismini zikretti, karnındakileri hep kustu!” buyurdu.”

Ebu Davud, Et’ime 16.

14. Hz. Cabir (r.a.) anlatıyor. “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kişi evine döndüğü zaman içeri girerken ve yemek yerken Allah’ın adını zikrederse, şeytan (yardımcılarına): “Size burada gecelemek de yok akşam yemeği de yok!” der. Ama kişi, eve girerken Allah’ı zikreder fakat akşam yemeğini yerken zikretmezse, şeytan (yardımcılarına): “Akşam yemeğine kavuştunuz ama burada gecelemeniz mümkün değil!” der. Adam eve girerken ve yemeğe

başlarken “Bismillah!” diyerek Allah’ı zikretmezse, şeytan (yardımcılarına): “Yemeğe de yetiştiniz, yatmaya da!” der.”

Müslim, Eşribe 103; Ebu Davud, Et’ime 16.

Aşırı Yememe

15. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) kâfir bir misafir ağırlamıştı. Derhal onun için bir keçinin sağılmasını emretti. Keçi sağıldı. Kâfir sütünü içti. Sonra diğer bir keçinin daha sağılmasını emretti. (Adam doymadı). Bu sûretle tam yedi keçinin sütünü içti. Adam yatıp, sabah olunca Müslüman oldu. Resûlullah (s.a.s.) bir keçi sağılmasını emretti. Sütünü adam içti, sonra ikinci bir başka keçi daha sağıldı. Fakat bunun sütünü tamamen içemedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.s.): “Mü’min bir mideye içer, kâfir ise yedi mideye içer” buyurdular.”

Buhari, Et’ime 12; Müslim, Eşribe 186.

16. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “ Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “İki kişinin yiyeceği üç kişiye de yeter. Üç kişinin yiyeceği de dört kişiye yeter.”

Buhari, Et’ime 11; Müslim, Eşribe 178.

17. Müslim ve Tirmizi’de gelen bir diğer rivayet Cabir’den olup şöyledir: “İki kişilik yiyecek dört kişiye de yeter, dört kişilik yemek sekiz kişiye de yeter.”

Müslim, Eşribe 179; Tirmizi, Et’ime 21.

18. İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: “(Bir zat) Resûlüllah (s.a.s.)’in yanında geğirdi, ona: “Geğirtini bizden uzak tut. Zira, dünyada insanların en çok doymuş olanları, Kıyamet günü en çok aç kalacak olanlardır” buyurdular.”

Tirmizi, Kıyamet 38; İbn Mace, Et’ime 50.

19. Mikdam İbn Ma'dikerib (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Ademoğlu, mideden daha şerli bir kap doldurmaz. Ademoğluna belini doğrultacak birkaç lokmacık yeterlidir. Ancak (nefsinin galebesiyle) illa da (mideyi doldurma işini) yapacaksa bari onu üçe ayırsın: Üçte birini yemeğe, üçte birini suya, üçte birini de nefesine (tahsis etsin, üçte birden fazlasına yemek koymasın)."

Tirmizi, Zühd 47; İbn Mace, Et'ime 50.

Davette Yenilen yemek

20. İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Davet edildiğiniz zaman bu davete icabet edin." (Nafi der ki:) "İbn Ömer, oruçlu bile olsa, düğün ve diğer davetlere mutlaka icabet ederdi."

21. Ebu Davud'un diğer bir rivayetinde: "Kim davet edildiği halde icabet etmezse, Allah ve Resûlüne isyan etmiş olur. Kim de, davetsiz olarak bir sofraya oturursa, hırsız olarak girer. Yağmacı olarak çıkar" denilmiştir.

Buhari, Nikah 71; Müslim, Nikah 103; Tirmizi, Nikah 11; Ebu Davud, Et'ime 1.

22. Humeyd b. Abdirrahman el-Hımyeri'nin ashabından bir kimseden naklettiğine göre, Resûlüllah (s.a.s.) şöyle buyurmuşlardır: "İki kişi birden davet ederse kapı itibariyle hangisi yakınsa ona icabet et. Çünkü kapısı daha yakın olan komşulukta daha yakındır. Bunlardan biri önce davet etmiş ise, önce davranana icabet et!"

Ebu Davud, Et'ime 9.

23. Ebu Mes'ud El-Ensari (r.a.) anlatıyor: "Ensar'dan Ebu Şu'ayb adında bir zat vardı. Bunun et satışı yapan bir kölesi vardı. (Bir gün) Resûlüllah (s.a.s.)'i gördü ve yüzün-

den acıkmış olduğunu anladı. Kölesine: “Bize beş kişilik yemek hazırla! Ben Resûlüllah (s.a.s.)’i de beşin beşincisi olarak davet ettim. Onları bir kişi daha takib etti. Kapıya geldiklerinde Resûlüllah (s.a.s.) (ev sahibine): “Bize bu da uydu, istersen ona da izin ver, istersen dönsün!” buyurdular. Adam: “Ey Allah’ın Resûlü, ona da izin veriyorum!” dedi.”

Buhari, Et’ime 57, 34, Buyu’ 21, Mezalim 14; Müslim, Eşribe 138.

24. Enes (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.)’ın İran’lı bir komşusu vardı, güzel et yemeği yapardı. (Bir gün) Resûlüllah (s.a.s.) için yemek hazırladı. Sonra davet etmeye geldi. Resûlüllah (s.a.s.) Aişe’yi göstererek: “Şunun için de davet var mı?” diye sordu. Adam: “Hayır!” deyince, (s.a.s.) de: “Hayır, (davetinizi kabul etmiyorum)!” cevabını verdi. Adam dönüp, davetini tekrarladı. Resûlüllah da: “Ya şu?” diye Hz. Aişe için de izin istedi. Adam: “Hayır!” dedi. Resûlüllah da: “Hayır!” cevabını verdi. Sonra adam tekrar davet etmeye geldi. Resûlüllah da: “Ya şu!” diye ısrar etti. Adam bu sefer; “Evet (o da davetli)!” dedi. (Resûlüllah ve Hz. Aişe) ikisi birlikte kalkıp birbirleriyle şakalaşarak davet sahibinin evine geldiler.”

Müslim, Eşribe 139; Nesai, Talak 23.

Düğün yemeği (Velime)

25. Enes (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) Abdurrahman b. Avf (r.a.)’ın elbisesinde bir sarılık görmüş idi. “Hayrola, bu da ne?” diye sordu. Abdurrahman: “Bir kadınla, bir nevat ağırlığında mehir ödeyerek, evlendim!” açıklamasını yaptı. Resûlüllah (s.a.s.): “Allah (evliliği) sana mübarek etsin, ancak bir koyunla da olsa bir ziyafet ver!”

buyurdular."

Buhari, Nikah 68, 69; Müslim, Nikah 87.

26. Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) Zeyneb Bintu'l-Cahş'ın düğününde verdiği ziyafeti, diğer zevcelerinin hiç birinin düğününde vermemiştir. Bu düğünde bir koyun kesti."

Buhari, Nikah 68, 69; Müslim, Nikah 87.

Bir rivayette şöyle der: "(Zeyneb'in düğününe gelenlere doyarak sofrayı) terketmelerine kadar ekmek ve et yedirdi."

27. Enes demiştir ki: "Safiyye Bintu Huyeyy'in nikahında Resûlullah (s.a.s.) sevik ve hurma ile ziyafet verdi."

Ebu Davud, Et'ime 2; Tirmizi, Nikah 10.

28. İbn Mes'ud (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Düğün yemeği, düğünün birinci günü haktır, ikinci günü sünnettir, üçüncü günü desinler içindir. Kim desinler için iş yaparsa Allah da ona göre muamele yapar."

Tirmizi, Nikah 10.

29. A'rac, Ebu Hureyre (r.a.)'tan naklen anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) diyordu ki: "En şerli yemek, sadece zenginlerin çağrılıp fakirlerin çağrılmadığı yemektir. Kim de davete icabet etmez, yemeğe gelmezse, Allah ve Resûlüne asi olmuştur."

Bir diğer rivayette: "(Yemeğin kötüsü) gelene verilmeyen, ona gelmeyeceklerin davet edildiği yemektir" denilmiştir.

Buhari, Nikah 72; Müslim, Nikah 107-110.

30. Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular

ki: "Bir avuç çürük hurma ile de olsa akşam yemeği yeyin. Zira akşam yemeğinin terki ihtiyarlık sebebidir."

Tirmizi, Et'ime 46.

31. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) hiçbir vakit herhangi bir yemeğe laf etmedi, iştah duyduğu bir yemekse yerdi, hoşuna gitmeyen bir yemekse terkederdi. (yemezdi)."

Buhari, Et'ime 21; Menakıb 23; Müslim, Eşribe 187.

52. YARDIMLAŞMA

Ana-Baba ve Diğer İnsanlara Yardım

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لاَ تَعْبُدُونَ إِلاَّ اللهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْناً وَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِنكُمْ وَأَنتُم مُعْرِضُونَ

"Bir vakit İsrailoğullarından söz alıp: "Allah'tan başkasına ibadet etmeyin. Anneye babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara güzel muamele edin, insanlara tatlı söz söyleyin, namazı hakkıyla eda edin, zekâtı verin" demiştik. Sonra pek azınız hariç, sözünüzden döndünüz. Hâla da yüz çevirmektesiniz." (Bakara 2/83)

Güzel İşlerde Yardımlaşma

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُحِلُّوا شَعَآئِرَ اللهِ وَلاَ الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلاَ الْهَدْيَ وَلاَ الْقَلاَئِدَ وَلاَ آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَاناً وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُوا عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"Ey iman edenler! Ne Allah'ın şeairine, ne şehr-i harama, ne Kâbe'ye hediye olarak gönderilen kurbanlık hayvanlara, hele hele gerdanlık takılı kurbanlıklara, ne de

Rabbinin lütfunu, ihsan edeceği kazancı ve O'nun rızasını arzulayarak Beyt-i Haram'a yönelenlere sakın hürmetsizlik etmeyin! İhramdan çıkınca isterseniz avlanın. Sizin Mescid-i Haram'ı ziyaretinizi engellediler diye birtakım kimselere karşı beslediğiniz kin ve öfke, sakın sizin onlara saldırmanıza yol açmasın. Siz iyilik etmek, fenalıktan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın, günah işlemek ve başkasına saldırmak hususunda birbirinizi desteklemeyin. Allah'a karşı gelmekten sakının! Çünkü Allah'ın cezası çok şiddetlidir." (Mâide 5/2)

İyiliklere Teşvikle Yardım

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ
اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَـئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

"Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileri, yardımcılarıdır. Onlar iyilikleri teşvik edip kötülükleri menederler. Namazı hakkıyla yerine getirir, zekâtı verir, Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte onları Allah geniş rahmetine mazhar edecektir. Çünkü Allah azîzdir, hakîmdir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir)." (Tevbe 9/71)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ
وَالَّذِينَ آوَوا وَنَصَرُوا أُولَـئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِن وَلاَيَتِهِم مِن شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنِ
اسْتَنصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلاَّ عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم
مِيثَاقٌ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ وَالَّذينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ
بَعْضٍ إِلاَّ تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا

“İman edip Allah yolunda hicret edenler, mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenlerle onları barındıran ve onlara yardım eden Ensar var ya, işte bunlar birbirlerinin velileridir (malda da birbirlerinin vârisidirler). İman edip de hicret etmeyenlere gelince, onlar hicret etmedikçe, sizin için mirasda onlara hiçbir velayet yoktur. Bununla beraber eğer din hususunda sizden yardım isterlerse sizinle aralarında sözleşme bulunan bir topluluk aleyhine olmamak şartıyla, onlara yardım etmeniz gerekir. Allah bütün yaptıklarınızı görmektedir.”

> Müminlerin Medine’ye 622’de hicret etmelerinin hemen akabinde, Muhacirlerle Ensar arasında Hz. Peygamber (a.s.) kardeşleştirme (muahat) gerçekleştirmişti. Birbirlerine vâris oluyorlardı. Bazı tefsirlere göre, daha sonra indirilen 75. âyet bu kardeşliğin, mirasla ilgili hükümlerini kaldırarak bundan böyle müminler arasında mirasın, yalnız akrabalar arasında geçerli olacağını bildirmektedir.

“Dini inkâr edenler de birbirlerinin velileridir. Eğer siz bunu yapmazsanız, birbirinize yardımcı olmazsanız, dünyada bir fitne kopar, müthiş bir bozukluk, bir fesat ortaya çıkar. İman edip hicret edenler, Allah yolunda cihad edenlerle onlara kucak açıp yardım eden Ensar var ya, işte gerçek müminler bunlardır. Bunlara bir mağfiret, pek değerli bir nasip vardır. Bunlardan sonra iman edip hicret edenler, sizinle beraber cihad edenler var ya, işte onlar da siz-

dendir. Allah'ın hükmüne göre, akrabalık yönünden yakınlıkları olanlar, birbirlerine vâris olmaya daha lâyıktırlar. Muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla bilir." (Enfâl 8/72-75)

YARDIMLAŞMA İLE İLGİLİ HADİSLER

1. İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu tehlikede yalnız bırakmaz. Kim, kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Kim bir müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa, Allah da o sebeple onu Kıyamet gününün sıkıntısından kurtarır. Kim bir müslümanı örterse, Allah da onu Kıyamet günü örter."

Ebu Davud, Edeb 46; Tirmizi, Hudud 3.

Rezin bir rivayette şunu ilave etti: "Kim, hakkı sübut buluncaya kadar mazlumla birlikte olursa, ayakların kaydığı günde Allah onun ayağını Sırat'ta sabit kılar."

2. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Kim bir mü'minin dünyevi kederlerinden birini giderirse, Allah da onun Kıyamet günü kederlerinden birini giderir. Kim bir fakire kolaylık gösterirse, Allah da ona dünyada ve ahirette kolaylık gösterir. Kim bir müslümanın bir ayıbını örterse, Allah da onu dünya ve ahirette örter. Kişi kardeşinin yardımında olduğu müddetçe, Allah da onun yardımındadır. Kim ilim aramak düşüncesiyle bir yola düşerse, Allah onun cennete olan yolunu kolaylaştırır. Bir gurup, Allah'ın kitabını okumak ve aralarında tedris etmek üzere Allah'ın evlerinden birinde toplanırsa, üzerlerine mutlaka sekine iner ve onları rahmet kaplar, melekler onları sarar. Allah da onları yanında bu-

lunan mukarreb meleklere anar. Bir kimseyi ameli yavaşlatırsa, nesebi hızlandıramaz.”

Müslim, Zikr 38; Ebu Davud, Edeb 68; Tirmizi, Hudud 3.

3. Yine Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah buyurdular ki: “Din nasihatten (hayırhahlıktan) ibarettir!” Yanındakiler sordu: “Kimin için ey Allah’ın Resûlü?” “Allah için, kitabı için, Resûlü için, müslümanların imamları ve hepsi için! Müslüman müslümanın kerdeşidir. Ona yardımını kesmez, ona yalan söylemez, ona zulmetmez. Herbiriniz, kardeşinin ayinesidir, onda bir rahatsızlık görürse bunu ondan izale etsin.”

Müslim, İman 95; Tirmizi, Birr 17.

4. Asım el-Ahvel merhum anlatıyor: “Enes (r.a.)’a: “Sana Resûlüllah (s.a.s.)’ın: “İslâm’da dayanışma akdi (hılf) yoktur!” dediği ulaştı mı?” diye sordum. Şu cevabı verdi: “Kureyşle Ensar arasında, benim evimde dayanışma antlaşması yaptı.”

Buhari, Edeb 67, Kefalet 2, İ’tisam 16; Müslim, Fedailu’s-Sahabe 204.

Ebu Davud’un rivayetinde: “Resûlüllah, bizim evde Ensarla Muhacir arasında iki veya üç kere dayanışma akdi yaptı” şeklindedir.

5. Enes (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kardeşine zalim de olsa mazlum da olsa yardım et.” “Mazlumsa yardım ederim, zalime nasıl yardım ederim?” diye sorulmuştu. “Onu zulümden alıkoyarsan, bu da ona yardımdır” buyurdu.”

Buhari, Mezalim 4, İkrah 7; Tirmizi, Fiten 68.

6. Ebu'd-Derda (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.): "Kim kardeşinin ırzını müdafaa ederse, Kıyamet günü Allah, onun yüzünden ateşi geri çevirir."

Tirmizi, Birr 20.

7. Ebu Musa (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.), bir ihtiyaç talep eden kimse gelince arkadaşlarına yönelir ve: "Şefaat edin, ecir kazanın! Allah da Resûlünün diliyle dilediğine hükmetsin!" derdi."

Buhari, Edeb 37, Salat 88, Mezalim 5; Müslim, Birr 145; Ebu Davud, Edeb 126.

8. Yine Ebu Musa (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Şu hususlar da Allah'ı büyüklemenin birer şubesidir:

-Bir müslüman yaşlıya ikramda bulunmak.

-İçindekiyle amel hususunda ölçüyü aşmayan ve ondan uzaklaşmayan Kur'an hamiline (hafızına) ikramda bulunmak.

-Adil olan iktidar sahibine ikram."

Ebu Davud, Edeb 23.

9. Enes (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki:

"Bir genç, ihtiyar bir kimseye yaşı sebebiyle ikramda bulunursa, Allah yaşlılığında ona ikram edecek kimseleri mutlaka takdir eder."

Tirmizi, Birr 75.

10. Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Küçüklerimize merhamet, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değil-

dir." Bir rivayette şu ziyade gelmiştir: "...Ma'rufu emretmeyen, münkerden nehyetmeyen (de bizden değildir)."

Tirmizi, Birr 15.

11. Hz. Aişe (r.a.)a'nın anlattığına göre, "Kendisine bir dilenci uğramıştır, o da bir parça ekmek vermiştir. (Bir müddet sonra) üstü başı düzgün, kıyafeti yerinde bir dilenci daha uğramıştır. Hz. Aişe onu oturtup yemek yedirmiştir. Kendisine bunun sebebi sorulunca şu açıklamayı yapmıştır: "Resûlüllah (s.a.s.): "İnsanlara mevkilerine göre ikramda bulunun" buyurmuştu."

Ebu Davud, Edeb 23.

53. İNSANLARIN ARASINI DÜZELTME

فَمَنْ خَـافَ مِن مُوصٍ جَنَفاً أَوْ إِثْماً فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلاَ إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ
اللّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Vasiyet edenin hataya düşüp haksızlığa kaymasından veya günaha girmesinden endişe edip ilgililerin arasını bulan kimse, hiçbir vebale girmez. Allah çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur." (Bakara 2/182)

وَلاَ تَجْعَلُوا اللّهَ عُرْضَةً لِّأَيْمَانِكُمْ أَن تَبَرُّوا وَتَتَّقُواْ وَتُصْلِحُوا بَيْنَ
النَّاسِ وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Bir de Allah adına yemin ederek, iyilik etmeye, günahlardan uzak durmaya ve insanların arasını düzeltmeye O'nun adını engel yapmayın. Allah hakkıyla işitir ve bilir." (Bakara 2/224)

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَماً مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَماً مِنْ أَهْلِهَا إِن
يُرِيدَا إِصْلاَحاً يُوَفِّقِ اللّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلِيماً خَبِيراً

"Eğer karı kocanın birbirinden ayrılacaklarından endişe ederseniz, o vakit, kendilerine erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf işi düzeltmek isterlerse, Allah onları uyuşmaya muvaffak buyurur. Şüphesiz Allah alîm ve habîrdir (her şeyi bilir, bütün maksatlardan haberdardır)." (Nisâ 4/35)

مَن يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُن لَّـهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَن يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُن لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتاً

"Her kim güzel bir şefaatte bulunursa, o iyilikten kendisine de bir nasip vardır. Kim de kötü bir hususta şefaat ederse, ondan da kendisine bir pay düşer. Allah her şey üzerinde kâdirdir." (Nisâ 4/85)

لاَ خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِن نَجْوَاهُمْ إِلاَّ مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلاَحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتَغَاءَ مَرْضَاتِ اللهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْراً عَظِيماً

"Onların kendi aralarında yaptıkları gizli görüşmelerin, fısıldaşmaların çoğunda hayır yoktur. Bu görüşmelerde hayır olması için onların muhtaçlara yardımı, güzel bir davranışı yahut dargın insanların arasını bulmayı gözetmeleri gerekir. Kim Allah'ın rızasını arzulayarak bunu yaparsa, Biz de ona çok büyük mükâfat veririz." (Nisâ 4/114)

وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلاَثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَى لأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلاَ تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ

"Otuz geceyi ibadetle geçirmesi ve Tevrat'ı almaya hazırlanması için, Mûsa ile sözleşip huzurumuza kabul ettik. Sonra on gece daha ilave ettik. Böylece Rabbinin belirlediği müddet tam kırk gece oldu. Mûsâ, kardeşi Harun'a: "Kavmim içinde benim vekilim ol, onları güzelce yönet ve sakın müfsitlerin yoluna uyma!" dedi." (A'raf 7/142)

İsrailoğulları hürriyetlerine kavuşunca muvahhid topluluğun uyacakları şeriatı bildirmek üzere Cenab-ı Allah Hz. Mûsâ'yı kırk günlüğüne Sina'ya çağırdı. Sina dağının tepesinde bugün, Hz. Mûsâ'nın kırk gün kaldığı söylenen bir mağara bulunur. Kutsal bir ziyaret yeri olan bu mağa-

ra yakınında bir cami, bir kilise, bir de Justinyen zamanında yapılmış bir manastır vardır.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنفَالِ قُلِ الأَنفَالُ لِلّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُواْ اللّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بِيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

"Sana ganimetlerin taksimini soruyorlar. De ki: "Onun taksimi Allah'a ve Resûlüne aittir. Onun için siz gerçek müminler iseniz Allah'a karşı gelmekten sakının, birbirinizle aranızı düzeltin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin." (Enfâl 8/1)

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

"Eğer müminlerden iki topluluk birbirleriyle vuruşursa, onların aralarını bulun. Buna rağmen biri öbürüne saldırırsa, bu saldıran tarafla, Allah'ın emrine dönünceye kadar siz de vuruşun. Döndüğü takdirde aralarını hakkaniyetle düzeltin ve hep âdil olun, çünkü Allah âdil davrananları sever. Müminler sadece kardeştirler. O halde ihtilaf eden kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki O'nun merhametine nail olasınız." (Hucurât 49/9-10)

Bu âyet, dünyanın neresinde olursa olsun müminleri kardeş olarak ilan etmektedir. Ashabdan Cerir b. Abdullah, Hz. Peygamberin, kendisinden şu üç şeyi yapmak üzere biat istediğini bildirir: "Namaz, zekât ve bütün müslümanların hayrını isteme (nasihat)." "Müslümana kötü söz söylemek fâsıklık, onunla savaşmak küfürdür"

(hadis-i şerif). "Müslüman müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez, onu desteğinden mahrum bırakmaz. Bir kimse için müslüman kardeşini hakir görmek kadar büyük bir kötülük yoktur."(hadis-i şerif)

Karı-Koca Arasını Düzeltme

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاء فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلاَ تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوا بَيْنَهُم بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكُمْ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

"Ey kocalar! Eşlerinizi boşayıp da onlar da iddetlerini tamamladıklarında, kendi aralarında meşrû surette anlaşmaları durumunda, kocaları ile tekrar nikâhlanmaları hususunda onlara baskı yapmayın."

İddet bitiminden sonra eşler tekrar nikâhlanmak isterlerse, kadının akrabaları eski kocasına dönmesini engellememelidirler. Ayrıca koca da üçüncü kere boşadığı eşinin iddeti dolduktan sonra başka bir erkekle evlenmesine mani olmamalıdır.

"Sizden Allah'a ve âhiret gününe iman edenlere bununla öğüt verilir. Böyle yapmak, sizin için daha hayırlı, daha nezihtir. Allah bilir, siz bilemezsiniz." (Bakara 2/232)

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَماً مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَماً مِنْ أَهْلِهَا إِن يُرِيدَا إِصْلاَحاً يوَفِّقِ اللهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيماً خَبِيراً

"Eğer karı kocanın birbirinden ayrılacaklarından endişe ederseniz, o vakit, kendilerine erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf işi düzeltmek isterlerse, Allah onları uyuşmaya muvaffak

buyurur. Şüphesiz Allah alîm ve habîrdir (her şeyi bilir, bütün maksatlardan haberdardır).” (Nisâ 4/35)

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزاً أَوْ إِعْرَاضاً فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحاً وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الأَنفُسُ الشُّحَّ وَإِن تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيراً

“Eğer bir kadın kocasının kötü muamelesinden ve kendisinden yüzçevirmesinden endişe ederse, bazı fedakârlıklar göstererek sulh olmak için gayret göstermelerinde mahzur yoktur. Barışma, elbette daha hayırlıdır. Nefisler menfaatlerine düşkün yaratılmıştır. Ey kocalar! Eğer siz iyi davranıp arayı düzeltir, kadınların hakkını çiğnemekten sakınırsanız unutmayın ki Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır (İyi davranışlarınızın karşılığını size fazlasıyla verecektir).” (Nisâ 4/128)

Kur’ân’ın gönderildiği ortamda, bir erkek, hiç bir sorumsuzluk duymaksızın istediği sayıda kadınla evlenebiliyordu. Nisa sûresinin 3. âyeti bunu en fazla dört kadın ile sınırladı. Kadınlara mehir hakkı verdi, mirastan pay ayırdı. Eşler arasında titiz bir adaleti şart koştu. Bazı durumlarda bu eşitliği uygulamak çok zor olmaktadır. Mesela: Kadın kısır ise veya hasta ise bu yüzden de cazibesini yitirmişse veya cinsel birleşme için uygun değilse, erkek ikinci bir eşle evlendiğinde bazı problemler çıkmaktadır. Adil davranması zor diye ilk eşini boşaması çare midir, insafa sığar mı? Yahut olur ki, ikinci evlilikten sonra eşi, kocası ile birleşmek istemez, ama kocasının boşamamasına karşılık bazı haklarından feragat etmeye razı olur. Bu takdirde bu, adalet şartına aykırı sayılır mı? Mesela “barışma elbette daha hayırlıdır” diyerek bazı feragatlarla evliliğin devamını teşvik eder. Menfaatları ve

kaprisleri kontrol etmek gerektiğine işaret eder. Eşlerden her biri de, koca da hadlerini bilmelidirler.

İNSANLARIN ARASINI BULMAYLA İLGİLİ HADİSLER

1. Esmâ Bintu Yezîd (r.anha) anlatıyor: "Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

"Ey insanlar! Pervanenin ateşe atılması gibi sizi yalanın peşine düşmeye sevkeden şey nedir? Halbuki, üç yer hariç yalanın her çeşidi âdemoğluna haramdır: Bu üç yere gelince:

1. Erkeğin, rızasını sağlamak için hanımına yalanı,
2. Harpte söylenecek yalan. Çünkü harp bir hileden ibarettir.
3. İki müslümanın arasında sulhü sağlamak kasdıyla söylenen yalan."

Tirmizi, Birr 26.

2. Ümmü Külsüm Bintu Ukbe (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ı işittim, diyordu ki:

"İki kişinin arasını düzelten, hayır söyleyip, hayır tebliğ eden kimse yalancı değildir."

Buhari, Sulh 2; Müslim, Birr 101; Ebu Davud, Edeb 58.

3. Hz. Aişe (r.a.): "Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden veya kendisinden yüz çevirmesinden korkarsa, bazı fedâkarlıklarla sulh olup aralarını düzeltmelerin de onlar için bir günah yoktur. Sulh ise daha hayırlıdır.." (Nisa 128) ayeti hakkında dedi ki: "Bu âyet, şöyle bir kadın hakkında inmiştir: "Bir erkeğin nikâhı altındadır, ancak erkek onunla beraberliği fazla istememektedir, onu boşayıp bir başka-

sıyla evlenmeyi arzulamaktadır. Ona kadın: “Beni boşama, yanında tut, dilersen bir başkasıyla da evlen. Sen bana infak ve gece ayırma hususunda serbestsin” der. İşte âyette geçen şu meal bu mânayadır: “Bazı fedakârlıklarla sulh olup aralarını düzeltmelerinde onlar için bir günah yoktur. Sulh ise hayırlıdır.”

Buhâri, Sulh 4, Mezâlim 11, Tefsir, Nisâ 23, Nikâh 95; Müslim, Tefsir 14.

Resûlullâh'ın (s.a.s.) İnsanların Arasını Bulması

4. İbnu’z-Zübeyr (r.anhumâ) anlatıyor: “Ensar’dan bir erkek, hurma ağaçlarını suladıkları Harre’nin su arkı yüzünden Zübeyr (ra)’la ihtilafa düşüp Resûlullah’ın huzurunda murâfa’a oldular. Resûlullah (ihtilaflarını dinledikten sonra) Zübeyr’e:

“Ey Zübeyr (önce) sen sula, suyu sonra da komşuna sal!” buyurdular. Ensari bu hükme kızdı ve: “Böyle hükmetmen, o senin halaoğlun olmasındandır!” dedi. Resûlullah (s.a.s.) bu söze çok kızdı, yüzü renk renk oldu ve: “Ey Zübeyr! Önce sen sula, sonra duvara ulaşıncaya kadar da suyu tut!” dedi. Zübeyr dedi ki: “Vallahi öyle zannediyorum ki şu âyet bu hâdise ile ilgili olarak indi.

(Meâlen): “Hayır öyle değil! Rabbine and olsun ki, onlar aralarında kimi oraya kimi buraya çektikleri (kavga ettikleri) şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar” (Nisa 4/65).

Buhari, Şirb 6, 7, 8, Sulh 12, Tefsir, Nisa 12; Müslim, Fezail 129.

5. Sâ'lebe İbn Ebi Mâlik (r.a.) anlatıyor: "Kureyş'ten bir adamın Benî Kureyza'da bir payı vardı. Suyun paylaştıkları Mehzûr ve Müzeynib vadisinin suyu hususunda ihtilafa düşerek Aleyhissâlatu vesselâm'a müracaat ettiler. Resûlullah (s.a.s.) aralarında: "Su hakkı topuklara kadardır. Üstteki, alttakine bundan fazlasına mâni olamaz" diye hükmetti."

Muvatta, Akdiye 28; Ebu Dâvud, Akdiye 31; İbn Mâce, Rühûn 20.

6. Harem İbn Sa'd İbn Muhaysa anlatıyor: "Bera İbn Âzib (r.a.)'a ait bir at, Ensar'dan bir zâtın bahçesine girdi ve zarar meydana getirdi. Resûlullah (s.a.s.), bunun üzerine: "Mal sahibinin, malını gündüzleyin; hayvan (mevâşi) sahibinin de hayvanını geceleyin muhâfaza etmesine hükmetti."

Muvatta, Akdiye 37; Ebu Dâvud, Büyû' 92; İbnu Mâce, Ahkâm 13.

7. Râfi' İbn Hadîc (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki:

"Kim başkasının tarlasına onların izni olmadan ekim yaparsa, ektiğinde hiçbir hakka sahip olamaz, ona sadece nafakası verilir."

Tirmizi, Ahkâm 29; Ebu Dâvud, Büyû 33; İbnu Mâce, Rühûn 13.

8. Ebu Saîd (r.a.) anlatıyor: "İki kişi, bir hurma ağacının sınırı hususunda ihtilaf ederek Resûlullah (s.a.s.)'a başvurdular. Resûlullah (s.a.s.) ağacın ölçülmesini emir buyurdular. Yedi veya beş zirâ olduğu tesbit edildi. Resulullah (s.a.s.) sınırın o kadar olmasına hükmetti."

Ebu Dâvud, Akdiye 31.

54. HÎLE (BAŞKALARINI ALDATMA) ve KOMPLO KURMA

وَلاَ تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لاَ نُكَلِّفُ نَفْساً إِلاَّ وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَبِعَهْدِ اللهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

"Rüşdüne erinceye kadar, yetimin malına en güzel şeklin dışında bir sûrette yaklaşmayın! Ölçüyü, tartıyı tam ve doğru yapın! Biz hiç kimseye gücünün yettiğinden fazlasını yüklemeyiz. Hakkında konuştuğunuz kimse, akrabanız bile olsa, yine doğruyu söyleyin. Allah'a verdiğiniz ahdi tutun! İşte düşünüp tutasınız diye Allah size bunları emretti." (En'âm 6/152)

وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ أَلاَ يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُم مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

"Vay haline eksik ölçüp tartanların! Onlar ki satın alırken haklarını tam olarak alırlar. Fakat kendileri başkalarına satar, ölçüp tartarken eksik yapar, hîle karıştırırlar. Sahi onlar, o en mühim günde, yani bütün insanların Rabbülâlemin'in divanında duracakları günde, diriltilip toplanacaklarını düşünmezler mi?" (Mutaffifîn 83/1-6)

Allah Teâla'yı aldatmanın imkansızlığı

وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللهُ وَاللهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ

“Öbürleri ise hileler yaptılar. Allah da onların hilelerini boşa çıkardı. Allah, hileleri boşa çıkarmakta pek güçlüdür.” (Âl-i İmrân 3/54)

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلاَّ بِأَنفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّى نُؤْتَى مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللهِ اللهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِندَ اللهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

“Mekke’de olduğu gibi her şehirde de ileri gelen mücrimleri, yüksek mevkilerde bulundururuz ki oralarda hîleler çevirsinler. Onlar böyle yapmakla kendilerini aldatırlar da farkında olmazlar. Bir âyet gelip de bu kâfirlere tebliğ edilince “Allah’ın resullerine verilen risaletin benzeri bize verilmedikçe, sana asla iman etmeyiz.” derler. Allah peygamberliği kime vereceğini pek iyi bilir. Yaptıkları hîleler sebebiyle, suç işleyenlere, Allah tarafından bir zillet ve şiddetli bir azap erişecektir.” (En’âm 6/123-124)

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللهِ فَلاَ يَأْمَن مَكْرَ اللهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ

“Yoksa onlar Allah’ın ansızın kendilerini azapla bastırmasından emin mi oldular? Fakat şu muhakkak ki, kendilerine yazık eden kimselerden başkası, Allah’ın ansızın bastırıvermesinden emin olamaz.” (A’raf 7/99)

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُواْ لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللهُ وَاللهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ

“Bir vakit de o kâfirler senin elini kolunu bağlayıp zindana mı atsınlar, yahut öldürsünler mi, yahut seni ülke dışına mı sürsünler diye birtakım tuzaklar planlıyorlardı. Onlar tuzak kuradursunlar, Allah da tuzak kuruyordu.

Allah tuzak kuranların (Kurulan tuzakları başa çıkaranların) en hayırlısıdır." (Enfâl 8/30)

> Allah tuzak kurmaz. Sadece tuzak kuran olursa, tuzağı boşa çıkarması anlamında, *müşakele* babından, bu fiil O'na isnad edilir. *Müşakele*: Muhatabın lafzını kullanarak, farklı bir mâna kasdetmektir. Mesela itaatsizlik edip sırıtan çocuğuna babası: "Sen gül bakalım, ben de sana gülerim!" derken, babanın gülmesi gibi. Müşakele üslubunda olmaksızın Allah Teâla hakkında tuzak, istihza, hud'a vb. kavramları kullanmak caiz değildir.

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِن بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُم مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا قُلِ اللهُ أَسْرَعُ مَكْراً إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ

"İnsanlara uğradıkları bir dertten sonra bir nimet ve âfiyet tattıracak olursak, bir de bakarsın ki âyetlerimiz hakkında yine birtakım kötü düşüncelere sapmışlar! De ki: "Allah'ın o tuzakların hakkından gelmesi, daha da çabuk gerçekleşir. Haberiniz olsun: meleklerimiz bütün o kötü düşüncelerinizi kaydedip duruyorlar." (Yûnus 10/21)

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلِلّٰهِ الْمَكْرُ جَمِيعاً يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ

"Kendilerinden önce geçenler de tuzaklar kurdular. Fakat bütün tuzaklar Allah'ındır (Allah'ın tedbiri, onların tuzaklarını boşa çıkarır). O, her insanın ne işlediğini pek iyi bilir. Yarın kâfirler de bu dünyanın sonunun kimin olduğunu anlayacaklardır." (Ra'd 13/42)

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِندَ اللهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ

“Onlar tuzaklar kurdular, ama Allah nezdinde de onlara tuzak var, isterse onların tuzakları dağları yerinden oynatacak olsun!” (İbrahim 14/46)

Hile Yapıp Tuzak Kuranların Tuzaklarını Allah Teâla Boşa Çıkartır

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللهُ بُنْيَانَهُم مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ
السَّقْفُ مِن فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَشْعُرُونَ

“Kendilerinden önceki kâfirler de peygamberler için hileler, tuzaklar kurmuşlardı. Ama neticede Allah onların binalarını ta temellerinden yıktı da üstlerindeki tavan tepelerine çöktü. Hem de bu azap onlara hiç farkedemedikleri bir yerden gelmişti.” (Nahl 16/26)

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَن يَخْسِفَ اللهُ بِهِمُ الأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ
الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَشْعُرُونَ أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُم
بِمُعْجِزِينَ أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرؤُوفٌ رَحِيمٌ

“Şer planları hazırlayanlar, emin mi oldular: Allah’ın kendilerini yerin dibine geçirmesinden yahut hiç ummadıkları bir yerden azabın gelmesinden, yahut gezip dolaşırlarken Allah’ın kendilerini kıskıvrak yakalamasından? Çünkü onlar, kaçıp kurtulacak durumda değildirler. Yahut da kendilerini korkuta korkuta, eksilte eksilte alıvermesinden emin mi oldular? Demek ki Rabbiniz çok şefkatli, çok merhametlidir.” (Nahl 16/45-47)

وَمَكَرُوا مَكْراً وَمَكَرْنَا مَكْراً وَهُمْ لاَ يَشْعُرُونَ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ أَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً
بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

“Onlar bir tuzak kurdular, ama tuzaklarına karşı Biz de tuzak kurduk, kendileri farkında olmadan onların tuzaklarını bozduk, onların plânlarını altüst ettik. Bak işte onların tuzaklarının âkıbeti nasıl oldu! Biz onları da kendilerine uyan toplumlarını da imha ettik!

İşte onların, zulümleri sebebiyle ıssız kalmış, çökmüş evleri... Elbette bunda bilen ve anlayan kimseler için ibret vardır.” (Neml 27/50-52)

مَن كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ
وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ

“Kim izzet istiyorsa bilsin ki izzet tamamiyle Allah’ındır. Güzel ve temiz sözler O’na yükselir. Amel-i salihi, güzel ve makbul işi de Allah yükseltir. Kötü işleri gizlice tasarlayıp kuranlara şiddetli azap vardır. Onların kurdukları bütün tuzaklar mahvolur.” (Fâtır 35/10)

Âyette muhtemel olan birkaç anlam vardır.

1. Mealde tercih ettiğimiz durum: Güzel söz doğrudan Allah’ın katına çıkar. Amel-i salih ise Allah’ın onu yükseltmesine bağlıdır.
2. Güzel sözü yükselten amel-i salihtir. Söz ancak eylemle değer kazanır. Hadiste Hz. Peygamber (a.s.m) “Allah sözü amelsiz kabul buyurmaz” buyurmuştur.
3. Amel-i Salih, amilini yükseltir. Kim izzet istiyorsa, amel-i salih işlesin, zira kula şeref ve izzet veren, budur.

Kısacası, izzet elde etmek hem sözde, hem de işte ortaya çıkan itaatla olur, yoksa gurur, tembellik, şeytanlık ve kötülüklerle değil.

اِسْتِكْبَاراً فِي الأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلاَ يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلاَّ بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللهِ تَبْدِيلاً وَلَن تَجِدَ لِسُنَّتِ اللهِ تَحْوِيلاً

"Sebebi ise: dünyada sırf böbürlenip büyüklük taslamak ve bir de kötü bir tuzak kurmak istekleriydi. Halbuki kötü tuzak, sadece hazırlayanın ayağına dolanır, sadece onu perişan eder.

Onlar daha öncekilerin uğradıkları fecî âkıbetten başka bir şey mi bekliyorlar? Sen Allah'ın nizamında hiçbir tebdil, hiçbir değişiklik bulamazsın!" (Fâtır 35/43)

فَوَقَاهُ اللهُ سَيِّئَاتِ مَا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ

"Allah onu, o kâfirlerin tuzaklarının şerrinden korudu. Firavun hanedanını da kötü azap kuşatıverdi." (Mü'min 40/45)

> Öyle anlaşılıyor ki bu zat çok muteber bir mevkide olduğundan, bu sözlere rağmen Firavun ona ilk merhalede bir zarar veremedi. Fakat en yakın çevresinin bile Mûsâ'yı kabul ettiğini görerek, ondan etkilenenleri tasfiye etme planlarına girişti. Bu arada Hz. Mûsâ'ya hicret emri geldi. Peşine düşen Firavun suda boğuldu.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ وَالأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ إِنَّهُم يَكِيدُونَ كَيْداً وَأَكِيدُ كَيْداً فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْداً

"Yağmur dolu göğe, bitkilerin çıkması için yarılan yere yemin olsun ki: Bu söz, bu Kur'ân kesin bir sözdür, hakla batılı ayırt eden bir sözdür. O bir şaka değildir. O kâfirler, vargüçleriyle hile kurarlar. Ben de kurarım, (yani hilelerini boşa çıkarırım). Öyleyse o kâfirlere biraz mühlet ver! Onları biraz kendi hallerine bırak, yakında sana olan desteğimiz gelecektir." (Târık 86/11-17)

HİLE VE ALDATMAYLA İLGİLİ HADİSLER

1. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) çarşıda bir yiyecek yığınına rastlayınca elini yığına daldırıp çıkardı. Parmaklarına rutubet bulaştı. Adama: "Ey satıcı nedir bu?" diye çıkıştı. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü, yağmur ıslattı, deyince: "Bu yaşlığı üste getirip, herkesin görmesini sağlıyamaz mıydın? Kim bizi aldatırsa o bizden değildir" buyurdu.

Müslim, İman 164; Tirmizî, Büyû 74; Ebu Dâvud, Büyû, 52.

2. İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Ey insanlar! Muhaffele, yani müşteriyi aldatmak için sütü sağılmayıp memesinde kalan bir hayvanı satın alan kimse üç gün muhayyerdir. (Hayvanı bu esnada geri verebilir.) Eğer geri verecek olursa, hayvanla birlikte, sağdığı sütün iki mislini -veya sağılan sütünün (kıymetinin) bir mislini buğday olarak demişti- geri versin."

Buhârî, Buyu' 64, 71; Ebû Dâvûd, Buyu' 46.

3. Abdullah İbn Mes'ud (r.a.) anlatıyor: "Doğru söyleyen ve doğruluğu (mucizelerle) tasdik edilen Ebu'l-Kasım (s.a.s.) üzerine şehadet ederim ki, O bize şöyle buyurdular: "Muhalleb (sütü memede hapsedilmiş) hayvanları satmak aldatmacadır ve aldatma işi hiçbir mü'mine helal olmaz."

İbn Mâce, Ticârât 42; Ahmed b. Hanbel, 1/433.

4. Muhammed İbn Yahya İbn Habbân (r.a.) anlatıyor: "O benim dedem Munkız İbn Amr'dır. (Bir savaşta başından derin bir yara almıştı. Bu yara onun dilini kırmıştı (normal konuşamıyordu). Buna rağmen o, ticareti bırakmamıştı. Alış-verişte hep aldatılırdı. Bunun üzerine

Resûlüllah (s.a.s.)'a gelerek durumunu anlattı. Resûlüllah (s.a.s.), "Sen alış-veriş edince: "(Dinimizde) aldatma yok!" de! Ayrıca sen, satın aldığın her malı geri verme hususunda üç geceye kadar muhayyersin. (Bu üç günlük muhayyerlik müddetinden) sonra rızan varsa malı tut, yoksa malı sahibine geri ver" buyurdu."

Buhârî, Büyû 48, İstikraz 19, Husûmât 3, Hiyel 7; Müslim, Büyû 48.

5. İbn Abbas (r.anhuma) anlatıyor: "Resûlüllah aleyhissalatu vesselâm, Medine'ye geldiği vakit, halk ölçü-tartı işinde insanların en kötüsü idi. Bunun üzerine Allah Teâla "Öçü ve tartıda hile yapanların vay haline" diye başlayan Mutaffifin sûresini indirdi, Bundan sonra ölçü ve tartıyı güzel yaptılar."

6. İbn Ebî Evfâ (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir adam çarşıya satmak üzere mal koydu. Müslümanlardan biri alıcı çıkınca, onu ikna için, "senin vermediğin parayı ödedim" diye Allah'a yemin etmişti. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: "Allah'ın ahdini ve yeminlerini az bir değere değişenler var ya, işte onların âhirette bir payları yoktur. Allah, kıyamet günü, onlara hitab etmeyecek, onlara bakmayacak, onları temize çıkarmayacaktır. Elem verici azab onlar içindir" (Âl-i İmrân, 77).

Buhârî, Büyû 27, Tefsir 33.

7. Ukbe b. Âmir (r.a.) buyurmuştur ki: "Müslüman bir kimsenin, bir malda kusur olduğunu bildiği halde, müşteriye haber vermeden satması haramdır."

Buhârî, Büyû 19.

8. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdular: "Deve ve koyunun memelerinde süt bekletmeyin. Kim böyle sütü bekletilmiş bir sağmal hayvan satın

almışsa sağdıktan sonra muhayyerdir, dilerse kabul eder, dilerse bir sâ' miktarında kuru hurma da vererek iade eder.”

Buhârî, Büyû 64; Müslim, Büyû 11; Ebu Dâvud, Büyû 48.

9. İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s.) buyurdular ki: “Kim sütü memesinde bekletilmiş bir deve satın alırsa o üç gün muhayyerdir. Şayet iâde edecek olursa, hayvanla birlikte, sütü mislince veya sütünün iki mislince buğday da verir.”

Ebu Dâvud 48; İbn Mâce, 42.

10. Huzeyfetu'bnu'l-Yemân (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.s.) bize iki hadis söylemişti. Ben bunlardan birini gördüm, diğerini de bekliyorum. Buyurmuştu ki: Emanet (din, adalet duyguları) insanların kalplerinin derinliklerine (yaratılışlarında, fıtrî meyiller olarak) konmuştur. Sonradan Kur'ân-ı Kerîm indi. (İnsanlar kalplerine konmuş olan bu fıtrî temâyüllerin) Kur'ân ve hadiste te'yîdini buldular. Resûlullah (s.a.s.) bize bu emanetin kalplerden kalkmasından da bahsetti ve buyurdu ki: “Kişi uykuda imiş gibi farkında olmadan kalbinden emanet alınır. Geride, benek izi gibi bir iz kalır. Sonra ikinci sefer, yine uykuda imişçesine, kişi farkında olmadan kalbindeki emânet duygusundan bir miktar daha alınır. Bunun da, kalpte bir kabarcık izi gibi bir izi kalır, yâni şöyle ki, ayağın üzerinden bir kor parçasını yuvarlayacak olsan değdiği yerleri kabarmış görürsün. Ne var ki, içinde işe yarar bir şey yoktur. Sonra Hz. Peygamber (s.a.s.) bir çakıl tanesi aldı, onu ayağının üzerinde yuvarladı. (Ve sözüne devam etti:)

“Emanet bu şekilde peyder pey azalmaya devam eder, o hâle gelinir ki artık) alış verişe giden insanlarda (itimat,

güven, doğruluk ve) emanet tamamen kaybolur. Hatta dürüstler "falanca kabilede dürüst insanlar varmış" diye parmakla gösterilirler. Bazan da, kalbinde zerre miktar iman olmayan bir kimsenin "ne civanmert, ne kibar, ne akıllı kişi" diye övüldüğü olur." (Huzeyfe devam etti:)

-Ben öyle günler gördüm ki, hanginizle alış veriş yaptığıma aldırmazdım. Muhâtabım Müslüman idiyse, bana karşı hile yapmasına dindarlığı mâni olurdu. Muhatabım Yahudi veya Hıristiyan idiyse, onu da, âmiri(nden vâliden gelen korku ve disiplin) bana hile yapmaktan alıkoyardı. Fakat bugün sizden sadece falanca falanca ile (gönül huzuruyla) alış veriş yapabilirim."

Buhârî, Rikak 35, Fiten 13; Müslim, İman 230; Tirmizî, Fiten 17.

11. Ebu Bekr es-Sıddik radıyallahhu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mü'mine zarar veren veya hile yapan lanetlenmiştir."

Tirmizi, Birr 27.

12. İbn Abbâs radıyallahu anhuma anlatıyor: "Bir kavimde gulûl (denen devlet malından hırsızlık) zuhur ederse, Allah o kavmin kalplerine korku atar. Bir kavim içinde zina yayılırsa orada ölümler artar. Bir kavim, ölçü ve tartılarda (hile yaparak) miktarı azaltırsa Allah ondan rızkı keser. Bir kavmin (mahkemelerinde) haksız yere hükümler verilirse, o kavimde mutlaka kan yaygınlaşır. Bir kavm ahdinden dönüp gadre yer verirse, Allah onlara mutlaka düşmanlarını musallat eder."

Muvatta, Cihâd 26.

13. Hasan el-Basrî, Ma'kıl b. Yesâr (r.a.)'dan naklediyor: "Resûlullah (s.a.s.)'tan işittim, demişti ki: "Allah bir kimseyi başkaları üzerine çoban yapmış, o da idaresi altında-

kilere hile yapmış olarak ölmüş ise, Allah ona cennetini kesinlikle haram eder.”

Buhârî, Ahkâm 8; Müslim, İman 227; İmâret 21.

14. Ebû Saîd el- Hudrî (r.a.) Resûlullâh'tan şöyle rivayet etmektedir: “Doğru ve güvenilir tüccar, peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraberdir.”

Tirmizî, buyu’ 4; İbn Mâce, Ticârât 1.

15. Ma’kil b. Yesâr (r.a.) rivayet etmektedir. Resûlüllah (s.a.s.) şöyle buyurdular: “Herhangi bir idareci, yönettiği insanları aldatırsa, o kimse cehennemdedir.”

Buhârî, Ahkâm 8; Müslim, Îmân 227.

16. Ebû Hureyre (r.a.) Resûlüllah (s.a.s.)’in şöyle dediğini rivayet etmektedir: “Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)’ı işittim, diyordu ki: “(Ticarette) yalan yemin, (tüccarın zannınca) mala rağbeti artırır. (Halbuki gerçekte) kazancın bereketini giderir.”

Buhârî, Büyû 26; Müslim, Müsâkât 182, 13; Ebu Dâvud, Büyû 6.

17. İmrân b. Husayn (r.anhumâ) anlatıyor: “Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Kim, bir yeminde yalan yere yemin ederse bu yemini sebebiyle cehennemdeki yerini hazırlamış olur.”

Ebu Dâvud, Eymân 1.

55. BAŞKALARINA İFTİRA ve BÜHTAN ETMEK

Allah'a karşı iftira ve bühtanda bulunmak

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَناً قَلِيلاً فَوَيْلٌ لَهُم مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

"Elleriyle kitap yazıp, biraz para almak için: "Bu Allah tarafındandır" diyenlerin vay haline! Vay o ellerinin yazdıklarından ötürü onlara! Vay o kazandıkları vebal yüzünden onlara!" (Bakara 2/79)

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللهُ وَلَداً سُبْحَانَهُ بَل لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ

"Bir de: "Allah evlat edindi" dediler. Hâşa! O böyle şeylerden münezzehtir. Bilakis göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nun mahlûkudur. Hepsi O'nun emrine boyun eğmektedir." (Bakara 2/116)

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيباً مِنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُم مُعْرِضُونَ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِم مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

"Baksana o kendilerine kitaptan bir pay verilenlere! Aralarında hakem olması için Allah'ın kitabına dâvet edili-

yorlar da, sonra onlardan bir grup yüz çevirerek dönüp gidiyorlar."

Burada şu hâdiseye işaret edilmektedir: Yahudilerden, soylu aileye mensup bir erkekle bir kadın zina etmişlerdi. Kendi şeriatlarına göre recmedilmeleri gerekiyordu. Onları kurtarma ümidiyle, daha hafif bir ceza verir düşüncesiyle dâvayı Hz. Peygamber (a.s.)'a getirince o da recim hükmünü verdi. Kabul etmeyip "Bize göre cezaları yüzlerine kara çalıp dolaştırmaktır" dediler. Hz. Peygamber Tevrat'ı getirip okumalarını istedi. Gerçek ortaya çıkınca Tevrat'a göre recmedildiler.

"Bunun sebebi onların: "Cehennem ateşi bize sayılı günler dışında asla dokunmayacaktır" iddialarıdır. Uydurdukları bu gibi şeyler, dinleri hakkında kendilerini aldatmıştır." (Âl-i İmrân 3/23-24)

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقاً يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ اللهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ اللهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"Ehl-i kitaptan bir kısmı da, aslında kitaptan olmadığı halde, sizin kitaptan zannetmeniz için, okurken ağızlarını dillerini eğip bükerler (bazı kelimelerin telaffuzunu değiştirirler). Bir şeyler söyleyip "Bu Allah tarafındandır" derler. Halbuki o, Allah tarafından değildir. Bile bile Allah adına yalan uydururlar." (Âl-i İmrân 3/78)

فَمَنِ افْتَرَىَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ مِن بَعْدِ ذَلِكَ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

"Artık kim bundan sonra Allah adına yalan söylerse, işte onlar zalimlerin tâ kendileridir." (Âl-i İmrân 3/94)

لَقَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاء سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الأَنبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

"Allah fakirdir biz ise zenginiz" diyenlerin sözlerini Allah elbette işitmiştir. Ama Biz onların dedikleri bu sözü ve peygamberleri haksız yere öldürmelerini yazacağız ve "Tadın bakalım o yakıcı cezayı!" diyeceğiz." (Âl-i İmrân 3/181)

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلاَّ نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىَ يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

"Onlar dediler ki: "Allah, ateşin yakıp kor haline getireceği bir kurban getirmedikçe hiçbir peygambere inanmamamızı emretti." Onlara cevaben de ki: "Benden önce birçok peygamber açık delillerin (mûcizelerin) yanında, sizin öne sürdüğünüz kurbanı da getirdiler. Peki sözünüzde samimî iseniz, onları niçin öldürdünüz?" (Âl-i İmrân 3/183)

Bu, o Yahudiler tarafından Allah'a iftiradır. Tevrat'ta yakılmış kurbanlardan bahsedilmekle beraber (Hakimler, 6,20-21; Levililer 9,24; II Tarihler 7,1-2) bunlar peygamberliğin asıl işaretlerinden sayılmazlar. Bunlar sadece Allah'ın yapılan takdimeyi kabul ettiğini gösteren alâmetlerdir. Onlar güya Hz. Muhammed'in nübüvvetini reddetmek için bu bahaneyi ileri sürdüler. Kur'ân itirazlarını ağızlarına tıkadı, dürüst olmadıklarını şöyle ispatladı: "Söyleyin bakalım: Bu şartınıza uyan peygamberlerinizi neden öldürdünüz?"

إِنَّ اللهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْماً عَظِيماً

"Şu muhakkak ki Allah Kendisine şirk koşulmasını affetmez, ama bunun altındaki diğer günahları dilediği kimse hakkında affeder. Kim Allah'a ortak icad ederse müthiş bir iftira etmiş, çok büyük bir günah işlemiştir." (Nisâ 4/48)

اُنظُرْ كَيفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْماً مُبِيناً

“Bak nasıl da Allah adına yalan uydurup O’na iftira ediyorlar! Bu da, onlara belli bir günah olarak fazlasıyla yeter!” (Nisâ 4/50)

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُوا عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقّ
إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ
وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلاَ تَقُولُوا ثَلاَثَةٌ انتَهُوا خَيْراً لَكُمْ
إِنَّمَا اللهُ إِلَـهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَن يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا
فِي الأَرْضِ وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلاً

“Ey Ehl-i kitap! Dininizde haddi aşmayın, taşkınlık yapmayın ve Allah hakkında gerçek olmayan şeyleri iddia etmeyin! Meryemin oğlu Mesih Îsâ sadece Allah’ın resûlü, Meryeme ulaştırdığı kelimesidir. Allah tarafından gelen bir ruhtur. Gelin Allah’a ve elçilerine iman getirin, “Tanrı üçtür” demeyin. Kendi iyiliğiniz için bundan vazgeçin. Allah ancak tek bir İlahtır. O, çocuğu olmaktan münezzehtir. Göklerde ne var, yerde ne varsa O’nundur. Koruyan ve yöneten olarak Allah yeter.” (Nisâ 4/171)

Allah Teâla bir şeyin var olmasını isteyince “ol!” der o da vücuda gelir [3,82]. Allah’ın emirleri, kelimeleri tükenmez [31,27]. İnsanları, koyduğu bir nizama göre baba ve anneden yaratan Allah, ilk insan Hz. Âdem’i annesiz ve babasız yarattığı gibi, kudret ve hikmetinin bir tezahürü olarak Hz. Îsâ’yı da babasız olarak var etmiştir. Böylece iradesinin mutlak olduğunu, Kendisini mahkûm ve esir edecek hiçbir şeyin bulunmadığını göstermiştir. Başlangıçta Hıristiyanlara Hz. Îsâ’nın Allah’ın emri (kelimesi) ile bâkire Meryem’den yaratıldığı söylenmişti. Fakat daha sonra onlar hellenistik dönem filozoflarından Philon felsefesinden etkilendiklerinden kelimeyi “Allah’ın Kelamı” (Logos) anlamında kabul ettiler. Böylece Allah’ın zatını veya kelam sıfatını Hz. Îsânın şahsında izhar etti-

ğine inanmaya başladılar. Bu durum, sinoptik üç İncîl'e aykırı olan dördüncü Yuhanna İncîlinin başlangıcında görülmektedir.

Allah Hz. Îsâ'yı Ruhu'l-kudüs (kutsal ruh) ile desteklemiştir [2,253]. Yüksek ruhanî değerler taşıdığından burada da "Allah tarafından gelen bir ruh" olarak nitelendirilmiştir. Maksat onun yüksek ahlâkî faziletlere sahip, bütün kötülüklerden uzak kutsal bir ruh ve hakîkat ile ve kuvvetli bir basîret hassası ile donatıldığına dikkat çekmektir. Fakat Yunan felsefesinin etkisi ile "Allah'tan gelen bir ruh"u "Allah'ın Kendi Ruhu"na dönüştürüp onun, Îsâ'ya hulûl ettiğini iddia ederek, ortaya muğlak bir teslis inancı çıkardılar. On sekiz asırdan beri bu muğlak inancı yorumlamaya çalışan sayısız tefsir ve mezhep birbirini itham edip durmaktadır.

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم بَلْ أَنتُم بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

"Hem Yahudiler, hem de Hıristiyanlar "Biz Allah'ın evlatları ve sevgilileriyiz." dediler. De ki: "Öyleyse niçin Allah sizi günahlarınız sebebiyle cezalandırıyor?" Hayır, bilakis siz O'nun yarattığı birer beşer topluluğusunuz. Allah dilediğini affeder, dilediğini cezalandırır. Göklerde, yerde ve ikisi arasında olan her şeyin hakimiyeti Allah'ındır. Dönüş de O'na olacaktır." (Mâide 5/18)

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُواْ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيراً مِنْهُم مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَبِّكَ طُغْيَاناً وَكُفْراً...

"Yahudiler: "Allah'ın eli bağlıdır" dediler. Hay kendi elleri bağlanasılar! Hay dediklerinden dolayı mel'ûn olası

adamlar! Hayır, hiç de öyle değil! Allah'ın iki eli de açıktır. Dilediği şekilde infak eder. Rabbinden sana indirilen âyetler, mutlaka onlardan birçoğunun azgınlığını ve gâvurluğunu artıracaktır." (Nisâ 5/64)

Hicretten sonra Medine'deki Yahudiler iktisâdi sıkıntı ile imtihan edildiklerinde onlardan bir kısmı tarafından, Allah'ın ihsan ve merhametini itham eden böyle bir söz söylenmişti. Hepsi dememiş ise de, diyenlere itiraz etmemek sûretiyle razı olmuş sayıldıklarından, bu söz hepsine izafe edilmiştir.

وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللهُ عَلَى بَشَرٍ مِن شَيْءٍ
قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَى نُوراً وَهُدًى لِلنَّاسِ
تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيراً وَعُلِّمْتُم مَا لَمْ تَعْلَمُوا
أَنتُمْ وَلاَ آبَاؤُكُمْ قُلِ اللهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

"Bazı Yahudiler de Allah'ı gereği gibi tanımadılar. Çünkü "Allah hiçbir insana hiçbir şey indirmemiştir" dediler. Sen onlara de ki: "Peki, Mûsâ'nın insanlara bir nûr ve rehber olmak üzere getirdiği ve sizin de parça parça kağıtlar haline koyup işinize geleni gösterdiğiniz, fakat çoğunu gizlediğiniz ve sizin de, babalarınızın da bilmediğiniz birçok şeyleri sayesinde öğrendiğiniz o kitabı kim indirdi?" Ey Resûlüm sen: "Allah indirdi" de! Sonra bırak, daldıkları batıllarında oynaya dursunlar!" (En'âm 6/91)

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللهِ كَذِباً أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ
إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَن قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنزَلَ اللهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ
الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلآئِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا
أَنفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللهِ غَيْرَ
الْحَقِّ وَكُنتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ

“Allah adına yalan uydurandan, yahut kendisine hiçbir şey vahyedilmediği halde “Bana da vahyolundu” diyenden, bir de, “Allah’ın indirdiği âyetler gibi ben de indiririm” diye iddia edenden daha zalim kimse olabilir mi? Ölümün şiddetleri içinde kıvranırken, ölüm meleklerinin de yakalarına yapışıp kendilerine: “Haydi, derhal ruhlarınızı çıkarıp teslim edin! Bugün zillet azabıyla cezalanacaksınız; çünkü Allah hakkında gerçek dışı şeyler söylüyordunuz ve çünkü kibirlenerek O’nun âyetlerinden yüzçeviriyordunuz!” diye haykırdıkları sırada sen o zalimlerin halini bir görsen!” (En’âm 6/93)

> Allah adına yalan şöyle olur: O’nun söylemediği söz O’na mal edilir, şeriki olmadığı halde ortak koşulur veya O’na eksik sıfatlar verilir.

وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ
وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ
وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لاَ يَطْعَمُهَا إِلاَّ مَنْ نَشَاءُ بِزَعْمِهِمْ
وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لاَ يَذْكُرُونَ اسْمَ اللهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً
عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

“Yine bunun gibi, onların, Allah’a ibadette ortak saydıkları putlarının hizmetçileri, müşriklerden çoğuna evlatlarını öldürmeyi iyi bir iş gösterdiler ki hem onları mahvetsinler, hem de dinlerini bozup karıştırsınlar. Allah dileseydi bunu yapamazlardı. O halde onları, uydurdukları yalanlarla başbaşa bırak!”

> Şerikler burada, putun kendisi değil, hizmetçileri, bekçileri veya şeytanlardır. Şerik denilmesi, mallarına ortak olmaları veya itaatlerinde onları Allah’a ortak kıldıkları içindir.

Fakirlik endişesi veya kızlar evlendiklerinde yahut esir olduklarında utanma sebebi olabilirler diye kız çocuklarını öldürme âdetinin çirkinliği bildiriliyor. Ayrıca Cahiliye araplarının "Şu kadar oğlum olursa birini kurban edeyim" diye Allah'a yaklaşma zannı ile de böyle yaptıkları olurdu. Âyet çocuk öldürmenin zararının aileye münhasır kalmayıp aynı zamanda millet hakkında da "mahvetme" olduğunu bildirmektedir. Bu da oldukça düşündürücüdür.

"Aynı şekilde dediler ki: "Falan davarlarla ekinlere dokunmak yasaktır; onları bizim dilediklerimizden başkası yiyemez. Falan davarların da sırtları haram kılınmıştır" Birtakım hayvanlar da vardır ki onları keserken Allah'ın adını anmazlar. Bütün bunları, onlar Allah'a iftira ederek ortaya çıkarmışlardır. Allah iftiraları sebebiyle onları cezalandıracaktır." (En'âm 6/137-138)

قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلاَدَهُمْ سَفَهاً بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ
اللهُ افْتِرَاءً عَلَى اللهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

"Bilgisizlik ve düşüncesizlik yüzünden beyinsizce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın kendilerine ihsan ettiği rızkı Allah'a iftira ederek haram sayanlar, elbette tam hüsrana uğradılar. Saptılar bunlar, doğru yolu da bulamadılar!" (En'âm 6/140)

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللهِ
ذَلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِؤُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَبْلُ قَاتَلَهُمُ
اللهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

Yahudiler: "Üzeyir Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar da "Mesih, Allah'ın oğludur" dediler. Bu onların ağızlarında geveledikleri sözlerden ibarettir. Onlar, sözlerini daha önce geçmiş kâfirlerin sözlerine benzetiyorlar. Hay

Allah kahredesiler! Nasıl da haktan batıla döndürülüyorlar?” (Tevbe 9/30)

Üzeyr, muhtemelen İsrailoğullarının peygamberlerinden Ezra’dır. M. Ö. 5. asırda yaşamış olup, mevcut şekliyle Tevrat metni onun tarafından tesbit edilmiştir. Yahudiler, Allah’ın kırk gün boyunca Tevratı ona ilham edip yazdırdığına inanırlar. Yahudiliğin dinî, millî ve siyasî tarihinde böyle merkezî bir rolü olan bu zâtın çok yüceltildiği ve Yemen’de yaşayan Sadûkiyye Yahudilerinin ona “Allah’ın oğlu” dedikleri bilinmektedir. Kur’ân bunu Yahudilerin hepsine mal etmemektedir. Âyetin son kısmı bu semavî dinlerin, eski Mısır, Yunan, Roma, Pers ve Hindistan gibi yerlerde vaktiyle yaşamış şirk inançlarından etkilendiklerini ifade ediyor.

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَـكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لاَ يَشْكُرُونَ

“Uydurdukları yalanı Allah’a mal edenler kıyamet gününü ne zannediyorlar? Gerçekten Allah insanlara karşı büyük lütuf sahibidir. Fakat insanların çoğu bu nimete şükretmezler.” (Yûnus 10/60)

وَلاَ تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَـذَا حَلاَلٌ وَهَـذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللهِ الْكَذِبَ لاَ يُفْلِحُونَ

“Kendi dillerinizin yalan yanlış nitelendirmesiyle uydurduğunuz yalanı Allah’a mal ederek “bu helâldir, şu haramdır” demeyin. Çünkü Allah adına yalan söyleyenler asla iflah olmazlar.” (Nahl 16/116)

İftiranın Cezası

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلاَ تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَداً وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"İffetli kadınlara zina isnat edip de buna dair dört şahit getiremeyen herkese seksen değnek vurun ve bundan böyle, onların şahitliklerini artık ebediyyen kabul etmeyin. Çünkü bunlar gerçekten fâsıkların ta kendileridir." (Nûr 24/4)

İslâm Hukukunda "*kazf*" denilen bu iftirayı yasaklamanın hikmeti insanları, başkalarının cinsel ilişkileri ile ilgili dedikodulardan engellemek, toplumun ve fertlerin haysiyet ve şerefini korumaktır. Bu dedikodulardan en fazla zarar gören kadınları böylesine koruyan, başka hiç bir sistem mevcut değildir. Böylesi gerçek veya gerçek olmayan, ama ilgi çeken haberlerle bir yandan insanlar karalanmakta, öbür yandan insanlar cinsel yönden tahrik edilmekte, fuhuş ve ahlâksızlık yayılmaktadır. İslâm hidâyetinden uzak bir kısım medyanın maalesef en fazla yer ayırdığı bu konuların ıslahı, bütün toplumlarda büyük bir gayret ve ihtimam beklemektedir.

İftiranın Büyük Günah Olduğu

إِنَّ الَّذِينَ جَاؤُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنكُمْ لاَ تَحْسَبُوهُ شَرّاً لَكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُم مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"O İftirayı çıkaranlar, içinizden küçük bir gruptur. Siz o iftirayı kendi hakkınızda fena bir şey sanmayın, bilakis o sizin için hayırlıdır. O iftiracılara gelince, onlardan her

birinin, kazandığı günah nisbetinde cezası vardır. Bu yaygaranın elebaşılığını yapan şahsa ise cezanın en büyüğü vardır." (Nûr 24/11)

Benî Mustalık gazvesinde Hz. Peygamber (a.s.)'e Hz. Âişe refakat etti. Dönüşte Medine yakınında ordu konakladı. Hareket edileceği sırada Hz. Âişe (r.a) tabiî ihtiyaç için kafileden geride kalmıştı. Deve üzerindeki hevdeç içinde taşınıp kendisi de zayıf olduğundan, farkına varılmayıp kafile hareket etmiş, Hz. Âişe ihtiyacını giderdikten sonra kolyesini düşürdüğünü farkedince onu ararken kafileyi kaçırmış, geldiğinde, sadece hareket sonrası kontrolü ile görevli Safvan (r.a.) kalmıştı. Devesine Hz. Âişe'yi bindirip kendisi yaya Medine'ye döndüler. Münafıkların başı İbn Übey yaygara çıkarıp namus iftirası attı. Dedikodu yayıldı.

Herkesten sonra dedikoduyu işiten Hz. Âişe iftiranın dehşetinden donup kaldı. Hz. Peygamber'den izin isteyip babasının evine döndü. Hastalandı, dünya başına zindan oldu. Tam bir ay kadar sonra, bu âyetler vahyedilip Allah tarafından mâsumluğu, kıyamete kadar her gün ve her saat okunacak şekilde ebediyyen tescil edildi.

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلاَتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا
وَالآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Şu kesin ki, hayasızlıktan habersiz, iffetli mümin hanımlara, zina iftirası atanlar dünyada da âhirette de lânete uğrarlar. Onlara müthiş bir azap vardır. Gün gelecek, dilleri, elleri ve ayakları yapmış oldukları bütün kötülükleri tek tek bildirerek aleyhlerinde şahitlik edecektir." (Nûr 24/23-24)

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَاناً وَإِثْماً مُبِيناً

"Mümin erkek ve mümin kadınlara haksız yere, kötü söz ve hareketleriyle eziyet edenler, bir iftira ve aşikâr bir günah yüklenmişlerdir." (Ahzâb 33/58)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَن لاَ يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئاً وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ وَلاَ يَقْتُلْنَ أَوْلاَدَهُنَّ وَلاَ يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ey Peygamber! Mümin hanımlar; Allah'a hiç bir sûrette ortak tanımamak hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, hiç yoktan yalan uydurup iftira atmamak, bulduğu bir çocuğu, kocasına isnat etmemek veya gayr-ı meşrû bir çocuk dünyaya getirip onu kocasına mal etmemek, senin kendilerine emredeceğin meşrû olan herhangi bir konuda sana karşı gelmemek hususlarında sana biat etmeye geldiklerinde, sen de onların biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan af dile. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (affı ve ihsanı boldur)." (Mümtehine 60/12)

وَلاَ تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِن تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللهِ مَا لاَ يَرْجُونَ وَكَانَ اللهُ عَلِيماًحَكِيماً إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللهُ وَلاَ تَكُن لِّلْخَآئِنِينَ خَصِيماً وَاسْتَغْفِرِ اللهَ إِنَّ اللهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً وَلاَ تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّاناً أَثِيماً يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلاَ يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لاَ يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطاً هَاأَنتُمْ هَؤُلاء جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَن يُجَادِلُ اللهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَم مَن يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلاً وَمَن يَعْمَلْ سُوءاً أَوْ يَظْلِمْ

“Düşman birliklerini takip edip arkadan sıkıştırmada gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı çekiyorsanız, şüphesiz onlar da tıpkı sizin gibi acı çekiyorlar. Kaldı ki Siz Allah’tan, onların ümid edemeyecekleri birçok şeyleri umuyorsunuz. Allah her şeyi hakkıyla bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir. İnsanlar arasında Allah’ın sana bildirdiği şekilde hükmetmen için Biz sana kitabı gerçeğin, hakkın ta kendisi olarak indirdik. Artık hainlerin müdafaacısı (avukatı) olma. Allah’tan af dile. Çünkü Allah gafurdur, rahimdir (affı ve merhameti boldur). Ve kendi öz canlarına hıyanet edenleri savunma. Çünkü Allah, hainlikte ve günahkârlıkta çok aşırı olanları asla sevmez. İnsanlardan gizlemeye çalışırlar da, Allah’tan gizlemeyi düşünmezler. Halbuki onlar Allah’ın razı olmayacağı tezviratı plânlarken O hep onların yanında idi. Zaten Allah, onların yaptıkları ve yapacakları her şeyi ilim ve kudretiyle ihata etmiştir. Haydi diyelim, siz bu dünya hayatı bakımından onları savundunuz, peki yarın kıyamet günü kim Allah’a karşı onları savunacak? Yahut kim onların vekili olacak?”

Benî Zafer kabilesinden Tu’me, komşusu Katade’nin zırhını çalmış, bir un dağarcığının içinde götürüp Zeyd adlı bir Yahudinin evine bırakmış. Katade Tu’me’den

şüphelendiğini söylemiş. O ise, bilmediğine yemin etmiş, evi de aranmış, zırh bulunamamış. Sonra un izinin Katade'nin evinden Zeyd'in evine gittiği tesbit edilmiş. Zırh Zeyd'de çıkınca, bunu Tu'me'nin bıraktığını söylemiş. Delil Zeyd'in aleyhinde. Bazı Yahudiler Zeyd'in lehinde şahitlik edip suçsuz olduğunu söylemişler.

Benî Zafer konuyu bir aile haysiyeti şeklinde ele alarak Tu'me'ye iftira edildiğini, hırsızın Zeyd olduğunu, zaten delillerin de bunu gösterdiğini öne sürerek davayı Hz. Peygamber (a.s.)'a götürdüler. Hz. Peygamber Tu'me'nin yeminine, Benî Zafer gibi müslüman bir kabile mensuplarının tezkiyelerine ve zahirî delillere bakarak Tu'me'nin suçsuz olduğuna temayül eder gibi oldu. Fakat tam hüküm vereceği sırada 105-115. âyetler vahyedildi.

Bu olay, Peygamberin risâletinin gerçekliğine ve Kur'ân'ın evrenselliğine, tarafsız ve Allah katından olduğuna parlak bir delildir. Kur'ân "Biz"den olan koca Müslüman bir kabilenin aleyhine olarak, bir Yahudinin haklılığını ilan etmekten çekinmez.

"Kim kötülük eder veya günah işleyerek nefsine zulmeder de sonra Allah'tan af dilerse, Allah'ı gafur ve rahim (affı ve merhameti bol) bulur. Kim günah kazanırsa, onu sırf kendi aleyhine kazanır. Allah her işi hakkıyla bilir, tam hüküm ve hikmet sahibidir. Kim bir hata (küçük günah) veya büyük günah işler, sonra onu masum olan birinin üstüne atarsa, bir iftira ve pek kesin bir vebal yüklenmiş olur. Eğer senin üzerinde Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı, onlardan bir zümre seni bile, hükümde şaşırtmaya yeltenmişlerdi. Fakat onlar yalnız kendi kendilerini şaşırtırlar, sana hiçbir zarar veremezler. Nasıl zarar verebilirler ki Allah sana kitap ve hikmeti indirmekte ve sana bilmediklerini öğretmektedir. Gerçekten Allah'ın senin üzerin-

deki lütfu pek büyüktür. Onların kendi aralarında yaptıkları gizli görüşmelerin, fısıldaşmaların çoğunda hayır yoktur. Bu görüşmelerde hayır olması için onların muhtaçlara yardımı, güzel bir davranışı yahut dargın insanların arasını bulmayı gözetmeleri gerekir. Kim Allah'ın rızasını arzulayarak bunu yaparsa, Biz de ona çok büyük mükâfat veririz." (Nisâ 4/104-114)

وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَاراً فَلاَ
تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئاً أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَاناً وَإِثْماً مُبِيناً

"Bir eşinizden ayrılıp da yerine başka bir eşle evlenmek isterseniz, ayrıldığınız hanıma yüklerle mehir vermiş olsanız da, içinden ufak bir şey bile almayın. Boşanmaya sebep uydurup iftira ederek, göz göre göre günaha girerek bunu almanız hiç münasip olur mu?" (Nisâ 4/20)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَن لاَ يُشْرِكْنَ
بِاللهِ شَيْئاً وَلاَ يَسْرِقْنَ وَلاَ يَزْنِينَ وَلاَ يَقْتُلْنَ أَوْلاَدَهُنَّ وَلاَ يَأْتِينَ
بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلاَ يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ
فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ey Peygamber! Mümin hanımlar; Allah'a hiç bir sûrette ortak tanımamak hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, hiç yoktan yalan uydurup iftira atmamak, bulduğu bir çocuğu, kocasına isnat etmemek veya gayr-ı meşrû bir çocuk dünyaya getirip onu kocasına mal etmemek, senin kendilerine emredeceğin meşrû olan herhangi bir konuda sana karşı gelmemek hususlarında sana biat etmeye geldiklerinde, sen de onların biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan af dile. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (affı ve ihsanı boldur)." (Mümtehine 60/12)

> Bu âyet Mekke'nin fethi günü inmiş, erkeklerden sonra kadınlardan da biat alınmıştır. Çocuk öldürmekten maksat: "kız çocuklarını öldürüp gömmek"tir.

Meşrû bir hususta: Senin onlardan istediğin meşrû bir şey, yahut nehyedeceğin bir münker hususunda demektir. Resulullahın meşrû olmayan bir şeyi istemeyeceği kesin olduğu halde böyle buyurulması, müminlere "Halık'a isyan olan hiç bir işte mahlûka itaat edilmez." kuralını hatırlatmak içindir.

İftiracının Tevbesi

إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ama bu iftira suçundan sonra tövbe edip halini düzeltenler bu fâsıklık damgasından kurtulurlar. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir." (Nûr 24/5)

İFTİRA ETMEKLE İLGİLİ HADİSLER

Zina İftirasının Cezası

1. Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: "Maruz kaldığım iftiradan beni temize çıkaran vahiy indiği zaman, Resûlullah (s.a.s.) minbere çıkıp, durumu hatırlattı ve ilgili âyetleri (Nur 11-23) tilavet buyurdu. Minberden inince iki erkek ve bir kadına kazf haddi vurulmasını emretti. Ve derhal icra edildi. Burada hadd icra edilen şahıslar Hassân b. Sâbit, Mistah b. Üsâse ve Hamne Bintu Cahş (r.a.) idi."

Ebû Dâvud, Hudud 35; Tirmizî, Tefsir Nur.

2. Ebû'z-Zinâd (r.a.) anlatıyor: "Ömer b. Abdilaziz (r.a.) iftira sebebiyle bir köleye seksen sopa vurdu. Ebû'z-Zinâd der ki: "Bu hüküm hakkında, Abdullah b. Âmir İbni Rebîa'ya sordum. Bana şu cevabı verdi:

"- Ben, Osman b. Affân ve arkadan gelen diğer halifelerin zamanlarına yetiştim, hiç birisinin iftira sebebiyle köleye kırktan fazla vurduğunu görmedim."

Muvatta, Hudud 17.

3. İbn Abbâs (r.anhuma) anlatıyor: "Bekr b. Leys kabilesinden bir adam, Resûlullah (s.a.s.)'e gelerek, bir kadınla (itiraf ederek) dört kere zinâ yaptığını söyledi. Resûlullah (s.a.s.) ona yüz sopa vurulmasına hükmetti. Zîra adam bekârdı. Sonra, kadın aleyhine beyyine sordu. Kadın:

"- Ey Allah'ın Resûlü! Vallahi yalan söylüyor" dedi. bunun üzerine, Resûlullah, adamı iftira (kazf) haddine, yani seksen sopaya mahkum etti."

Ebu Dâvud, Hudud 31.

4. Sevr b. Zeyd el-Dîlî anlatıyor: "Hz. Ömer (r.a.), içki için uygulanması gereken haddin miktarı hususunda (Ashab-ı Kirâmla) istişarede bulundu. Hz. Ali (r.a.): "Seksen sopa vurulmasını uygun görüyorum" dedi. Çünkü kişi, içince sarhoş olur, sarhoş olunca hezeyana düşer (saçmalar), hezeyana düştü mü iftira atar. (İftiranın cezası ise 80 sopadır). Böylece Hz. Ömer (r.a.) içki içenler için haddi 80 sopa takdir etti."

Muvatta, Eşribe 2.

5. İbnü'l-Müseyyeb (rahimehullah) anlatıyor: "Eslem kabilesinden Hezzâl denen bir adam, bir başkasını Resûlullah (s.a.s.)'e zinâ isnad ederek şikâyet etti. Bu hâdise: "Namuslu ve hür kadınlara (zinâ isnadıyla) iftira atan, sonra (bu konuda) dört şahit getirmeyen kimselerin her birine de seksen deynek vurun" (Nur 4) âyetinin nüzûlündan önce idi. Resûlullah (s.a.s.) adama: "Ey Hezzâl, onu elbisenle ile örtseydin, senin için daha hayırlı idi" dedi."

Muvatta, Hudud 3.

Cenâb-ı Hakk'ın İftiracıyı Rüsvay Etmesi

6. Katâde İbnu'n-Nu'mân (r.a.) anlatıyor: "Kendilerine Benu Übeyrik denen bizden bir âile halkı vardı. Ferdlerinin isimleri Bişr, Büşeyr ve Mübeşşir idi. Büşeyr münâfık bir kimseydi. Şiir düzer, Resûlullah (s.a.s.)'in ashâbını (r.anhum) hicveder, sonra da bu şiiri bir Arab'a nisbet edip: "Falanca şöyle dedi, fişmakanca böyle dedi (diye onlardan naklederek kendi yazdığı hicviyeleri okurdu). Resûlullah (s.a.s.)'in ashabı bu şiirleri duyunca tanırlar ve: "Allah'a kasem olsun bu şiiri şu habis heriften başkası söylemez -ravi şüphe ediyor: "şu habis herifi" mi derlerdi, yoksa "şu herif" mi derlerdi diye- "onu mutlaka İbnu'l- Übeyrik söyledi" derlerdi.

Bu aile, cahiliye devrinde de İslâm döneminde de hep fakir ve ihtiyaç içinde kaldı. O zaman Medine'de halkın gıdasını hurma ve arpa teşkil ediyordu. Kişi zenginse, beyaz un tüccarı geldiği vakit, o undan satın alır, böylece zenginliğini izhâr ederdi. Fakirlerin yiyecekleri ise hurma ve arpa idi. Bir seferinde Şam'dan bir tüccar geldi. Amcam Rifâ'a İbnu Zeyd bir yük beyaz un aldı. Onu meşrübe denen tenezzüh odasına koydu. Meşrübesinde silah, zırh ve kılıç vardı. Bir gece evine giren hırsızlar meşrübeyi yarıp yiyecek, silah orada ne varsa alıp götürmüşler. Sabah olunca amcam Rifa'a bana uğradı ve: "Ey yeğenim, geceleyin evime hırsız girmiş, meşrübemizi yarmışlar, silah, yiyecek ne varsa götürmüşler" dedi. Biz de mahallede bir araştırma yaptık, soruşturduk. Bize: "Bu gece Benu Ubeyrik'leri gördük, ateş yakıyorlardı. Gördüklerimizin bir kısmı mutlaka sizin yiyecekleriniz idi" dediler.

Biz mahallede soruşturma yaparken, Benu Übeyrik de: "Allah'a kasem olsun, biz (bu işin faili olarak) dostunuz Lebid İbnu Sehl'i görüyoruz" dediler. Lebid İbnu Sehl bizden birisiydi, sâlih ve Müslüman bir kimseydi. Lebid onların sözünü işitince kılıcını çekti: "Yani ben mi çaldım? Allah'a yemin olsun ya bu hırsızlığı açıklayacaksınız ya da bu kılınçla sizi deşeliyeceğim" dedi. Onlar: "Be adam senden bize ne, sen kim, hırsızlık kim" diye lafı çevirdiler.

Mahallede iyice soruşturuyorduk. Sonunda hırsızlığı bunların yaptığı hususunda şüphemiz kalmadı. Amcam bana: "Ey yeğenim, Resûlullah (s.a.s.)'e kadar gidip, durumu anlatmaz mısın?" dedi. Ben de O'na gelip: "Bizden bir aile zalimlik yaptı, amcam Rifa'a'yı hedef kılıp meşrübesini yardılar. İçinde silah, yiyecek ne varsa aşırdılar. Hiç olmazsa silahımızı iade etsinler, yiyeceğe ihtiyacımız yok, onu istemiyoruz" dedim. Resûlullah (s.a.s.): "Ben bunu emredeceğim" dedi.

Benü Übeyrik bunu duyunca, Esîr İbn Urve adındaki adamlarına gelip bu hususta kendisiyle konuştular. Mahalle halkından bir grup bu meselede ittifak edip: "Ey Allah'ın Resûlü, Katâde ve amcası bizden salih ve Müslüman bir aile halkını hedef alıp hiçbir delil ve hüccete dayanmadan iftira atıp hırsız diyor" dediler.

Katâde: "Ben de Resûlullah (s.a.s.)'e gidip kendisiyle konuştum. Bana: "Müslüman ve sâlih oldukları söylenen bir aileyi hedef yapıp delil ve hüccet olmadan hırsızlıkla mı itham ediyorsun?" dedi. Ben de oradan ayrılıp eve döndüm. "Keşke bir çok malım gitseydi de bu hususta Resûlullah (s.a.s.)'e söylememiş olsaydım" diye içten temenni ettim. Derken amcam geldi ve "Yeğenim ne yaptın?" diye sordu. Resûlullah (s.a.s.)'in bana söylediklerini anlattım. Amcam bana: "Allah yardımcımızdır" dedi. Ara-

dan çok geçmeden şu âyet indi: "(Ey Muhammed!) Doğrusu insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği gibi hükmedesin diye Kitab'ı sana hak olarak indirdik; hakkı gözet, hainlerden taraf (yani Benû Übeyrik tarafında) olma. (Katâde'ye söylediğin söz için) Allah'tan mağfiret dile. Allah bağışlar ve mağfiret eder. Kendilerine hainlik edenlerden yana uğraşmaya kalkma. Allah hainlikte direnen suçluyu sevmez. Allah'ın razı olmadığı sözü gece kurarlarken onu insanlardan gizliyorlar da kendileriyle beraber olan Allah'tan gizlemiyorlar. Allah işlediklerinin hepsini bilmektedir. İşte siz, dünya hayatında onları müdafaa ediyorsunuz, ama kıyamet günü onları Allah'a karşı kim müdafaa edecek? Veya onların vekaletini kim üzerine alacak? Kim kötülük işler, kendine yazık eder de sonra da Allah'tan bağışlanma dilerse Allah'ı mağfiret ve merhamet sahibi olarak bulur" (yani "Eğer onlar tevbe ederse Allah onları bağışlayacaktır"). "Kim günah işlerse bunu ancak kendi aleyhine yapmış olur. Allah bilendir, Hakimdir. Kim yanılır veya suç işlerde sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz iftira etmiş, apaçık bir günah yüklenmiş olur" (Lebid'e söyledikleri söz). "Ey Muhammed! (Eğer sana Allah'ın bol nimeti ve rahmeti olmasaydı onlardan birtakımı seni sapıtmaya çalışırdı. Halbuki onlar kendilerinden başkasını saptıramazlar. Sana da bir zarar veremezler. Allah sana Kitap ve hikmet indirmiş, sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın sana olan nimeti ne büyüktür. Ancak sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı ve insanların arasını düzeltmeyi gözeten kimseler müstesna, onların gizli toplantılarının çoğunda hayır yoktur. Bunları Allah'ın rızasını kazanmak için yapana büyük ecir vereceğiz" (Nisa 104-114). Bu âyetler nazil olunca Resûlullah (s.a.s.)'e silahlar getirildi. Resûlullah (s.a.s.) onları Rifâa'ya geri verdi.

Katâde devamla dedi ki: “Ben silahı amcama getirip verdim. Amcam cahiliye devrinde yaşlanmış veya (ravilerden Ebû İsa’nın tereddüdüne göre) gözleri çok zayıf gören bir ihtiyardı. Bu sebeple ben onun Müslümanlığını biraz karışık görüyordum. Ne var ki silâhı kendisine teslim ettiğim zaman bana: “Ey yeğenim, bunu Allah için bağışladım” dedi. O zaman anladım ki, imanı sağlammış.

Yukarıdaki âyetler inince Büşeyr, müşriklere iltihak etti. Gidip Sülâfe Bintu Sa’d İbni Sümeyye’ye misafir oldu. Bunun üzerine Cenab-ı Hakk şu âyeti indirdi: “Doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra, Peygamberden ayrılıp, inananların yolundan başkasına uyan kimseyi, döndüğü yöne döndürür ve onu cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir. Allah kendisine ortak koşulmasını elbette bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah’a ortak koşan derin bir sapıklığa sapmış olur.” (Nisa, 115-116).

Büşeyr, Sülâfe’nin yanına misafir olarak inince, Resûlüllah (s.a.s.)’in şairi Hassân b. Sâbit (r.a.) kadını taşlayıcı şiirler yazdı. Bunlar kulağına gelince, Sülafe, Büşeyr’in su kabını başının üzerine koyup götürdü ve sel yatağına fırlattı. Sonra kendisine şunu söyledi: “Defol! Bana Hassân’ın şiirini hediyeden başka bir hayır getirmedin”

Tirmizi, Tefsir, Nisa.

7. Müstevrid (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kim bir müslüman(ı gıybet ve şerefini payimal etmek) sebebiyle tek lokma dahi yese, Allah ona mutlaka onun mislini cehennemden tattıracaktır. Kime de müslüman bir kimse(ye yaptığı iftira, gıybet gibi bir) sebeple (mükafaat olarak) bir elbise giydirilirse, Allah Teâla Hazretleri mutlaka, onun bir mislini cehennemden ona

giydirecektir. Kim de (malı, makamı olan büyüklerden) bir adam sebebiyle bir makam elde eder (orada salâh ve takva sahibi bilinerek para ve makama konmak için riyakarlıklara girer)se Allah Teâla Hazretleri Kıyamet günü onu mürâiler makamına oturtarak (rezil eder ve mürailere münasib azabla azablandırır.)"

Ebu Davud, Edeb 40.

8. Muaz b. Esed el-Cüheni (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Kim bir mü'mini bir münafığa (gıybetçiye) karşı himaye ederse, Allah da onun için, Kıyamet günü, etini cehennem ateşinden koruyacak bir melek gönderir. Kim de müslümana kötülenmesini dileyerek bir iftira atarsa, Allah onu, Kıyamet günü, Cehennem köprülerinden birinin üstünde, söylediğinin (günahından paklanıp) çıkıncaya kadar hapseder."

Ebu Davud, Edeb 41.

Hz. Aişe'ye İftira Atılması

9. Zühri merhum, Urve ve başkalarından almış olarak Hz. Aişe'nin şu rivayetini nakleder: "Hz. Aişe (r.a.) buyurmuştur ki: "Resûlüllah (s.a.s.) bir sefere çıkacağı zaman kadınları arasında kur'a çeker, kur'a kime çıkarsa onu beraberinde sefere götürürdü. Bir sefer sırasında da benim okum çıktı ve yolculuğuna ben refakat ettim. Bu sefer, örtünme emri geldikten sonra idi. Ben yol sırasında deve sırtında giden bir mahmil içinde taşınıyordum. Konak yerlerinde de onun içinden iniyordum. Resûlüllah (s.a.s.)'ın o gazvesi sona erinceye kadar hep böyle yol aldık. Nihayet geri döndü ve Medine'ye yakın bir yerde konakladık. Geceleyin bir müddet kaldıktan sonra dönüş emri verildi. Dönüş emri çıktığı sırada ben kalkıp (kâzay-ı hacet için tek başıma) ordudan ayrılıp gittim. İhtiyacımı gördükten sonra bineğime geri geldim. O sırada göğsümü

yokladım. Yemen'in göz boncuğundan yapılmış gerdanlığım kopmuştu. Aramak üzere geri döndüm. Onu aramak beni epeyce oyaladı. Benim bineğimle meşgul olan askerler gelip mahmilimi deveme yüklemişler. Zannetmişler ki ben mahmilin içindeyim. O zamanlar kadınlar çok hafifti. Az yedikleri için şişman değillerdi. Askerler mahmilini kaldırırken hafifliğine şaşırmayıp yüklemişler. Ben zaten küçük yaşta bir kadındım: Hülâsa devemi sürüp gitmişler. Ordu gittikten sonra gerdanlığımı buldum. Ordugâha geri döndüğüm zaman kimseyi bulamadım. Herkes gitmişti. Önce bulunduğum yere geldim. Beni bir müddet sonra kaybetmiş olduklarını farkederek aramaya geleceklerini düşündüm. Bu halde iken uyku bastırmış ve uyuyup kalmışım.

Safvan b. Muattal es-Sülemî -ki bilâhere (Zekvan'da ikamet ederek) Zekvâni ünvanını da almıştır- (geri gözcülüğü vazifesiyle) ordugâhın gerilerinde geceyi geçirmişti. Sabah olunca benim menzilden geçerken uyuyan bir insan karaltısı görerek yanıma geldi. Görür görmez beni tanıdı. Zira örtünme emri gelmezden önce beni görmüştü. Ben onun istirca sesiyle (İnnâ lillah ve innâ ileyhi râci'ûn =Biz Allah'ın kullarıyız ve Allah'a dönüp varacağız) uyandım. Derhal başörtümle yüzümü örttüm. Allah'a kasem olsun bana tek kelime konuşmadı, istircâından başka bir tek sözünü de işitmedim. İndi ve devesini ıhtırdı. Binmem için devenin ön ayaklarına ayağıyla bastı. Ben de bindim. Devemi önden çekti, böylece yol aldık. Ordu bir yerde konakladığı sırada onlara yetiştik.

(Gecikme hâdisesini iftira vesilesi yaparak) benim yüzümden helâk olanlar oldu. Bu işte en büyük vebal de Abdullah b. Ubey b. Selûl'e düşmüştü. Medine'ye geldiğimiz zaman bir ay kadar hasta yattım. Meğer bu esnada iftira edenlerin dedikoduları herkesi meşgul ediyormuş. Benim

ise hiçbir şeyden haberim olmadı. Ancak bir husus bende kuşku uyandırmıştı. Resûlüllah (s.a.s.)'de, başka zaman hastalanınca gördüğüm iltifat ve alâkayı göremiyordum. Yanıma girip selâm veriyor, sonra da: "Şu sizinki nasıl?" deyip çıkıyordu. Bu davranışından biraz işkilleniyordum ama yine de (ortalığı saran) fitneden bihaberdim. Bu halde nekâhet devresine girdim.

Bir gece, ben ve Ümmü Mistah o zaman için helâ olarak kullandığımız menâsı (denen çukurların bulunduğu semte) doğru gitmiştik. Biz buraya, geceden geceye çıkardık. (Hicab âyetinden sonra) evlerde helâlar inşa edilince çıkmaz olduk. Bundan önce biz de, eski Arapların def-i hâcetteki usulüne uyuyorduk. Ben ve Ümmü Mistah -ki bu kadın Ebu Rühm b. Muttalib b. Abdi Menaf'ın kızıdır- böylece yürüdük. Onun annesi Ebu Bekri's-Sıddîk'ın teyzesi olan Sahr b. Âmir'in kızıdır. Oğlu da Mistah b. Üsâse b. Ubâd İbni'l-Muttalib'dir. İşimiz bittikten sonra yürüyorduk. Ümmü Mistah, ayağı örtüsüne takılarak düştü. Kadın (böyle can yakıcı durumlarda söylenmesi âdet olan "düşmanın helâk olsun demedi): "Mistah helâk olsun!" diye (oğluna) beddua etti. Ben kadına:

-"Amma da yaptın! Bedir gazvesine katılan bir kimseye beddua ediyorsun ha!" dedim.

-"Anacığım! onun ne söylediğini işitmedin mi?" dedi.

-"Ne söylemiş ki?" dedim.

Bunun üzerine iftiracıların söylediklerini bir bir anlattı. Hastalığıma yeni hastalık katıldı. Eve dönünce, Resûlullah (s.a.s.) yanıma girdi ve:

(İsmimi söylemeden) "Adamınız nasıl." dedi. Ben:

-"Ebeveynimin yanına gitmeye izin ver" dedim. Ben, haberin aslını annemle babamdan işitmek istiyordum.

Resûlullah (s.a.s.) izin verdi, ben de ebeveynimin yanına geldim. Anneme:

-"Ey anneciğim, halk arasında söylenen bu sözler nedir?" dedim.

-"Ey kızım! Sen bu meseleyi büyütme. Allah'a kasem olsun güzel ve kocasının yanında sevgili olan, birçok kumaları (ortak) bulunan bir kadın hakkında her zaman çok dedikodu ederler" dedi. Ben:

-"Sübhanallah, demek halk böyle söylüyor ha!" dedim.

O gece sabaha kadar hiç durmadan ağladım. Ne gözümün yaşı dindi, ne de gözüme uyku girdi. Sabah oldu, ben hâlâ ağlıyordum. Resûlullah (s.a.s.) o gün Ali b. Ebi Talib'i ve Üsâme b. Zeyd (r.anhum)'u çağırmıştı. Benimle ilgili vahyin gecikmesi üzerine ailesiyle ayrılma hususunda onlarla istişâre ediyordu.

Üsâme (r.a.), ehlinin suçsuzluğu hususunda onlara karşı içinde beslediği sevgiye dayanarak, bildiği hususu şöyle dile getirmişti:

-"Ey Allah'ın Resûlü! Onlar zevcelerinizdir. Allah'a kasem olsun, onlar hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz."

Ali b. Ebî Tâlib de şöyle demişti:

-"Ey Allah'ın Resûlü, Allah sana darlık vermez. Ondan başka kadın çoktur. Sen câriyene sor, (onun hâlini o daha iyi bilir), sana gerçeği haber verir."

Resûlüllah (s.a.s.) bu tavsiye üzerine cariyemiz Berîre'yi çağırdı ve:

-"Ey Berîre, söyle! Aişe'de sana şüphe verici bir husus gördün mü?" diye sordu. Berîre:

-“Hayır! Seni hak üzerine peygamber olarak gönderen Zât-ı Zülcelâl’e yemin olsun, ben onda fena bulduğum bir şey görmedim. Ayıplanabilecek tek gördüğüm şey şudur: “Yaşı genç olduğu için, ailesi için yoğurduğu hamurun üzerine uyur, bu sırada gelen keçi, hamurdan yerdi.”

(Bu soruşturma sonunda) Resûlüllah (s.a.s.) kalkıp mescidde bir hutbe okur. Bu iftirayı ilk defa çıkaran Abdullah b. Ubey b. Selûl hakkında söz etmekten özür dileyerek, minberde şunları söyler:

-“Ehlim hakkında bana sıkıntı veren adamı cezalandırmada, intikamımı almada bana kim yardım edecek? Allah’a yemin olsun ehlim hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Adı iftiraya karıştırılan bir adamdan söz ettiler. Onun hakkında da hayırdan başka bir şey bilmiyorum. O ailemin yanına ben olmayınca hiç girmemiştir.”

Resûlüllah (s.a.s.)’in bu sözleri üzerine (Evs kabilesinin reisi) Sa’d b. Muâz (r.a.) kalktı ve:

-“Ey Allah’ın Resûlü! Allah’a yemin olsun biz ondan senin intikamını alırız! Eğer Evs kabilesindense boynunu vururuz. Hazreçli kardeşlerimizden ise, bize sen emredersin, biz emrini aynen yerine getiririz!” dedi.

Hazreç kabilesinin reisi olan Sa’d b. Ubâde ayağa kalktı. Sa’d aslında salih bir kimseydi. Ancak (Sa’d b. Muaz’ın konuşmasından alınarak) kabile hamiyet ve gayretine kapılmıştı. Sa’d b. Muâz’a dönerek şu sert cevabı verdi:

-“Vallahi sen yalan söylüyorsun! Sen onu (Abdullah b. Ubey b. Selül’ü) öldüremezsin. Öldürtmeye gücün de yetmez.”

(Ensar’ın ileri gelenlerinden) Useyd b. Hudayr (r.a.) -ki bu zât da Sa’d b. Muaz’ın amcaoğludur- kalkarak Sa’d b. Ubâde’ye çıkıştı:

-“Allah’a yemin olsun yalan söyleyen sensin. Onu mutlaka öldürürüz. (Abdullah b. Ubey’e arka çıkıyorsan) sen de münâfıksın, münafıklar hesabına kavga ediyorsun!”

Derken (Ensâr’ın iki kabilesi) Evs ve Hazreç ayağa kalkmışlar ve Resûlullah (s.a.s.) daha minberde iken, birbirlerine girmeye ramak kalmıştı. Resûlullah (s.a.s.) sükûneti sağlayıncaya kadar gayret sarfetmiş ve minberden inmişti.

Ben o gün de ağladım. Ne gözümün yaşı dindi, ne de gözüme uyku girdi. Müteakip gece de hep ağladım: Ne gözümün yaşı dindi ne de bir parça olsun uykum geldi. Sabahleyin annem ve babam yanıma geldiler. Böylece ben, iki gece bir gündüz aralıksız ağlamıştım. Öyle ki artık ağlamaktan ciğerlerim parçalanacak diye düşünüyordum. Onlar yanımda oturuyorlar, ben de ağlamaya devam ediyordum. Derken Ensar’dan bir kadın izin istedi. Ona, gir dedim. Yanıma oturup o da benimle ağlamaya başladı. Biz bu halde iken Resûlullah (s.a.s.) girdi. Sonra oturdu. Hakkımda söylenen şeyler söylenileniden beri yanımda hiç oturmamıştı. Bu arada bir ay geçmiş ve meselemle ilgili herhangi bir vahiy gelmemişti. Resûlullah (s.a.s.) otururken şehâdet kelimesini de getirmişti. Sonra bana şunları söyledi:

-“Ey Aişe, senin hakkında bana şöyle şöyle sözler ulaştı. Eğer bu dedikodulardan berî isen Allah seni vahiyle tebrie edecektir. Şayet bir günah işledi isen Allah Teâlâ’ya tevbe et. Zira kul bir günah işler, sonra da günahını itirafla tevbe ederse, Allah Teâlâ tevbesini kabul ve affeder.”

Resûlullah (s.a.s.)’in sözlerini tamamlayınca (ızdırabımın şiddetinden) gözlerimin yaşı kurudu, artık tek bir damla bile yaş hissetmiyordum. Babama:

-“Resûlullah (s.a.s)’ın sözlerine sen cevap ver” dedim.

Babam:

-“Vallahi Resûlullah (s.a.s.)’e ne diyeceğimi bilemiyorum” dedi. Anneme yönelerek:

-“Resûlullah (s.a.s.)’in söylediklerine sen bâri cevap ver” dedim. Annem de:

-“Vallahi Resûlullah (s.a.s.)’e ne söyleyeceğimi ben de bilemiyorum” dedi.

Hz. Aişe devamla der ki: “Ben yaşı henüz küçük bir kadındım. Kur’ân’dan da fazla bilmiyordum. Dedim ki:

-“Vallahi ben biliyorum ki halkın söyleştiği şeyleri işittiniz. Onlar içinize yer etti ve hep inandınız. Size: “Günahsızım” dedim, inanmıyorsunuz. Yapmadığım bir şeyi size itiraf etsem, -Allah biliyor ki ben ondan berîyim- beni tasdik edeceksiniz. Allah’a kasem olsun, sizinle benim durumumu anlatacak en iyi örnek Hz. Yusuf’un babası ve onun şu sözüdür: “Bana güzelce sabır gerekir. Anlattıklarınıza ancak Allah’tan yardım istenir” (Yusuf, 18). Sonra yüzümü çevirip yatağıma sokuldum. Kasem olsun ben o zaman suçsuz olduğumu biliyordum ve Allah’ın benim suçsuzluğumu te’yid edeceğine inanıyordum. Ancak, kesinlikle, Allah’ın benim hakkımda bir vahiy indireceğini, bunun (kıyâmete kadar) okunacağını hiç aklımdan geçirmedim. Ben, kendimi, Allah’ın herhangi bir şekilde tekellüm buyurarak okunacak bir vahiy konusu edilmeye değer bulmuyordum. Ancak, Resûlullah (s.a.s)’ın göreceği bir rüya yoluyla Allah’ın beni tebrie edeceğini ümid ediyordum.

Allah’a kasem olsun, Resûlüllah (s.a.s.) daha oturmuş olduğu yerden kalkmamış ve ev halkından kimse dışarı çıkmamıştı ki Allah, Resûlüne vahiy indirdi: Resûlullah (s.a.s.)’i vahiy sırasında her zaman gelen hâlet istila etti.

Sonra da o hal zail oldu. Resûlüllah (s.a.s) tebessüm içindeydiler. Konuştuğu ilk kelime bana şunu söylemek oldu:

-"Ey Aişe Allah'a hamdet. Zira, seni tebrie buyurdu."

Annem de bana:

-"Kalk Resûlüllah (s.a.s.)'e teşekkür et!" dedi. Ben ise:

-"Vallahi hayır, ona teşekkür etmeyeceğim, sadece Allah'ıma hamdediyorum. Benim suçsuzluğumu Rabbim vahiy buyurdu" dedim. Allah'ın indirdiği vahiy şöyleydi:

-"Muhammed'in eşine o yalanı uyduranlar içinizden bir güruhtur. Bunu kendiniz için kötü sanmayın, o sizin için hayırlı olmuştur. O kimselerden her birine kazandığı günah karşılığı ceza vardır. İçlerinden elebaşılık yapana ise büyük azab vardır. Onu işittiğiniz zaman, erkek-kadın mü'minlerin, kendiliklerinden hüsn-ü zanda bulunup da: "Bu apaçık bir iftiradır" demeleri gerekmez miydi? Dört şâhid getirmeleri gerekmez miydi? İşte bunlar şâhid getirmedikçe, Allah katında yalancı olanlardır. Allah'ın dünya ve âhirette size lütuf ve merhameti olmasaydı, o kötü sözü yaymanızdan ötürü büyük bir azaba uğrardınız..." (Nur /20).

(Bir sayfa tutan) on âyeti, Cenâb-ı Hakk benim suçsuzluğumla ilgili bu ayetleri indirince, Ebu Bekri's-Sıddîk (r.a.) -ki Mistah b. Üsâse'ye akrabalığı ve fakirliği sebebiyle maddi yardımda bulunuyordu- şunu söyledi:

-"Aişe (r.a.)'a bu iftirayı yaptıktan sonra, ona artık bir daha yardım yapmayacağım."

Bunun üzerine şu vahiy indi: "İçinizde lütuf ve servet sahibi olanlar, yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere, vermemek için yemin etmesinler, affetsinler geçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasından hoşlanmaz

mısınız? Allah bağışlayandır, merhametli olandır" (Nur, 22).

Bunun üzerine Ebu Bekri's-Sıddîk (r.a.): "Evet evet, Allah'a kasem olsun, Allah'ın beni affetmesini çok severim" dedi ve Mistah'a yapmakta olduğu yardımı yapmaya devam etti ve: "Ebediyyen yardımı ondan kesmeyeceğim" dedi.

Hz. Aişe (r.a.) sözlerine devamla dedi ki:

Resûlullah (s.a.s.) tahkik sırasında Zeyneb Bintu Cahş'a da hakkımda sormuş ve:

-"Ey Zeyneb, bu hususta ne biliyorsun, ne gördün?" demişti. O da:

-"Ey Allah'ın Resûlü, ben kulağımı, gözümü işitmediğim, görmediğim şeyden muhafaza ederim. Ben Aişe hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum!" demişti. Zeyneb (r.a.), Resûlullah (s.a.s.)'ın zevce-i tâhireleri arasında (bazı faziletleri sebebiyle) benimle boy ölçüşen birisiydi. Allah verâ ve dindarlığı sebebiyle onu (bu meselede müfteriler tarafında yer almaktan) korudu. Onun kız kardeşi Hamne ise, onunla mücâdeleye koyuldu ve helâk olan müfteriler arasında helâk oldu."

Buhari, Şehâdât, 15, 30, Hibe 15, Cihad 64, Megâzi 11, 34, Tefsir, Yusuf 3, Nur 6, 11, Eyman 18, İ'tisan 28, Tevhid 35, 52; Müslim, Tevbe 56.

10. Hz. Câbir (ra) anlatıyor: "Abdullah İbnu Übey İbni Selül câriyesine: "Git biraz fâhişelik yap (da para kazan)" diye emretti. Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk: "Dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek çin, iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın..." (Nur 33) meâlindeki âyeti inzâl buyurdu."

Müslim, Tefsir 26, (3029); Ebu Dâvud, Talâk 50, (2311).

İftira Etmemek Üzere Resûlullâh'a Biat Edilmesi

11. Ümeyme bintu Rukayka (r.a.) dedi ki: “Ensâr’dan bir grup kadınla Hz. Peygamber (s.a.s.)’e gelip kendisine: “Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamak, çalmamak, zina etmemek, çocuklarımızı öldürmemek, şimdi ve gelecekte iftira atmamak, sana meşrû emirlerinde isyan etmemek şartları üzerine biat ediyoruz” dedik. Hemen ilâve etti: “Gücünüzün yettiği ve takatınızın kâfi geldiği şeylerde”. Biz: “Allah ve Resûlü bize karşı bizden daha merhametlidir, haydi biat edelim” dedik.

Süfyan merhum der ki: Kadınlar, biatı (erkekler gibi) musâfaha ederek yapmayı kastetmişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.s): “Ben kadınlarla musâfaha etmem, benim yüz kadına toptan söylediğim söz her kadın için ayrı ayrı söylenmiş yerine geçer” buyurdu.

Muvatta, Bey’a 2; Tirmizî, Siyer 37.

12. Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) kadınlarla biatı (elle musafaha etmeden) sözle yapıyor ve şu âyette belirtilen şartları koşuyordu: “Allah’a hiçbir şeyi eş tutmamaları, hırsızlık yapmamaları, zinâ etmemeleri, evlâtlarını öldürmemeleri, başkalarından çocuk peydahlayıp kocalarına isnad etmemeleri, (emredilecek) herhangi bir iyilik hususunda sana âsi olmamaları..” (Mümtahine, 12). Hz. Peygamber (s.a.s.)’in eli, mâlik olmadığı hiçbir kadının eline asla değmedi. Kadınlar, bu şartları kendi sözleri ile ikrar edince, Hz. Peygamber (s.a.s.): “Artık gidin, sizinle biat ettik” derdi (ve musafahada bulunmadan onlarla biatını tamamlardı). Hayır, Allah’a yemin olsun, asla onun

eli hiçbir kadının eline değmedi. Fakat kadınlarla sözle biat akdi yaptı."

Buhari, Tefsir, Mümtahine 2, Talâk 20, Ahkâm 49; Müslim, İmârât 88.

Karı-Koca Arasında Zina İftira ve Neticesi

13. İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: "Hilal İbnu Ümeyye (ra) Resûlüllah (s.a.s.)'ın yanında, hanımının Şerik İbn Sahmâ ile zina yaptığını söyledi. Resûlüllah (s.a.s.): "Ya delil getirirsin ya da sırtına hadd tatbik edilir" dedi.

Hilâl: "Ey Allah'ın Resûlü! Birimiz, hanımı üzerinde bir adam görse, koşup delil mi arayacak?" dedi. Resûlüllah (s.a.s.) önceki sözünü tekrar ediyordu: "Ya delil getirirsin ya da sırtına had uygulanır." Bunun üzerine Hilâl:

"Seni hak üzerine gönderen Zât'a kasem olsun doğru söylüyorum. Mutlaka Allah sırtımı hadden kurtaracak bir vahiy gönderecektir" dedi. Cibril indi ve şu vahyi indirdi: "Eşlerine zina isnad edip de kendilerinden başka şâhidleri olmayanların şâhidliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allah'ı dört defa şahid tutmasıyla olur. Beşincisinde eğer yalancılardan ise Allah'ın lânetinin kendisine olmasını diler" (Nur 6-7).

Resûlullah (s.a.s.) oradan ayrıldı. Onlara adam gönderdi. Hilâl geldi (lânet okuyarak) şehâdette bulundu. Resûlullah (s.a.s.): "Allah biliyor ki, ikinizden biriniz yalancısınız, tevbekâr olanınız var mı?" dedi. Sonra kadın kalktı, o da şehâdette bulundu. Kadın beşinci şehâdette iken kadını durdurdular ve: "Beşinci şehâdet, (yalancı olduğun takdirde) şiddetli azab gerektirir" dediler.

İbn Abbâs der ki: Bunun üzerine kadın durakladı ve sükut etti. Öyle ki, yeminden rücû edeceğini sandık. Sonra:

“Hayır, vallahi kavmimi bundan böyle mahçup hâle düşürmeyeceğim” dedi ve yeminini tamamladı.

Resûlullah (s.a.s.): “İyi bakın, eğer bu kadın gözleri sürmeli, kabaları iri, bacakları kalın bir çocuk doğurursa bilin ki bu çocuk Şerik İbn Sahmâ’dandır” buyurdu. Gerçekten de bu evsafta bir çocuk doğurdu. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s.) şöyle söylediler:

“Eğer, Allah’ın Kitabı’nda kadının yemini ile haddini düşeceği hususunda hüküm gelmemiş olsaydı, (çocuktaki bu benzerlikten hareketle kadının zâniliğine hükmederdim ve) onun benden göreceği vardı.”

Buhari, Tefsir, Nur 3, Şehâdet 21, Talâk 28; Ebu Davud, Talak 27.

56. KARZ-I HASEN (BORÇ VERME)

Borç Vermenin Mükafatı

مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللّهَ قَرْضاً حَسَناً فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافاً كَثِيرَةً
وَاللّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"Kimdir o yiğit ki Allah'a güzelce ödünç verir, Allah da onun verdiğinin mükâfatını kat kat artırır. Allah rızkı kısar da, bollaştırır da. Zaten hepiniz döndürülüp O'na götürüleceksiniz." (Bakara 2/245)

وَلَقَدْ أَخَذَ اللّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيباً
وَقَالَ اللّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلاَةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنتُم بِرُسُلِي
وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللّهَ قَرْضاً حَسَناً لَّأُكَفِّرَنَّ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
وَلأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ فَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ
مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

"Allah İsrail oğullarından kesin söz aldı. Biz onlardan (on iki boydan her birinden bir kefil olmak üzere) on iki de kefil tayin etmiştik. Allah buyurdu ki: "İyi bilin ki Ben sizinle beraberim. Eğer siz namazı dikkatli bir şekilde tamtamına eda eder, zekâtı verir, resullerime iman eder, onlara sahip çıkar, Allah rızası için gerekli yerlere harcayarak Allah'a güzel bir tarzda ödünç verirseniz, Ben elbette sizin kusurlarınızı örter ve elbette sizi içinden ırmaklar akan cennete yerleştiririm. Ama kim bundan sonra nankörlük edip küfre saparsa, doğru yoldan sapmış, kendini zayi etmiş olur." (Mâide 5/12)

مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللهَ قَرْضاً حَسَناً فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ

“Kim Allah’a güzel bir ödünç verirse malını Allah yolunda harcarsa Allah bunu kat kat artırır. Ona değerli bir mükâfat da vardır.” (Hadid 57/11)

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللهَ قَرْضاً حَسَناً يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ

“Dini tasdiklerinin ifadesi olarak, hayır işlerinde mal harcayan erkekler, mal harcayan hanımlar ve Allah’a güzel bir ödünç verenlerin ödülleri kat kat artırılacak, ayrıca onlara değerli bir mükâfat da verilecektir.” (Hadid 57/18)

إِن تُقْرِضُوا اللهَ قَرْضاً حَسَناً يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ

“Eğer Allah’a ödünç verirseniz O sizin için, onun kârını kat kat artırarak verir, hem de sizin günahlarınızı bağışlar. Çünkü Allah şekûr’dur, halîmdir (küçük iyiliklerden ötürü bile büyük mükâfat verir, müsamahakârdır, cezalandırmada acele etmez).” (Teğâbun 64/17)

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِن ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَن لَن تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللهَ قَرْضاً حَسَناً وَمَا تُقَدِّمُوا لأَنفُسِكُم مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللهِ هُوَ خَيْراً وَأَعْظَمَ أَجْراً وَاسْتَغْفِرُوا اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Senin Rabbin, gecenin bazan üçte ikisine yakın bir kısmını, bazan yarısını, bazan üçte birini ibadetle geçirdiğini, senin yanında yer alan müminlerden bir cemaatın da böyle yaptığını elbette biliyor. Gece ve gündüzü yaratıp

sürelerini ölçen Allah'tır. O sizin bu gece ibadetini gözetemeyeceğinizi bildiği için, lütuf ve merhametiyle size yeniden bakıp muaf tuttu. Artık Kur'ân'dan kolayınıza gelen miktarı okuyun. Allah bilmektedir ki aranızda hastalananlar olacaktır. Kimileri Allah'ın lütfundan nasiplerini aramak için yol tepecek, dünyanın çeşitli yerlerinde dolaşacaklardır. Bazıları Allah yolunda muharebe için sefere çıkacaklardır. Haydi artık Kur'ân'dan, kolayınıza gelen miktarı okuyun. Namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin ve bir de Allah'a güzel ödünç takdim edin. Unutmayın ki kendi iyiliğiniz için âhirete hazırlık olarak her ne gönderirseniz mutlaka onu Allah'ın nezdinde bulursunuz. Hem daha üstün ve daha hayırlı, mükâfatı kat kat artmış olarak! Allah'tan mağfiret dileyin. Muhakkak ki Allah gafurdur, rahîmdir (affı, merhamet ve ihsanı boldur)." (Müzzemmil 73/20)

Borç Vermek, Vaz Geçmek veya Süre Vermek

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ وَاتَّقُوا يَوْماً تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ

"Eğer borçlu sıkıntıda ise, kolaylığa çıkıncaya kadar ona mühlet verin. Şayet bilirseniz, alacağınızı bağışlamanız sizin için daha da hayırlıdır. Öyle bir günde rüsvaylıktan sakının ki, O gün Allah'ın huzuruna çıkarılacaksınız, sonra her kişiye kazandığının karşılığı tamamen ödenecek." (Bakara 2/280-281)

Belirli Bir Süre İçin Borç Vermek

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلاَ يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللهُ

“Ey iman edenler! Belirli bir vâdeye kadar birbirinize borç verdiğiniz zaman onu kaydedin. Aranızda doğrulukla tanınmış bir kâtip onu yazsın. Kâtip, Allah'ın kendisine öğrettiği gibi (adalete uygun olarak) yazmaktan kaçınmasın da yazsın. Üzerinde hak olan borçlu kişi akdi yazdırsın, Rabbi olan Allah'tan sakınsın da borcundan hiçbir şey noksan bırakmasın. Eğer üzerinde hak olan borçlu, akılca noksan veya küçük veya yazdırmaktan âciz bir kimse ise, onun velisi adalet ölçüleri içinde yazdırsın. İçinizden iki erkek şahit de tutun. İki erkek bulunmazsa o zaman doğruluklarından emin olduğunuz bir erkek ile iki kadının şahitliğini alın. (Bir erkek yerine iki kadının şahit olmasına sebep) birinin unutması halinde ikincisinin hatırlatmasına imkân vermek içindir. Şahitler çağırıldıklarında, şahitlikten kaçınmasınlar. Siz yazanlar da, borç az olsun, çok olsun, vâdesiyle birlikte yazmaktan üşenmeyin. Böyle yapmak, Allah katında daha âdil, şahitliği ifa etmek için daha sağlam ve şüpheyi gidermek için daha uygun bir yoldur. Ancak aranızda hemen alıp vereceğiniz peşin bir ticaret olursa, onu yazmamakta size bir günah yoktur. Alışveriş yaptığınız zaman da şahit tutun. Gerek kâtip, gerek şahit

asla mağdur edilmesin. Bunu yapar, zarar verirseniz, doğru yoldan ayrılmış, Allah'a itaatin dışına çıkmış olursunuz. Allah'a itaatsizlikten sakının. Allah size en uygun tutumu öğretiyor. Çünkü Allah her şeyi hakkıyla bilir." (Bakara 2/282)

Kadınlarda duygusallık kuvvetli, hafıza kuvveti erkeklere göre biraz daha azdır. Hafızası erkeklerin çoğundan kuvvetli olan bazı kadınlar bulunabilir. Fakat hüküm kişilere göre değil, cinse göre, genel duruma göre verilir. Onun için, tek kadın değil de iki kadın şartı aranmaktadır. Fakat bu hüküm, genelde kadınların meşguliyet alanları olmayan ticaret alanındadır. Yoksa erkeklerin alanına girmeyen sahalarda tek başına iki kadının, hatta duruma göre tek kadının şahitliği yeterli sayılır.

Kur'ân-ı Kerim bu âyette nüzül ortamından çok ileri bir safhada insanlığın varacağı hukukî ve ticarî kurumları gözönünde bulundurmuş ve noterlik kurumunu tesis etmiştir. Okuma yazma bilenlerin bile son derece az olduğu, yazı malzemesi olarak kâğıdın bile bulunmadığı bir ortamda, çok ileri medenî toplumlarda ihtiyaç duyulacak kurumları başlatmak, Kur'ân'ın evrensel boyutunun delillerinden biridir.

Hakların böylece kaydedilmesinden şu üç fayda elde edilir: 1. Adalete ve istikamete en uygun iş yapılır. 2. Şahitliğin ifası en güzel şekilde yapılır. 3. Şüpheyi gidermede en uygun yol seçilmiş olur.

Borçların Senede Bağlanması

وَإِن كُنتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِباً فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ
بَعْضُكُم بَعْضاً فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللهَ رَبَّهُ وَلاَ تَكْتُمُوا
الشَّهَادَةَ وَمَن يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

"Eğer yolculuk halinde iseniz ve kâtip bulamazsanız, o takdirde borç karşılığına rehin alırsınız. Şayet kiminiz

kiminize itimad ederse, güvenilen kimse Rabbi olan Allah’tan korksun da üzerindeki emaneti ödesin. Bir de şahitliği, görüp bildiğinizi gizlemeyin. Bildiğini gizleyenin kalbi günahkâr olur. Allah her ne yaparsanız bilir.” (Bakara 2/283)

Ölen Kimsenin Borçları

يُوصِيكُمُ اللهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاءً
فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ
وَلأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِن لَمْ
يَكُن لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلأُمِّهِ
السُّدُسُ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَآؤُكُمْ وَأَبناؤُكُمْ لاَ
تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعاً فَرِيضَةً مِنَ اللهِ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيماً
حَكِيماً وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِن لَمْ يَكُن لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ
لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْنَ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ
وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِن لَمْ يَكُن لَكُمْ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ
الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُم مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِن كَانَ
رَجُلٌ يُورَثُ كَلاَلَةً أَو امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا
السُّدُسُ فَإِن كَانُوَا أَكْثَرَ مِن ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِن بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَآرٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللهِ وَاللهُ عَلِيمٌ
حَلِيمٌ

“Miras konusunda, Allah çocuklarınız hakkında şöyle emreder: Erkeğin hakkı, kadının hissesinin iki mislidir. Şayet kadınların sayısı ikiden fazla ise onlar terikenin üçte ikisini alırlar. Eğer kız evlat tek ise terikenin yarısını alır. Anne babaya gelince, ölenin çocuğu varsa, onun terikesinden her birine altıda bir hisse vardır. Eğer çocuğu yoksa ve kendisine ana babası vâris oluyorsa annesine üçte bir hisse vardır. Şayet ölenin kardeşleri varsa, ölenin yap-

tığı vasiyetin ifasından ve borcunun ödenmesinden sonra annenin hissesi altıda birdir. Anne babanız ile evlatlarınızdan hangisinin size daha faydalı olacağını siz bilemezsiniz. Bunlar Allah'ın koyduğu farzlardır. Allah muhakkak ki alîm ve hakîmdir (her şeyi hakkıyla bilir, mutlak hüküm ve hikmet sahibidir)."

> Mirasta erkek evlat, kızın iki mislini alır. Zira İslâma göre erkek ailesini geçindirmekle yükümlüdür. Kadının böyle bir görevi yoktur. Kadının yükü kocasına ait iken, koca ailesini, çocuklarını, duruma göre anne ve babasının nafakasını yüklenmek zorundadır. Dolayısıyla bu hüküm tam adalettir.

"Eşlerinizin çocukları yoksa terikelerinin yarısı siz kocalarındır. Eğer çocukları varsa dörtte biri size aittir. Bütün bunlar, yaptığı vasiyetin ve üzerindeki borcun ifasından sonradır. Sizin de çocuğunuz yoksa terikenizin dörtte biri eşlerinizindir. Eğer çocuğunuz varsa terikenizin sekizde biri onlara aittir. Bunlar da yaptığınız vasiyetin ve borcunuzun ödenmesinden sonradır. Eğer miras bırakan erkek veya kadın, çocuğu ve anne babası olmayan bir kimse olur ve onun erkek veya kız kardeşi de bulunursa, bunlardan her birinin hissesi altıda birdir. Şayet onların sayısı daha fazla ise, o takdirde onlar üçte bir hisseye ortak olurlar. Bu da yapılan vasiyet ve borcun ödenmesinden sonradır. Bütün bunlar, vârisler zarara uğratılmaksızın yapılacaktır. Bu, Allah tarafından size bir buyruktur. Allah alîm ve halîmdir (her şeyi hakkıyla bilir, cezalandırmada aceleci değildir)." (Nisâ 4/11-12)

BORÇ VERMEKLE İLGİLİ HADİSLER

1. Ebû Mûsa (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Allah Teala nazarında, bir kulun Allah tarafın-

dan yasaklanan büyük günahlardan sonra, beraberinde getirebileceği en büyük günahlardan biri, kişinin ödenecek karşılık bırakmadan üzerinde borç olduğu halde ölmesidir. "

Ebû Dâvûd, Buyu 9.

2. Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Kim, ödemek arzusu ile insanların malını alır ise, Allah (onun borcunu) ona bedel eda eder. Kim de telef etmek niyetiyle halkın malını alırsa Allah onu telefeder."

Buhâri, İstikrâz 2.

3. İmrân b. Huzeyfe (rahimehullah) anlatıyor: "Meymûne (r.a.) fazlaca borca giriyordu. Ailesi bu meselede müdâhale edip ayıpladılar. Şu cevabı verdi: "Borcu bırakmayacağım. Ben dostum ve can yoldaşım Resûlullâh'ı (s.a.s.) şöyle söylerken dinledim: "Bir borçla borçlanan bir kimsenin ödeme niyetinde olduğunu Allah bilince, onun borcunu Allah mutlaka dünyada iken öder."

Nesâi, Buyû' 99; İbn Mâce, Sadakât 10.

4. eş-Şerrid (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Zenginin borcunu savsaklaması, haysiyetinin ihlal edilmesini ve cezalandırılmasını helal kılar."

İbnu'l-Mübàrek der ki: "Irzını helâl kılar", kendisine kaba davranılır demektir. "Cezalandırılması" da, hapsedilmesidir."

Ebû Dâvud, Akdiye 29; Nesâi, Buyu' 100; İbn Mâce, Sadakât 18.

5. Ebu Hûreyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Sizden önce yaşayanlardan bir tüccar vardı. Halka borç verirdi. Borçluları arasında fakir görürse hizmetçilerine: "Onun borcundan vazgeçiverin, böylece Al-

lah'ın da bizim günahlarımızdan vazgeçeceğini umarız" derdi. Allah da onun günahlarından vazgeçti."

Buhâri, Sulh 10; Müslim, Müsâkaât 19, (1557); Nesâi, Büyü 104, (7, 318).

6. Diğer bir rivâyette şöyle gelmiştir: "Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: "Bir adam hiç hayır amelde bulunmadı. Ancak halka borç verir ve borcunu toplayan elçisine: "Kolay ödeyecekten (zenginden) al, zor ödeyecekten (fakirden) alma, vazgeç. Ola ki Allah da bizim günahlarımızdan vazgeçer" derdi. Allah Teâla da bunun üzerine: "Haydi senin günahlarından vazgeçtim" buyurdu."

Buhâri, Buyu' 18, Enbiyâ 50; Müslim, Müsakât 31; Nesâi, Buyu' 104.

7. Ebû Katâde (r.a.)'ın anlattığına göre, Ebû Katâde, bir boçlusunu (para taleb etmek üzere) aramıştı. O, kendisinden gizlendi. Bilahare adamı buldu. Ancak: "Dardayım" dedi. Bunun üzerine:

"Allah'a yemin eder misin?" diye sordu. Borçlu:

"Vallahi" diye yemin etti. Ebû Katâde:

"Ben Resûlullah (s.a.s.)'in, "Kim Allah'ın kendisini kıyamet gününün sıkıntısından kurtarmasını isterse darda olana nefes aldırsın veya tamamen bağışlayıversin" dediğini işittim" dedi."

Müslim, Kasame 32.

8. Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.)'de bir adamın (parası ödenmemiş) bir devesi vardı. Borcunu istemeye geldi. Bu sırada kaba sözler sarfetti. Ashab'tan bâzıları adama haddini bildirmek istedi. Ancak Resûlullah (s.a.s.) buna meydan vermeyip:

“Bırakın onu! Hak sâhibinin konuşma hakkı vardır” buyurdu, sonra da:

“Devesini verin!” diye emretti, (ilgililer) devesini aradılarsa da bulamadılar. Fakat onunkinden daha değerli bir deve buldular. Resûlüllah (s.a.s.):

“Bunu verin” dedi. Adam: “Bana borcunu tam ödedin, Allah da sana ödesin” dedi. Allah Resûlü (s.a.s.):

“En hayırlınız, borcunu en iyi ödeyendir!” buyurdu.”

Buhâri, İstikrâz, 4, 6, 7,13, Vekâlet 5, 6, Hibe 23, 25; Müslim, Musâkât 118-122.

9. Ebû Katâde (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.)’e namazını kıldırıvermesi için bir adam(ın cenâzesi) getirildi. Resûlüllah (s.a.s.):

“Onun üzerinde borç var, arkadaşınızın namazını siz kılın!” buyurdu. Ben:

“(Borç) benim üzerime olsun, ey Allah’ın Resûlü” dedim.

“Sadâkatle mi ?” dedi.

“Sadâkatle!” dedim. Bunun üzerine cenazenin namazını kıldı.”

Tirmizi, Cenâiz 69; Nesâi, Cenâiz 67.

10. Bir adam İbn Ömer (r.a.)’a gelerek: “Ben birisine bir borç verdim. Bana, bunu daha üstün bir şekilde iadesini şart koştum” dedi ve hükmünü sordu. İbn Ömer (r.a.): “Bu ribâdır” diye cevap verdi ve şu açıklamada bulundu: “Borç verme işi üç şekilde cereyan eder.

1. Borç vardır, bunu vermekle sâdece Allah’ın rızasını düşünürsün. Karşılığında sana rıza-yı ilâhi vardır.

2. Borç vardır, bununla arkadaşını memnun etmek istersin.

3. Borç vardır, temiz bir malla pis bir şey almak için bu borcu verirsin. İşte bu ribâdır." Adam: Öyleyse bana ne emredersiniz, ey Abu Abdirrahman? diye sordu. İbn Ömer şu açıklamada bulundu: "Anlaşmayı yırtmanı tavsiye ederim. Borçlu, verdiğin miktarı aynen iade ederse alırsın. Verdiğinden daha az iade eder, sen de alırsan sevap kazanırsın. Eğer sana, daha iyi bir şeyi gönül hoşluğu ile verirse, bu sana bir teşekkürdür, böylece teşekkürünü ifade ediyor demektir. Sana ayrıca, ona vâde tanıdığın için sevap vardır."

Muvatta, Büyû 92.

11. Mücahid'in anlattığına göre, "İbn Ömer (r.a.) bir miktar borç para aldı. Bunu sâhibine daha iyi bir şekilde ödedi. Borç veren adam: "Bu verdiğimden efdaldir (fazladır) diyerek almak istemedi. İbn Ömer adama: "Biliyorum, ancak içim bu şekilde rahat edecek" dedi.

Muvatta, Buyu' 90.

12. Salim (r.a.) anlatıyor: "İbn Ömer (r.a.)'a belli bir vâde ile bir başkasında alacağı bulunan adam, parasını daha çabuk alabilmek için bir kısmından vaz geçecek olsa? diye sordular. İbn Ömer bunu hoş görmedi ve bu davranışı yasakladı."

Muvatta, Buyu' 82.

13. Ubeyd b. Ebi Sâlih anlatıyor: "Ben, bilâhere ödenmek üzere Dar-ı Nahle ehline bez sattım. Bir müddet sonra Kûfe'ye gitmek istedim. Borçlular bana gelerek fiyattan biraz inmem hâlinde peşin ödeyeceklerini söylediler. Bunu Zeyd b. Sâbit'e sordum. Bana: "Hayır, bu işi yapmana ce-

vaz veremem, bunu (ribâyı) ne senin yemeni, ne de (satın alanlara) yedirmeni emredemem" dedi.

Muvatta, Buyû' 81.

14. Zeyd b. Eslem anlatıyor: "Cenab-ı Hakk'ın terk etmeyenler için harp etmeye izin verdiği ribâ, câhiliye devrinde iki şekilde cereyan ederdi:

1. Bir kimsenin diğer bir kimsede, vâdeli bir alacağı bulunurdu. Vâde dolunca alacaklı: "Ödeyecek misin yoksa fâizlensin mi?" derdi. Borçlu öderse öbürü alırdı. Ödemezse, ölçeklenen, tartılan, ekilen veya sayılan çeşitten ise alacak katlanırdı.
2. Yaşla ölçülen bir mal ise, daha üst mertebeye kaydırılır, vâde de uzatılırdı. İslâm gelince Cenab-ı Hakk şu âyeti indirdi: "Ey iman edenler! Allah'tan sakının, inanmışsanız fâizden arta kalan hesaptan vazgeçin. Böyle yapmazsanız, bunun Allah ve Peygamberi tarafından size savaş açılmış olduğunu bilin. Eğer tevbe ederseniz sermayeniz sizindir. Böylece haksızlık etmemiş ve haksızlığa uğramamış olursunuz" (Bakara 278-279).

Bu rivayeti Rezîn tahric etmiştir.

15. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.) İsrailoğullarından bin dinar borç para isteyen bir kimseden bahsetti. İsrailoğullarından borç talep ettiği kimse: "Bana şâhidlerini getir, onların huzurunda vereyim, şahid olsunlar!" dedi. İsteyen ise: "Şahid olarak Allah yeter!" dedi. Öbürü: "Öyleyse buna kefil getir" dedi. Berikisi "Kefil olarak Allah yeter" dedi. Öbürü:

"Doğru söyledin!" dedi ve belli bir vade ile parayı ona verdi. Adam deniz yolculuğuna çıktı ve ihtiyacını gördü. Sonra borcunu vadesi içinde ödemek maksadıyla geri dönmek üzere bir gemi aradı, ama bulamadı. Bunun üze-

rine bir odun parçası alıp içini oydu. Bin dinarı sahibine hitabeden bir mektupla birlikte oyuğa yerleştirdi. Sonra oyuğun ağzını kapayıp düzledi. Sonra da denize getirip:

"Ey Allahım, biliyorsun ki, ben falandan bin dinar borç almıştım. Benden şahid istediğinde ben: "Şahid olarak Allah yeter!" demiştim. O da şahid olarak sana razı oldu. Benden kefil isteyince de: "Kefil olarak Allah yeter!" demiştim. O da kefil olarak sana razı olmuştu. Ben ise şimdi, bir gemi bulmak için gayret ettim, ama bulamadım. Şimdi onu sana emânet ediyorum!" dedi ve odun parçasını denize attı ve odun denize gömüldü. Sonra oradan ayrılıp, kendini memleketine götürecek bir gemi aramaya başladı. Borç veren kimse de, parasını getirecek gemiyi beklemeye başladı. Gemi yoktu ama, içinde parası bulanan odun parçasını buldu. Onu ailesine odun yapmak üzere aldı. Parçalayınca parayı ve mektubu buldu.

Bir müddet sonra borç alan kimse geldi. Bin dinarla adama uğradı ve:

"Malını getirmek için aralıksız gemi aradım. Ancak beni getirenden daha önce gelen bir gemi bulamadım" dedi. Alacaklı:

"Sen bana bir şeyler göndermiş miydin?" diye sordu. Öbürü:

"Ben sana, daha önce bir gemi bulamadığımı söyledim" dedi. Alacaklı:

"Allah Teâla Hazretleri, senin odun parçası içerisinde gönderdiğin parayı sana bedel ödedi. Bin dinarına kavuşmuş olarak dön" dedi."

Buhari, Kefalet 1, Buyû' 10, İsti'zân 25.

16. Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlüllah (s.a.s.)'e üzerinde borç olan bir ölü getirildiği zaman:

“Borcunu ödeyecek bir mal bıraktı mı?” diye sorardı. Eğer yeterli mal bıraktığı söylenirse namazını kılardı. Aksi takdirde:

“Arkadaşınızın namazını kılın!” derdi. Ancak Allahu Teâla Hazretleri Resülüne fetihler müyesser ettiği zaman (her getirilenin) namazını kıldı ve (borcu var mı? diye) sormadı. Şöyle derdi:

Ben mü’minlere nefislerinden evlayım. Öyleyse, kim borç veya ağır bir yük bırakırsa o banadır, benim üzerimedir. Kim de mal bırakırsa o da kendi varislerinedir.”

Buhari, Ferâiz 4, 15, 25, Kefâlet 5, İstikrâz 11, Tefsir, Ahzâb 1, Nafakât 15; Müslim, Feraiz 14.

17. Müslim, Abdullah b. Amr İbni’l-Âs (r.a.)’dan şunu kaydeder: “Resûlüllah (s.a.s.) şöyle buyurdular:

“Şehidin -borç hariç- bütün günahları affedilir.”

Müslim, İmâret 118.

18. Sevbân (r.a.) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kim şu üç şeyden beri olarak ölürse cennete girer: Kibir, gulûl, borç.”

Tirmizi, Siyer 21.

19. Enes İbnu Mâlik (ra) anlatıyor: “Resûlüllah (s.a.s.) buyurdular ki: “Miraç gecesinde cennetin kapısı üzerinde şu ibarenin yazılı olduğunu gördüm: “Sadaka on misliyle mükafaatlandırılacaktır. Ödünç para onsekiz misliyle mükafatlandırılacaktır.” Ben: “Ey Cibril! Ödünç verilen şey ne sebeple sadakadan daha üstün oluyor?” diye sordum.” “Çünkü dedi, dilenci (çoğu kere) yanında para olduğu halde sadaka ister. Borç isteyen ise, ihtiyacı sebebiyle talepte bulunur.”

İbn Mâce, Sadakât 19.

57. ZEKAT

Zekatın Farz Olması

وَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لأَنفُسِكُم مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللهِ إِنَّ اللهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

"Namazı hakkıyla eda edin, zekâtı verin. Dünyada hayır olarak ne yapıp gönderirseniz, mutlaka onun mükâfatını âhirette Allah katında bulursunuz. Zira Allah işlediğiniz her şeyi görmektedir." (Bakara 2/110)

لَيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَـكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّآئِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ والضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَـئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَـئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

"Takvâ, yüzlerinizi doğuya ya da batıya doğru çevirme değildir. Lâkin takvâ Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaplara ve peygamberlere iman eden, sevdiği malını Allah'ı hoşnud etmek için yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalan gariplere, isteyenlere ve boyunduruk altında bulunup hürriyetine kavuşmak isteyen köle ve esirlere veren, namazı hakkıyla ifa edip zekâtı veren, sözleştiği zaman sözlerinde duran, hele hele sıkıntı ve hastalık hallerinde, savaşın şiddetleri esnasında sabreden kimselerin davranışlarıdır. İşte onlardır imanlarında samimi olanlar

ve işte onlardır her türlü fenalıktan korunan takvâlılar!” (Bakara 2/177)

Bu bir tek âyet İslâmın başlıca inanç (akaid), ibadet ve ahlâk esaslarını toplamaktadır. Buna işaret olarak Hz. Peygamber (a.s.m): “Kim bu âyete göre hareket ederse imanını kemale erdirmiş olur” buyurmuştur.

وَلاَ يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْراً لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

“Allah’ın kendilerine lütfu ile bol bol verdiği nimetlerde cimrilik edip harcamayanlar, sakın bu hali kendileri için hayırlı sanmasınlar. Hayır! Bu, onların hakkında şerdir. Cimrilik edip vermedikleri malları kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Kaldı ki göklerin ve yerin mirası Allah’ındır. Allah ne yaparsanız hepsinden haberdardır.” (Âl-i İmrân 3/180)

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللهُ مِن فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَاباً مُّهِيناً

“O cimrilik eden, üstelik etrafındaki insanlara cimriliği tavsiye eden ve Allah’ın lütf-u fazlından kendilerine verdiği nimetleri gizleyen nankörler yok mu, işte Biz onları zelil ve perişan edecek bir azap hazırladık.” (Nisâ 4/37)

وَلَقَدْ أَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيباً وَقَالَ اللهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلاَةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنتُم بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللهَ قَرْضاً حَسَناً لأُكَفِّرَنَّ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ فَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

“Allah İsrail oğullarından kesin söz aldı. Biz onlardan (on iki boydan her birinden bir kefil olmak üzere) on iki de

kefil tayin etmiştik. Allah buyurdu ki: "İyi bilin ki Ben sizinle beraberim. Eğer siz namazı dikkatli bir şekilde tamtamına eda eder, zekâtı verir, resullerime iman eder, onlara sahip çıkar, Allah rızası için gerekli yerlere harcayarak Allah'a güzel bir tarzda ödünç verirseniz, Ben elbette sizin kusurlarınızı örter ve elbette sizi içinden ırmaklar akan cennete yerleştiririm. Ama kim bundan sonra nankörlük edip küfre saparsa, doğru yoldan sapmış, kendini zayi etmiş olur." (Mâide 5/12)

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ
وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

"Sizin dostunuz ancak Allah'tır, O'nun Resûlüdür ve Allah'a tam boyun eğerek namazlarını hakkıyla ifa eden, zekâtlarını veren müminlerdir." (Mâide 5/55)

وَهُوَ الَّذِي أَنشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ
وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفاً أُكُلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهاً وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ
كُلُوا مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلاَ تُسْرِفُوا إِنَّهُ لاَ
يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Asmalı-asmasız bağ ve bahçeleri, mahsûlleri, çeşit çeşit hurma ve ekinleri, birbirine şekil ve renk yönünden benzer, tat bakımından benzemez tarzda yaratıp yetiştiren hep O'dur.

Her biri mahsul verince ürününden yeyin, devşirildiği gün hakkını (öşürünü) da verin, israf etmeyin, çünkü O müsrifleri sevmez." (En'âm 6/141)

Bu âyet, öşrün bütün mahsulleri kapsadığına dair İmam Ebû Hanife'nin delillerindendir.

Zekât âyetlerinin Medine'de indiğini düşünenler, buradaki hakkın, Mekke döneminde vacip kılınan bir sada-

ka olduğunu söyler ve 51,19 ve 70,24 âyetleri ile irtibat kurarlar. “Mamafih bu âyette hak, mutlak olduğundan, zekâta yani öşüre şamil olduğu söylenebilir.”

فَإِذَا انسَلَخَ الأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلاَةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“O halde, hürmetli aylar çıkınca artık öbür müşrikleri nerede bulursanız öldürün, onları yakalayıp esir edin, onların geçebileceği bütün geçit başlarını tutun. Eğer tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse onları serbest bırakın. Çünkü Allah gafurdur, rahîmdir (affı ve merhameti boldur).” (Tevbe 9/5)

فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلاَةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

“Bununla beraber kâfirlikten vazgeçip tövbe eder, namaz kılar, zekât verirlerse artık sizin din kardeşleriniz olurlar. Bilip anlayacak kimseler için Biz âyetlerimizi iyice açıklarız.” (Tevbe 9/11)

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلاَةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلاَّ اللهَ فَعَسَى أُولَـئِكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

Allah’ın mescitlerini ancak Allah’ı ve âhireti tasdik eden, namazı gereği gibi kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başka kimseden çekinmeyen müminler bina edip şenlendirir. İşte onlar cennete ve diğer ümitlerine kavuşmayı umabilirler.” (Tevbe 9/18)

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُولَـئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileri, yardımcılarıdır. Onlar iyilikleri teşvik edip kötülükleri menederler. Namazı hakkıyla yerine getirir, zekâtı verir, Allah’a ve Resûlüne itaat ederler. İşte onları Allah geniş rahmetine mazhar edecektir. Çünkü Allah azîzdir, hakîmdir (üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir).” (Tevbe 9/71)

وَجَاهِدُوا فِي اللهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي
الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِن قَبْلُ
وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيداً عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ
فَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللهِ هُوَ مَوْلاَكُمْ فَنِعْمَ
الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

“Allah yolunda gereği gibi cihad edin. Sizi insanlar içinde bu emanete ehil bulup seçen O’dur. Din konusunda, size hiçbir zorluk da yüklemedi. Haydin öyleyse babanız İbrâhim’in milletine ve yoluna! Bundan önce de, bu Kur’ân’da da, size müslüman adını veren O’dur. Ta ki Resûl size şahid olsun, siz de diğer insanlar nezdinde Hakkın şahitleri olasınız. Haydin namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin ve Allah’a sımsıkı bağlanın! O sizin biricik mevlanız, efendinizdir. O, ne güzel mevla ve ne güzel yardımcıdır!” (Hacc 22/78)

Cihad, düşmana karşı bütün gücünü harcamak demek olup üç kısımdır.

Birincisi; açıkça kendisini belli etmiş düşman ile yapılan cihad.

İkincisi; şeytan ile yapılan cihad.

Üçüncüsü; nefisle yapılan cihad. Buradaki emir bu üç kısmı da kapsamaktadır. Zira âyette mücahede tabiri kul-

lanılmış olup mukatele (savaşmak) kavramından daha geneldir.

Allah'ın elçisi yeryüzünde Hakkın şahididir. Rabbine olan muazzam iman ve güveni, adalet, takvâ, mükemmel ahlâk örneği olması, yaşayan bir Kur'ân olması ile Allah'ın rızasının tecessüm etmiş şeklidir. Onu gören Hakkı görmüş gibi olur. Kendisinden sonra da müminler bu hususta onu örnek almalıdırlar. Müminlerin hallerine davranışlarına bakanlar, bunda Allah'ın varlığının delillerini, müminlerin de O'nun varlığına ve birliğine şahitliklerini okumalıdırlar. Hülasa hakkıyla cihad yapmanın, dine uymanın ve müslümanlığı yaşamanın nasıl olacağını Peygamber size bizzat gösterip öğretsin. Hakkın şahidi, peşinden gidilecek bir örnek olsun. Siz de ona uymak sûretiyle, bütün insanlar için, Hakkın örnek tutulacak birer şahitleri olasınız.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ الَّذِينَ لاَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُم بِالآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

"De ki: "Ben de sizin gibi bir insanım. Yalnız, bana şu vahyolunuyor: "Sizin İlahınız, sadece bir tek İlahtır. O halde O'na yönelerek doğru yolda yürüyün, O'ndan af dileyin. O'na eş, ortak uyduranların vay haline! Onlar ki zekât vermezler, âhireti de inkâr ederler." (Fussilet 41/6-7)

Zekat Bütün Dinlerde Vardır

وَجَعَلَنِي مُبَارَكاً أَيْنَ مَا كُنتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيّاً وَبَرّاً بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّاراً شَقِيّاً وَالسَّلاَمُ عَلَيَّ يَوْمَ

“Nerede olursam olayım beni kutlu, mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe bana namazı ve zekâtı farz kıldı. Anneme saygılı, hayırlı evlat kılıp, asla zorba, bedbaht ve hayırsız biri yapmadı Doğduğum gün de, öleceğim gün de, kabirden kalkıp dirileceğim gün de selâm üzerime olsun!” İşte hakkında şüphe ve tartışmalara girdikleri Meryem oğlu Îsa konusunda gerçeğin ta kendisi olan Allah’ın sözü budur.” (Meryem 19/31-34)

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولاً
نَبِيّاً وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلاَةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِندَ رَبِّهِ مَرْضِيّاً

“Kitapta İsmâil’i de an! Gerçekten o, verdiği sözü yerine getiren biri idi. Resûl ve nebî idi. Halkına namazı ve zekâtı tavsiye ederdi. Rabbinin râzı olduğu biri idi.” (Meryem 19/54-55)

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلاًّ جَعَلْنَا صَالِحِينَ وَجَعَلْنَاهُمْ
أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلاَةِ
وَإِيتَاء الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ

“Ona ayrıca İshak’ı, üstelik bir de Yâkub’u ihsan ettik. Hepsini de erdemli insanlar kıldık. Onları buyruklarımızla insanlara doğru yolu gösteren önderler yaptık. Kendilerine hayırlı işler işlemeyi, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar yalnız Bize ibadet ederlerdi.” (Enbiya 21/72-73)

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلاَّ مِن بَعْدِ مَا جَاءتْهُمُ الْبَيِّنَةُ ∃ وَمَا
أُمِرُوا إِلاَّ لِيَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلاَةَ
وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

“Ehl-i kitap mensupları, o kesin delil gelinceye kadar bu konuda ihtilaf etmemişlerdi. Halbuki onlara, şirkten uzak olarak yalnız Allah’a ibadet etmeleri, namazı hakkıyla ifâ etmeleri, zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte sağlam, dosdoğru din budur.” (Beyyine 98/4-5)

Zekatın Mükafatı ve Fazileti

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلاَةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

“İman eden, makbul ve güzel işler yapanların, namazı hakkıyla ifa eden, zekât verenlerin... İşte onların, Rab’leri nezdinde mükâfatları vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.” (Bakara 2/277)

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَـا إِلَيْكَ قَالَ
عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا
لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُون الزَّكَـاةَ وَالَّذِينَ هُم بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ

“Bize bu dünyada da, âhirette de iyilik nasib et! Biz Sana yöneldik, Senin yolunu tuttuk.” Hak Teâla da şöyle buyurdu: “Ben dilediğim kimseyi cezalandırırım. Rahmetim ise her şeyi kaplar. O rahmetimi de Allah’a karşı gelmekten korunan, zekât veren ve özellikle Bizim âyetlerimize iman edenlere nasib edeceğim.” (A’raf 7/156)

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلاَتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ
اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ

“Muhakkak ki müminler, mutluluk ve başarıya erdiler. Onlar namazlarında tam bir saygı ve tevazu içindedirler. Onlar boş şeylerden uzak dururlar. Onlar zekâtı ifa ederler.” (Mü’minûn 23/4)

أُولَئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

“İşte vâris olanlar, ebedî kalacakları Firdevs cennetine vâris olanlar onlardır onlar!” (Mü’minûn 23/10-11)

رِجَالٌ لاَ تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلاَ بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللهِ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْماً تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِن فَضْلِهِ وَاللهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

“Oralarda, sabah akşam O’nun şanını yücelterek tenzih eden öyle yiğitler vardır ki, ne ticaretler, ne alış-verişler onları Allah’ı zikretmekten, namazı hakkıyla ifa etmekten, zekâtı vermekten alıkoymaz. Onlar kalplerin ve gözlerin dehşetten halden hale döneceği, alt üst olacağı bir günden endişe ederler. Allah Teâla onlara yaptıklarına karşılık en güzel mükâfatı verecek, onların mükâfatlarını Kendi lütfundan artıracaktır. Allah dilediği kimseyi hesapsız rızıklandırır.” (Nûr 24/37-38)

وَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Öyleyse ey müminler, siz namazı hakkıyla ifa etmeye devam edin, zekâtı verin, Peygambere itaat edin ki merhamete mazhar olasınız.” (Nûr 24/56)

فَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ وَمَا آتَيْتُم مِن رِباً لِيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلاَ يَرْبُو عِندَ اللهِ وَمَا آتَيْتُم مِن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ

“O halde yakınlarına, yoksula ve yolcuya hakkını ver. Allah’ın rızasına nail olmak isteyenler için böyle yapmak daha hayırlıdır. Felaha erenler de işte onlardır. Şunu unutmayın: Başkalarının mallarıyla artış sağlasın diye faize verdiğiniz para, zahiren fazlalaşsa da Allah’ın nezdinde artmaz. Ama Allah’ın rızasını arzulayarak verdiğiniz

zekâtlar, O’nun nezdinde bereketlenir. İşte böyle yapanlar ödüllerini kat kat artırırlar.” (Rum 30/38-39)

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللهُ لَهُم مَغْفِرَةً وَأَجْراً عَظِيماً

“Allah’a teslim olan erkekler ve teslim olan kadınlar, İslâm dinine iman eden erkekler ve iman eden kadınlar, taate devam eden erkekler ve taate devam eden kadınlar, dürüst erkekler ve dürüst kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, mütevazı erkekler ve mütevazı kadınlar, hayır yolunda infak eden erkekler ve infak eden kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, ırzlarını koruyan erkekler ve ırzlarını koruyan kadınlar, Allah’ı çok zikreden erkekler ve çok zikreden kadınlar var ya, işte Allah onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.” (Ahzâb 33/35)

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنفَقْتُم مِن شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

“De ki: “Rabbim dilediği kimsenin rızkını, nasibini bollaştırır, dilediğinin nasibini de kısar. Siz hayır yolunda her ne harcarsanız Allah onun yerini doldurur. O rızık verenlerin en hayırlısıdır.” (Sebe’ 34/39)

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِن ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ

"Senin Rabbin, gecenin bazan üçte ikisine yakın bir kısmını, bazan yarısını, bazan üçte birini ibadetle geçirdiğini, senin yanında yer alan müminlerden bir cemaatın da böyle yaptığını elbette biliyor. Gece ve gündüzü yaratıp sürelerini ölçen Allah'tır. O sizin bu gece ibadetini gözetemeyeceğinizi bildiği için, lütuf ve merhametiyle size yeniden bakıp muaf tuttu. Artık Kur'ân'dan kolayınıza gelen miktarı okuyun. Allah bilmektedir ki aranızda hastalananlar olacaktır. Kimileri Allah'ın lütfundan nasiplerini aramak için yol tepecek, dünyanın çeşitli yerlerinde dolaşacaklardır. Bazıları Allah yolunda muharebe için sefere çıkacaklardır. Haydi artık Kur'ân'dan, kolayınıza gelen miktarı okuyun. Namazı hakkıyla ifa edin, zekâtı verin ve bir de Allah'a güzel ödünç takdim edin. Unutmayın ki kendi iyiliğiniz için âhirete hazırlık olarak her ne gönderirseniz mutlaka onu Allah'ın nezdinde bulursunuz. Hem daha üstün ve daha hayırlı, mükâfatı kat kat artmış olarak! Allah'tan mağfiret dileyin. Muhakkak ki Allah gafurdur, rahîmdir (affı, merhamet ve ihsanı boldur)." (Müzzemmil 73/20)

Zekat Vermeyenin Cezası

فَلَمَّا آتَاهُم مِن فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوا وَهُم مُعْرِضُونَ فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقاً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ

“Fakat Allah lütfundan onlara servet verince cimrilik edip mallarının hakkını vermediler. Zaten onlar yançizip duruyorlardı. Allah’a verdikleri sözden dönmeleri ve yalan söylemeyi âdet edinmeleri sebebiyle, Allah da bu işlerinin neticesini, kalplerinde kıyamet gününe kadar sürecek bir münafıklık kıldı.” (Tevbe 9/76-77)

وَأَمَّا مَن بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى

“Cimri davranan, bir de kendini güçlü sanıp Allah’tan müstağni gören, O en güzel kelimeyi (kelime-i tevhidi) yalan sayanı ise, en güç yola sardırırız. O aşağıya doğru yuvarlanırken malı kendisine hiç fayda etmez.” (Leyl 92/8-11)

Kıyamette Başına Gelecekler

يَا أَيُّهَا الَّذِين آمَنُوا إِنَّ كَثِيراً مِنَ الأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُون أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنوبُهُم وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنتُم تَكْنِزُونَ

“Ey iman edenler! Doğrusu hahamların ve rahiplerin çoğu halkın mallarını haksız yollardan yerler ve insanları Allah’ın yolundan uzaklaştırırlar. Altını, gümüşü yığıp Allah yolunda harcamayanlar var ya, işte onları acı bir azabın beklediğini müjdele! Yığılan bu altın ve gümüş cehennem ateşinde kızdırılarak, bunlarla onların alınları, yanları ve sırtları dağlanacağı gün onlara: “İşte!” denilecek, “sizin nefisleriniz için yığıp hazineye tıktıklarınız! Haydi tadın bakalım o tıktığınız şeyleri!” (Tevbe 9/34-35)

وَلاَ يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِن فَضْلِهِ هُوَ خَيْراً لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَاللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

"Allah'ın kendilerine lütfu ile bol bol verdiği nimetlerde cimrilik edip harcamayanlar, sakın bu hali kendileri için hayırlı sanmasınlar. Hayır! Bu, onların hakkında şerdir. Cimrilik edip vermedikleri malları kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Kaldı ki göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah ne yaparsanız hepsinden haberdardır." (Âl-i İmrân 3/180)

ZEKATLA İLGİLİ HADİSLER

Zekatın Farz Bir İbadet Olması ve Fazileti

1. Abdullah b. Ömer İbni'l-Hattâb (r.a.)'ın anlattığına göre, bir adam kendisine: Gazveye çıkmıyor musun?" diye sorar. Abdullah şu cevabı verir: "Ben Hz. Peygamber (s.a.s.)'i işittim, şöyle buyurmuştu: "İslâm beş esas üzerine bina edilmiştir: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, oruç tutmak, Kâbe'ye haccetmek, Ramazan orucu tutmak".

Buhârî, İman 1; Müslim, İman 22.

2. Yahya b. Ya'mur haber veriyor: "Basra'da kader üzerine ilk söz eden kimse Ma'bed el-Cühenî idi. Ben ve Humeyd b. Abdirrahmân el-Himyerî, hac veya umre vesîlesiyle beraberce yola çıktık. Aramızda konuşarak, Ashab'tan biriyle karşılaşmayı temenni ettik. Maksadımız, ondan kader hakkında şu heriflerin ettikleri laflar hususunda soru sormaktı. Cenâb-ı Hakk, bizzat Mescid-i Nebevî'nin içinde Abdullah b. Ömer (r.a.)'la karşılaşmayı nasip

etti. Birimiz sağ, öbürümüz sol tarafından olmak üzere ikimiz de Abdullah (r.a.)'a sokuldu. Arkadaşımın sözü bana bıraktığını tahmîn ederek, konuşmaya başladım: "Ey Ebu Abdirrahmân, bizim taraflarda bazı kimseler zuhur etti. Bunlar Kur'ân-ı Kerîm'i okuyorlar. Ve çok ince meseleler bulup çıkarmaya çalışıyorlar." Onların durumlarını beyan sadedinde şunu da ilâve ettim: "Bunlar, "kader yoktur, her şey hâdistir ve Allah önceden bunları bilmez" iddiasındalar." Abdullah (r.a.): "Onlarla tekrar karşılaşırsan, haber ver ki ben onlardan berîyim, onlar da benden berîdirler." Abdullah b. Ömer sözünü yeminle de te'kîd ederek şöyle tamamladı: "Allah'a kasem olsun, onlardan birinin Uhud dağı kadar altını olsa ve hepsini de hayır yolunda harcasa kadere inanmadıkça, Allah onun hayrını kabul etmez."

Sonra Abdullah dedi ki: Babam Ömer b. Hattâb (r.a.) bana şunu anlattı:

"Ben Hz. Peygamber (s.a.s.)'in yanında oturuyordum. Derken elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah bir adam yanımıza çıkageldi. Üzerinde, yolculuğa delalet eder hiçbir belirti yoktu. Üstelik içimizden kimse onu tanımıyordu da. Gelip Hz. Peygamber (s.a.s.)'in önüne oturup dizlerini dizlerine dayadı. Ellerini bacaklarının üstüne hürmetle koyduktan sonra sormaya başladı: Ey Muhammed! Bana İslâm hakkında bilgi ver! Haz. Peygamber (s.a.s.) açıkladı: "İslâm, Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmen, namaz kılman, zekât vermen, Ramazan orucu tutman, gücün yettiği takdirde Beytullah'a haccetmendir." Yabancı: "Doğru söyledin" diye tasdîk etti. Biz hem sorup hem de söyleneni tasdik etmesine hayret ettik.

Sonra tekrar sordu: "Bana iman hakkında bilgi ver?"

Hz. Peygamber (s.a.s.) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır." Yabancı yine: "Doğru söyledin!" diye tasdik etti. Sonra tekrar sordu: "Bana ihsan hakkında bilgi ver?"

Hz. Peygamber (s.a.s.) açıkladı: "İhsan Allah'ı sanki gözlerinle görüyormuşsun gibi Allah'a ibadet etmendir. Sen O'nu görmesen de O seni görüyor."

Adam tekrar sordu: "Bana kıyamet(in ne zaman kopacağı) hakkında bilgi ver?"

Hz. Peygamber (s.a.s.) bu sefer: "Kıyamet hakkında kendisinden sorulan, sorandan daha fazla bir şey bilmiyor!" karşılığını verdi.

Yabancı: "Öyleyse kıyametin alâmetinden haber ver!" dedi. Hz. Peygamber (s.a.s.) şu açıklamayı yaptı:

"Köle kadınların efendilerini doğurmaları, yalın ayak, üstü çıplak, fakir -Müslim'in rivayetinde fakir kelimesi yoktur- davar çobanlarının yüksek binalar yapmada yarıştıklarını görmendir."

Bu söz üzerine yabancı çıktı gitti. Ben epeyce bir müddet kaldım. -Bu ifade Müslim'deki rivayete uygundur. Diğer kitaplarda "Ben üç gece sonra Hz. Peygamber (s.a.s.)'le karşılaştım" şeklindedir- Hz. Peygamber (s.a.s.) "Ey Ömer, sual soran bu zatın kim olduğunu biliyor musun? dedi. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" deyince şu açıklamayı yaptı: "Bu Cebrail (s.a.s.) dı. Size dininizi öğretmeye geldi."

Müslim, İman 1; Nesâî, İman 6; Ebu Dâvud, Sünnet 17.

3. Enes b. Mâlik (r.a.) anlatıyor: Biz mescidde Hz. Peygamber (s.a.s.)'le birlikte otururken, devesine binmiş olarak bir adam girdi ve mescidin avlusuna devesini ıhıp bağ-

ladıktan sonra: "Muhammed hanginizdir?" diye sordu. Biz: "Dayanmakta olan şu beyaz kimse" diye gösterdik. -Nesâî'deki Ebu Hureyre (r.a.)'ın rivayetinde: "Şu dayanmakta olan hafif kırmızıya çalan renkteki kimse" diye tasvîr mevcuttur.-

Adam: "Ey Abdulmuttalib'in oğlu! diye seslendi.

Resûlullah (s.a.s.): "Buyur seni dinliyorum" dedi.

Adam: "Sana birşeyler soracağım. Sorularımda aşırı gidebilirim, sakın bana darılmayasın" dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Haydi istediğini sor!"

Adam: "Rabbin ve senden öncekilerin Rabbi adına soruyorum: Seni bütün insanlara peygamber olarak Allah mı gönderdi?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Kasem olsun evet!"

Adam: "Allah Teâla adına soruyorum: Gece ve gündüz beş vakit namaz kılmanı sana Allah mı emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah'a kasem olsun evet!"

Adam: "Allah adına soruyorum, senenin şu ayında oruç tutmanı sana Allah mı emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah'a kasem olsun evet!"

Adam: "Allah Teâla adına soruyorum: Bu sadakayı zenginlerimizden alıp fakirlerimize dağıtmanı Allah mı sana emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah'a kasem olsun evet!"

Bu soru-cevaptan sonra adam şunu söyledi: "Getirdiklerine inandım. Ben geride kalan kabîlemin elçisiyim. Adım: Dımâm İbnu Sa'lebe'dir. Benu Sa'd İbni Bekr'in kardeşiyim."

Müslim'in rivayetinde şöyle denir: "Bir adam geldi ve şöyle dedi:

"Bize senin gönderdiğin elçi geldi ve iddia etti ki sen Allah tarafından gönderildiğine inanmaktasın."

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Doğru söylemiş" dedi.

Adam tekrar: "Öyleyse semayı kim yarattı?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah!" dedi.

Adam: "Peki bu dağları kim dikti ve içindekileri kim koydu?" dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah!" dedi.

Adam: Peki semayı yaratan, arzı yaratan ve dağları diken Zât adına söyler misin, seni peygamber olarak gönderen Allah mıdır?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Evet!" dedi.

Adam: "Elçin iddia ediyor ki biz gece ve gündüz beş vakit namaz kılmalıyız, bu doğru mudur?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Doğru söylemiştir!"

Adam: "Seni gönderen adına doğru söyle. Bunu sana Allah mı emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Evet!" dedi.

Adam sonra zekâtı, arkasından orucu, daha sonra da haccı zikretti ve bu şekilde sordu.

Râvi der ki: Hz. Peygamber (s.a.s.) de her sualde "Doğru söylemiş" diye cevap veriyordu. Adam (son olarak) sordu: "Seni gönderen adına doğru söyle. Bunu sana Allah mı emretti?"

Hz. Peygamber (s.a.s.): "Evet!"

Adam sonra geri döndü ve ayrılırken şunu söyledi: “Seni hakla gönderen Zât’a kasem olsun, bunlar üzerine hiç bir şey ilâve etmem, bunları eksiltmem de.”

Hz. Peygamber (s.a.s.): “Bu kimse sözünde durursa cennetliktir!” buyurdu.

Buhârî, İlm 6; Müslim, İman 10; Tirmizî, Zekât 2.

4. Talha b. Ubeydillah haber veriyor: Hz. Peygamber (s.a.s.)’e Necid ahâlisinden bir adam geldi. Saçları karışıktı. Kulağımıza sesinin mırıltısı geliyordu, ancak ne dediğini anlayamıyorduk. Hz. Peygamber (s.a.s.)’e iyice yaklaşınca gördük ki, İslâm’dan soruyormuş.

Hz. Peygamber (s.a.s.): “Gece ve gündüzde beş vakit namaz” demişti ki adam tekrar sordu:

“Bu beş dışında bir borcum var mı?”

Hz. Peygamber (s.a.s.): “Ramazan orucu da var” deyince adam: Bunun dışında oruç var mı? diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.s.): “Hayır!” Ancak dilersen nâfile tutarsın” dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s.) ona zekâtı hatırlattı. Adam: “Zekât dışında borcum var mı?” dedi. Hz. Peygamber (s.a.s.): “Hayır, ama nâfile verirsen o başka!” dedi.

Adam geri döndü ve gider ayak: “Bunlara ilâve yapmayacağım gibi noksan da tutmayacağım” dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s.) da: “Sözünde durursa kurtuluşa ermiştir” buyurdu. Veya “Sözünde durursa cennetliktir” buyurdu.

Ebu Dâvud’da “Kasem olsun kurtuluşa erer, yeter ki sözünde dursun” şeklinde te’kidli olarak gelmiştir.

Buhârî, İman 34; Müslim, İman 8; Ebu Dâvud, Salât 1.

5. İbn Abbâs (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) Muâz (r.a.)’ı Yemen’e gönderdi. (Giderken) ona dedi ki:

“Sen Ehl-i Kitap bir kavme gidiyorsun. Onları davet edeceğin ilk şey Allah’a ibâdet olsun. Allah’ı tanıdılar mı, kendilerine Allah’ın zekâtı farz kılmış olduğunu, zenginlerinden alınıp fakirlerine dağıtılacağını onlara haber ver. Onlar buna da itaat ederlerse kendilerinden zekatı al. Zekat alırken halkın (nazarlarında) kıymetli olan mallarından sakın. Mazlumun bedduasını almaktan kork. Zira Allah’la bu beddua arasında perde mevcut değildir.

Buhâri, Zekât 1, 41, Sadaka 1, 63, Mezâlim 9, Megazi 60, Tevhid 1; Müslim, İmân 31; Tirmizi, Zekât 6.

6. Ebû Hureyre ve Câbir (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “Deve, sığır veya davar sâhibi olup da, bunlardaki Allah’ın hakkını eda etmeyen herkese Kıyamet günü, bu mallar, olduğundan daha çok ve mümkün olduğunca iri ve şişman olarak geleceklerdir. Adam, onlar için, düz ve geniş bir yere oturtulacak, hayvanlar bacakları ve tabanlarıyla onun üzerinden geçecekler. Geçiş sırasında boynuzlarıyla toslayacaklar ve ayaklarıyla ezecekler. İçlerinde boynuzsuz veya boynuzu kırık biri bulunmayacak. Bu şekilde sonuncusu da onun üzerinden geçince, birincisi aynı geçişe tekrar başlayacak. Mahlukatın hesabı tamamlanıp hüküm verilinceye kadar bu hâl devam edecek.

Keza “kenz’, (birikmiş mal) sâhip olup da ondaki (Allah’ın) hakkını ödemeyen herkese, Kıyamet günü hazinesi, dazlak başlı bir yılan olarak gelecek, ağzını açıp peşine düşecektir. Yılan yaklaştıkça adam ondan kaçacak. Sonunda yılan ona:

“Gizlediğin hazineni al! Ben ondan müstağniyim!” diye bağırır. Adam, neticede yılandan kaçma çaresinin olmadı-

ğını anlayınca, elini ağzına sokar. Yılan da onu, aygırın (otları) kemirmesi gibi kemiriverecek."

Buhâri, Zekât 3, Tefsir, Âl-i İmrân 14, Berâet 6, Hiyel 3; Müslim, Zekât 26.

7. Muâz (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Kim malının zekâtını sevap umarak verirse, ona sevap verilir. Kim de zekâtını vermezse biz zekâtı ve malın yarısını (cezâlı olarak, zorla) alırız. Bu, Rabbimizin kesin kararlarından biridir. Al-i Muhammed'e ondan bir hak yoktur."

Ebû Dâvud, Zekât 4; Nesâi, Zekât 4.

8. Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) vefat edince, ondan sonra Hz. Ebû Bekir (r.a.) halife seçildi. Bunun üzerine bedevilerden bir kısmı "irtidât" etti. (Hz. Ebû Bekir halife olarak onlarla savaşmaya karar verince) Hz. Ömer, "Resûlullah (s.a.s.): "İnsanlar lâilaheillallah deyinceye kadar onlarla savaşmaya emrolundum. Bunu söylediler mi, benden mallarını ve nefislerini korurlar. (İslâm'ın) hakkı hâriç artık hesapları da Allah'a kalmıştır!" demiş iken, sen nasıl insanlarla savaşırsın?" dedi. Hz. Ebû Bekir: "Allah'a yemin olsun, namazla zekâtın arasını ayıranlarla savaşacağım. Zira zekât, malın hakkıdır. Vallahi, Resûlullah (s.a.s.)'e vermekte oldukları bir oğlağı vermekten vazgeçseler, onu almak için onlarla savaşacağım" dedi. Hz. Ömer sonradan demiştir ki: "Allah'a yemin ederim, anladım ki, Hz. Ebû Bekir'in bu görüşü, Allah'ın savaş meselesinde ona ilhamından başka bir şey değildi. İyice anladım ki, bu karar hakmış."

Buhâri, İ'tisâm 2, Zekâtı, İstitâbe 3; Müslim, İmân 32.

9. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Bir adam boş bir arazide giderken bulut için-

den gelen bir ses işitti: "Falancanın bahçesini sula!" diyordu. O bulut uzaklaşarak suyunu bir kayalığa boşalttı. Derken oradaki sel yollarından biri bu suların tamamını akıtmaya başladı. Adam da suyun istikametini takiben yürüdü. Bir müddet sonra, suyu bahçesine çevirmek üzere elinde bir kürek, çalışan bir adam gördü. Ona:

"Ey Allah'ın kulu ismin ne?" diye sordu.

"Falan!" dedi. Bu isim, adamın buluttan işittiği isimdi. Bu sefer o sordu:

"Ey Allah'ın kulu, peki sen benim adımı niye sordun?"

"Ben sana şu suyu getiren buluttan bir ses işitmiştim, senin ismini söyleyerek "Falanın bahçesini sula!" diyordu. Sen bahçede ne yapıyorsun?"

"Madem ki sordun söyleyeyim. Ben bu bahçeden çıkan mahsule nezaret ederim. Ondan çıkan mahsulün üçte birini tasadduk ederim. Üçte birini ben ve ailem yeriz, üçte birini de bahçeye iade ederim" dedi."

Müslim, Zühd 45.

10. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki:

"Bir dirhem, yüzbin dirhemi geçmiştir."

"Bu nasıl olur, ey Allah'ın Resulü?" diye sordular. Şu cevabı verdi.

"Bir adamın iki dirhemi vardı. Bunlardan daha iyisini tasadduk etti. Diğeri ise, malının yanına varıp, malından yüzbin dirhem çıkardı ve onu tasadduk etti."

Nesai, Zekat 49.

11. Ebu Sa'id (r.a.) anlatıyor: "Bir bedevi gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana hicretten haber ver!" dedi. Resulullah (s.a.s.):

“Vah sana! O ağır bir iştir. Senin develerin var mı?” dedi. adam, “Evet!” deyince:

“Zekatlarını veriyor musun?” diye sordu. Adam yine “Evet!” deyince:

“öyleyse sen o uzaklarda kal ve çalış, zira Allah senin amelinden hiçbir şeyi eksiltmeyecektir” buyurdu.”

Buhari, Zekat 36, Edeb 95; Müslim, İmaret 87; Ebu Davud, Cihad 1.

12. Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “Sadaka Rabbin öfkesini söndürür ve kötü ölümü bertaraf eder.”

Tirmizi, Zekat 28.

13. Ebu Hureyre (r.a.) anlatıyor: “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: “Kulların sabaha erdiği her günde iki melek semadan iner ve bunlardan biri şöyle dua eder: “Ey İlahımız! İnfak edene halef (devam) ver.” Diğeri de şöyle dua eder:

“Ey İlahımız! Cimriye de telef ver.”

Buhari, Zekat 28; Müslim, Zekat 57.

14. Ebu Zerr (r.a.) anlatıyor. “Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki:

“Müslüman olan bir kul, sahip olduğu her bir maldan Allah yolunda bir çiftini infak ederse, Cennetin kapıcıları onu mutlaka karşılar ve her biri kendi beklediği kapıdan girmesi için davet eder.”

“Bu nasıl olur?” diye sorulmuştu, şöyle cevap verdi:

“Diyelim ki malı deve cinsindendir, iki deve; sığır cinsindendir, iki sığır (infak eder).”

Nesai, Cihad 45.

Takıların Zekatı

15. Amr b. Şuayb, babasından o da dedesinden naklen anlatıyor: “Resûlüllah (aleyhissâlatu vesselâm)'a bir kadın, beraberinde bir kızı olduğu halde geldi. Kızın elinde, altından kalın iki bilezik vardı. “Bunların zekâtını verdin mi?” diye (Resûlüllah aleyhissâlatu vesselâm) kadına sordu. Kadın:

“Hayır!” diye cevap verdi. Resûlullah:

“Kıyamet günü Allah'ın, onları sana ateşten iki bilezik yapması seni memnun eder mi?” dedi. Bunun üzerine kadın, bilezikleri derhal çıkarıp Resûlullah'ın önüne bıraktı ve:

“Bunlar Allah ve Resûlüne aittir!” dedi.”

Ebû Dâvud, Zekât 3; Nesâi Zekât 19.

16. Atâ (rahimehullah) der ki: “Bana ulaştı ki, Ümmü Seleme (radıyallâhu anhâ) şöyle demiştir: “Ben altından zinetler takınıyordum. Bir gün: “Ey Allah'ın Resûlü! Bu, (Kur'àn'da yasaklanan) kenz sayılır mı?” diye sordum. Bana şöyle cevap verdi:

“Zekâtı verilecek miktara ulaşan şeyin zekatı verilirse kenz sayılmaz.”

Ebû Dâvud, Zekât 3.

Zekat Vermede Acele Davranmak

17. Hz. Ali (radıyallâhu anhümâ) anlatıyor: “Hz. Abbâs (radıyallâhu anhüm), Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a hayırda acele etmek maksadıyla daha senesi dolmadan, erken vakitte zekâtın verilmesi hususunda sormuştu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bu hususta ona müsâade etti.”

Ebû Dâvud, Zekât 21; Tirmizi, Zekât 38.

18. Zübeyr'in azadlısı Muhammed b. Ukbe'den yapılan rivâyete göre, Kâsım b. Muhammed'e, mukâtebe akdi yaptığı köle (sin)den aldığı para sebebiyle kendisine zekât düşüp düşmeyeceğini sormuştu. Kâsım, kendisine şu cevâbı verdi: “Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh) üzerinden bir yıl geçmeyen maldan zekât almazdı.” Kâsım ilâveten der ki: “Hz. Ebû Bekir (radıyallâhu anh), halk kendisine bağışlarda bulunurken onlardan her birine: “Sana zekâtı vâcip kılacak miktarda malın var mı?” diye sorardı. Adam: “Evet!” derse, onun getirdiği bağıştan, malına düşecek miktarda zekât alırdı. Adam: “Hayır!” diyecek olursa, bağışını adama teslim eder ve hiçbir şey almazdı.”

Muvatta, Zekât 4, (245)